

DR. MOREAU SZIGETE

REGÉNY

IRTA

H. G. WELLS

FORDITOTTA

MIKES LAJOS

BUDAPEST

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIK. UDVARI KÖNYVKERESKEDÉSÉNEK KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-146-1 (online)
MEK-16632

TARTALOM

Bevezetés.

Dr. Moreau szigete.

- I. A „Lady Vain” csónakában.
- II. A ki nem mondja meg, hova utazik.
- III. A különös arcz.
- IV. A hajó korlátja mellett.
- V. A kinek nincs hova mennie.
- VI. A sötét tekintetű csónakosok.
- VII. A bezárt ajtó.
- VIII. Az ordító puma.
- IX. Az erdő réme.
- X. Az ordító ember.
- XI. Embervadászat.
- XII. A törvénytörők.
- XIII. Tárgyalás.
- XIV. Dr. Moreau magyarázata.
- XV. Az állatemberek.
- XVI. A vérszag.
- XVII. Katasztrófa.
- XVIII. Hogy találtuk meg Moreaut?
- XIX. Montgomery ünnepnapja.
- XX. Egyedül az állatemberekkel.
- XXI. Az állatemberek visszafejlődése.
- XXII. Egyedül.

Bevezetés.

1887. február 1-én történt, hogy a *Lady Vain* a déli szélesség 1° és a nyugati hosszúság 107° alatt összeütközött egy hajóronccsal és elsüllyedt.

1888. január 5-én, tehát tizenegy hónap és négy nap múlva ráakadtak nagybátyámra, Prendick Ede magánzóra, a ki Callaoban szállt a *Lady Vain* födélzetére, s a kiről azt hitték, hogy a tengerbe veszett. A déli szélesség $5^{\circ}3'$ és a nyugati hosszúság 101° alatt bukkantak rá egy kis nyitott csónakban, melynek neve olvashatatlan volt s melyről azt gyanították, hogy az eltűnt *Ipecacuanha* kétárboczshoz tartozott. Nagybátyám oly különös történetet beszélt el, mikor megtalálták, hogy mindenki azt hitte, megzavarodott. Később azután épen azért kijelentette, hogy abból a tizenegy hónapból, a mely a *Lady Vain* pusztulásától kezdve megmeneküléséig eltelt, semmire sem tud visszaemlékezni. A psychologusok akkoriban sokat foglalkoztak ezzel az esettel. Ugy mondták, érdekes példája annak, hogy az emlékező képesség a physical és szellemi megerőltetés következtében megszűnik működni. Alulírott, a ki Prendick Edének unokaöccse és örököse vagyok, nagybátyám irományai között találtam a következő elbeszélést. Arra nézve, hogy közzétegyem-e, nem kaptam nagybátyámtól határozott megbízást.

Az egyetlen ismert sziget azon a tájon, a hol nagybátyámra ráakadtak, egy kis lakatlan tűzhányósziget, a *Noble* szigete. 1891-ben járt e mellett a sziget mellett a *Scorpion* nevű angol hajó. Nehány matróz ki is ment a partra: de más élő lény nem volt a szigeten, mint néhány furcsa fehér moly, sertés, nyúl és valami rendkívül sajátos patkányfajta. Ezekből azonban semmit sem hoztak el magukkal, úgy, hogy az elbeszélés lényegének hitelességét semmivel sem lehet bizonyítani. De azért azt hiszem, nagybátyám szándéka szerint járok el, ha ezt a különös történetet közzéteszem. S aztán sok minden az elbeszélés mellett szól. Nagybátyámat utoljára a déli szélesség 5° és a nyugati hosszúság 105° alatt látták, s tizenegy hónap múlva az óceánnak ugyanezen a részén bukkant fel újra. Valahogyan csak kellett élnie ez alatt az idő alatt. S úgy látszik, hogy egy *Ipecacuanha* nevű kétárboczos egy John Davis nevű részeges kapitánnyal 1887 januárjában csakugyan elindult Aricából. Födélzetén volt egy puma s néhány más állat is. A hajó, a melyet jól ismertek a Csendes Óceán déli kikötőiben, később végleg eltűnt erről a vidékről. Banyá-ból kelt utra utoljára 1887. decemberében ismeretlen végzete felé. S ez a dátum teljesen egybevág nagybátyám történetével.

Prendick Károly Ede.

Dr. Moreau szigete.

I.

A „Lady Vain” csónakában.

Nem szándékozom újabb részletekkel bővíteni a *Lady Vain* pusztulásának leírását. Köztudomású, hogy a *Lady Vain* tiz napi távolságra Callao-tól összeütközött egy hajóronccsal. A hosszú mentőcsónakra tizenhét nap múlva akadt rá a *Myrtle* nevű ágyúnaszád. A csónakban hét matróz volt, a kiknek viszontagságait csaknem úgy ismeri a világ, mint a *Medusa* sokkal rémesebb katasztrófáját. Más történetet mondok el, a mely van oly borzalmas, mint a *Lady Vain* pusztulása, s a mellett bizonyára sokkal érdekesebb. Mai napig azt hitték, hogy az a négy ember, a ki a kisebb csónakban menekült, elveszett. Pedig ez tévedés. Magam vagyok rá a legjobb bizonyosság, mert én vagyok egyik a négy közül.

Először is ki kell jelentenem, hogy a kis csónakban sohasem voltunk négyen, hanem csak hárman. Constans, a kit, mint a *Daily News* 1887. évi márczius 17-iki száma írja, „a kapitány látott a kis csónakba beleugrani”, - a mi szerencsénk s a saját szerencsétlenségére, nem jutott el hozzánk. Lekúszott a kötelek hálózatából a szétzúzódt hajókönyök szegélyzete alá; de a mint levetette magát, beleakadt a sarka valami vékony kötélszálba. Fejjel lefelé csüngött egy pillanatig, aztán lezuhant, s nyomában magasra felcsapott a víz. Igyekezünk közelébe jutni; de többé nem bukkant föl.

A mint mondom, szerencsénk nem jutott el hozzánk; de majdnem azt mondhatnám, szerencse volt ez rá nézve is, mert egy kis viznél s néhány darab kétszersülnél nem volt egyebünk, - oly hirtelen kellett menekülnünk, s annyira készületlenül érte hajónkat a szerencsétlenség. Azt gondoltuk, hogy a nagy csónakban több az enivaló, (bár úgy látszik, tévedtünk), s kiáltottunk az abban menekülők felé. De kiáltásainkat nem hallották meg, s másnap délután, mire a szitáló eső megszűnt, sehol sem láttuk már őket. Ide-oda hánykolódó csónakunkban nem állhattunk fel, hogy körülnézzünk. A tenger óriási hullámokat vert, s alig győztük a csónak orrát a hullámok felé igazgatni. Egyik társam egy Helmar nevű utas volt; a másik egy matróz, a kinek nevét sem tudom: tömzsi, erős férfi.

Össze-vissza nyolcz napig sodort az ár ide-oda. Közel voltunk az éhenhaláshoz, s a mint vizünk kifogyott, tűrhetetlen szomjúság is gyötört. Második nap lassacskán tükörsimává csendesedett a tenger. Tiszta lehetetlenség, hogy az, a ki át nem élte, elképzelje azt a nyolcz napot. Szerencséjére nincs mire támaszkodnia képzeletének. Az első nap multán nem igen szóltunk egymáshoz. A csónak fenekén hevertünk s belebámultunk a messzeségbe, vagy pedig egymás egyre növekvő nyomorúságát és gyöngeségét néztük, naponta tágabbra meredő, zavaros szemekkel. A nap irgalmatlanul égetett. Vizünk a negyedik napon fogyott ki, s ekkor már valamennyien különös dolgokra gondoltunk, a melyekről azonban csak szemünk beszélt. Azt hiszem, a hatodik nap történt, hogy Helmar végre kimondta, a mi mind a hármunknak ott járt az eszében. Emlékszem kiszáradt, gyöngé hangunkra, a mint egymáshoz hajolva kiméltük a szót. Én tőlem telhetőleg elleneztem a dolgot, s inkább azt akartam, hogy fúrjuk ki a csónakot és vesszünk el együtt a nyomunkban úszkáló czápák között. De mikor Helmar kijelentette, hogy ha javaslatát elfogadjuk, lesz innivalónk, a matróz vele szavazott.

Én azonban sehogysem akartam sorsot húzni, s éjjel, mialatt a matróz folytonosan susogott Helmarral, a csónak sarkában kuporogva késem markolatát szorongattam, bár alig hiszem, hogy lett volna erőm küzdeni. Reggel aztán hozzájárultam én is Helmar javaslatához, s pénzdarabokat szedtünk elő, hogy megtudjuk, ki a halálra szánt.

A sors a matrózt jelölte meg; de ez volt köztünk a legerősebb, s a helyett, hogy belenyugodott volna a végzetbe, megragadta kezével Helmart. Egymásnak estek, s csakhamar felálltak. Én a csónak fenekén feljök kúsztam azzal a szándékkal, hogy megkapva a matróz lábát segítsek Helmarnak. De a matróz megtántorodott a csónak ingása következtében s Helmarral együtt, keresztül a csónak peremén, belebukott a tengerbe. Olyat zuhantak, mint valami nehéz kődarab. Emlékszem, hogy nevettem a zuhanásra s egyben csodálkoztam rajta, hogy nevetek. Egyszerre csak úgy hatott rám a nevetés, mint valami mástól eredő zaj.

Elterültem az egyik keresztbe nyúló léczen, s ott hevertem, nem tudom meddig, arra gondolva, hogy ha volna hozzá erőm, innám a tenger vízből s megőrülnék, hogy hamarabb végem legyen. S ott hevertemben láttam, de csak annyi érdeklődéssel, mint valami festményt, hogy messziről vitorla tart felém. Elmém kétségtelenül ide-oda kóválygott; de azért tisztán emlékszem mindenre, a mi történt. Emlékszem, hogy fejem ide-oda ingott a hullámokkal, s hogy a vitorlás szemhatár fel-alá tánczolt előttem. Tisztán emlékszem arra is, hogy meg voltam győződve róla, hogy halott vagyok, s az járt eszemben, minő tréfás történet lesz, ha kissé később érkeznek ahhoz is, hogy holttestemet fölszedjék.

Úgy tetszett, határtalan ideig hevertem ott a keresztléczen, elnézve, hogy emelkedik ki a habokból egyre jobban a tánczoló hajó. Egész hosszát láttam oldalról: két árboczos kis vitorlás volt. A nagy szélben szinte bénán eviczkélt ide-oda. Eszembe sem jutott, hogy megpróbáljam magamra vonni figyelmét, s innen kezdve nem is emlékszem már tisztán semmire addig, a míg arra nem eszméltem, hogy a hajó hátulján vagyok egy kis kabinban. Csak homályos képe maradt meg bennem annak, mintha hágsón vittek volna fölfelé, s mintha a hajó korlátján keresztül rám meredt volna valami pufók, vörös arc, a mely tele volt szeplővel, s a melyet vörös haj lengett körül. Homályosan emlékszem egy sötét arcra is, mely közről rám szegezte furcsa szemét; de ezt látomásnak gondoltam, a míg újra nem találkoztam vele. Ugy képzelem, hogy a fogaim közé öntöttek valamit, a mi erőt öntött belém. Ennyi az egész, a mire emlékezem.

II.

A ki nem mondja meg, hova utazik.

Keskenyke, kellemetlen kabinban voltam. Fiatal férfi ült mellettem, csuklómat fogva. Lenoszínú haja, tüskés, szalmához hasonló bajusza, s lecsüggő alsó ajka volt. Egy perczig szótlanul néztünk egymásra. Különös, kifejezés nélkül való, vizes, szürke szeme volt. Egyszerre csak mintha éppen a fejem fölött vaságyat csapkodtak volna, s utána valami hatalmas fenevadnak haragos, tompa bődulése hallatszott. Ugyanekkor megszólalt a mellettem ülő férfi is és ismételte kérdését: - Hogy van most?

Ugy emlékszem, azt feleltem rá, hogy nincs semmi bajom. Nem tudtam elgondolni, mikép kerültem oda, a hol voltam. Bizonyára leolvasta arczomról a kérdést, mert a nélkül, hogy szóltam volna, így válaszolt:

- Egy csónakból szedték föl - halálra éhezve. A csónakon ez a név volt: *Lady Vain*, és szegélyzetén vérfoltok voltak.

Mialatt beszélt, szemem rátévedt kezemre, a mely olyan volt, mint valami csonttal telt szennyes bőrrerszény, s egyszerre eszembe jutott minden, a mi a csónakban történt.

- Vegyen be ebből, szolt s valami biborvörös jeges anyagot nyujtott felém. Olyan izú volt, mint a vér, s alig vettem be, erőre kaptam.

- Szerencse, hogy olyan hajó bukkant önre, a melyen orvos is volt. Tunya hanghordozással, csaknem susogva beszélt.

- Micsoda hajón vagyok? kérdeztem lassan, rekedten a hosszú hallgatástól.

- Egy kis teherhajón, Aricából vagy Callaóból való. Sosem kérdeztem, eredetileg honnan indult. Azt hiszem, a bolondok országából. Magam is utas vagyok, s Aricában ültem a hajóra. Az az ostoba számár, a kié a hajó - különben kapitány is és a neve Davis - úgy látszik elvesztette az igazolványát. A hajó neve *Ipecacuanha*.

Ujra kezdődött fejem fölött a zaj, a morgó bőrdülés, a melybe emberi hang is vegyült. Majd valaki káromkodott egyet, s újra csend lett.

- Közel járt a halálhoz, szólt társam a kabinban. Nem sok híja volt. De én új életet öntöttem önbe. Nem sajnó a karja? Befecskendezéseket használtam. Csaknem harmincz óráig - nem volt eszméletén.

Elgondolkoztam. De csakhamar kutyacsaholásra riadtam. - Ehetem valami kiadósat? kérdeztem.

- Nekem köszönheti, hogy ehet, szólt. Fől is már az ürühús.

- Valóban, szóltam nagy merészen, jól esnék egy kis ürühús.

- Csakhogy, szólt egy kissé határozatlanul, képzelheti, szeretném tudni, mikép jutott egyedül a csónakba.

Mialatt beszélt, észrevettem, hogy gyanakszik.

- Ördög vigye ezt az üvöltést! szólt s hirtelen kiment a kabinból. Hallottam, hogy hevesen összeszólalkozott valakivel, a ki a mennyire kivettem, valami zagyva nyelven felelgetett neki. A vita végre mintha verekedéssel fejeződött volna be; de ezt sehogysem akartam elhinni füleimnek. Majd rákiáltott társam a kutyákra s azután visszatért a kabinba.

- Nos, szólt már az ajtóban, épen belekezdett az elbeszélésbe.

Elmondtam, hogy nevem Prendick Ede, s hogy természetrajzzal foglalkoztam, mert kényelmes függetlenségem tompító unalmától szabadulni akartam. Ez érdekelte társamat, s közbe is vágott: - Magam is foglalkoztam tudománnyal, biológiával az egyetemen. De ennek tíz éve már, uram! De folytassa, folytassa tovább, beszéljen a csónakról.

Szemmel láthatólag meg volt elégedve elbeszélésem őszinteségével. Rövid mondatokban beszéltem, mert szörnyű gyöngé voltam, s mikor elmondtam mindent, visszatért újra a természetrajz és saját biológiai tanulmányai témájára. Kérdezősködött, anekdotákat mesélt diák éveiből s aztán így folytatta: - Hagyjuk a tíz év előtti dolgokat! Micsoda gyöngyélet volt! Csakhogy fiatalon számár lett belőlem... Huszonegy éves sem voltam, mikor végeztem magammal. Igaz, hogy most már egyre megy... De fel kell néznem a szakácshoz, hogy lássam, mit mível az ürühússal.

Az üvöltés megújult fejem fölött, oly hirtelen s oly vad dühvel, hogy megrémített. - Mi történik? kiáltottam utána, de az ajtó bezárult mögötte. Csakhamar visszatért, magával hozva a párolt ürühúst, a melynek étvágygerjesztő szaga annyira felizgatott, hogy nyomban megfeledeztem a fenevad bőrdüléséről.

Egy napi váltakozó evés és alvás után annyira megerősödtem, hogy felkelhettem s a rácsos ablakon keresztül elnézegettem a zöld hullámokat, a mint lépést akartak tartani velünk. Láttam, hogy hajónkat hajtja a szél. Montgomery, - ez volt a neve a lenhajú férfinak, - benyitott hozzám, mikor az ablaknál álldogáltam; megkértem, hogy adjon valami ruhát. Hozott is a

sajátjából, mert azt, a mi a csónakban volt rajtam, a mint mondta, a tengerbe dobták. Ruhája meglehetősen lógott rajtam, mert Montgomery kövérebb és magasabb volt nálam.

Beszéd közben említette, hogy a kapitány berúgva hever kabinjában. A mint felöltöztem, kérdezősködni kezdtem, merre tart a hajó. Azt felelte, hogy a hajó Hawaiba igyekszik, de útközben kiköt vele.

- Hol? kérdeztem.

- Egy szigeten... A hol élek. A mennyire én tudom, neve nincs a szigetnek.

Rámbámult lecsüngő alsó ajkával, s egyszerre szándékosan oly bambán tekintett rám, hogy önkéntelenül az ötlött eszembe, hogy kerülni óhajtja kérdéseimet. Volt bennem annyi tapintat, hogy nem is zaklattam tovább.

III. A különös arcz.

A mint kiléptünk a kabinból, egy férfi zárta el utunkat. A fedélzetre vezető létrán állt, háttal felénk s maga elé bámult. Annyit láttam, hogy alaktalan teremtés, tömzsi, esetlen, széles. Háta meggörbedt, nyaka szőrös volt, fejét vállai közé húzta. Sötétkék vászon ruha volt rajta, s fejét különös, tömött, durva, fekete haj fődte. Egyszerre vad csaholásba kezdtek a láthatatlan ebek, mire emberem rögtön lekuporodott s eközben hozzáért kezemhez, a melylyel távol akartam tartani magamtól. Állati hirtelenséggel visszafordult.

A rám villanó fekete arcz mélyen megdöbentett. Rendkívül torz arcz volt. Előre ugró ábrázata állati arczhoz hasonlított, s rengeteg, félig nyílt szájában oly erős fehér fogsor villogott, a minőt emberi szájban még sohasem láttam. Szemének szögleteit vér futotta be, s dióbarna pilláit vékonyka fehér sáv szegte csak körül. Egész arcza különös izgatottságot árult el.

- Hordd el magad! kiáltott Montgomery. Hogy az ördögbe nem takarodol az útból? A fekete arczú férfi szó nélkül félrehúzódott. Folytattam utamat a lajtorján, de ösztönszerűleg a fekete emberre bámultam. Montgomery megállt egy pillanatig. - Tudod, hogy nincs itt semmi dolgod, szólt jól megnyomva minden szót. Elöl van a helyed.

A fekete férfi összekuporodott. - Nem akarnak... megtúrni elől, szólt lassan, különös rekedt hangon.

- Nem akarnak megtúrni elől! szólt Montgomery fenyegetőzve. Azt akarom, hogy oda menj!

Látszott rajta, hogy mondana még valamit; de hirtelen felpillantott rám, s aztán utánam jött a lajtorján. Fele úton megálltam s visszatekintettem a fekete arczú teremtményre, a kinek groteszk ocsmánysága szinte kihozott a sodromból. Soha életemben nem láttam még ilyen visszataszító, különös arczot, s mégis - bármily ellenmondásnak tetszik is, - ugyanakkor valami sajátságos érzés azt sejtette velem, hogy találkoztam már valahol ezzel az arczczal s ezekkel a mozdulatokkal, a melyek most bámulatba ejtettek. Később az jutott eszembe, hogy talán akkor láttam, mikor a fődélzetre emeltek, csakhogy ez a gondolat nem igen tette érthetővé azt a sejtelmemet, hogy valahonnan ismerem. Hogy eshetett az, hogy láttam ezt a különös arczot s a találkozás pontos részleteiről megfeledkeztem, - sehogysem tudtam megérteni.

A mint Montgomery utánam eredt, figyelmem másfelé terelődött. Megfordultam s körülnéztem a kis hajó egész fődélzetén. Az a zshivaj, a mit hallottam, félig-meddig előkészített már arra, a mit láttam. Bizonyos, hogy sohasem láttam még ilyen piszkos fődélzetet. Tele volt répadarabokkal, zöldséggel s láthatatlan szennyel. A fő árboczhoz egy csomó undok véreb volt lánczolva. A mint megpillantottak, csaholásba törtek ki s felém ugráltak. A mellékárbcz

mellett óriási puma kuporgott egy kis vasketrecben, a mely oly szűk volt, hogy meg sem fordulhatott benne. Távobbb a kormányoldal korlátja mellett néhány nagy ládában tengeri nyulak voltak, s elől egy láma szorongott egymagában egy szűk kis kaliczkában. A véredek szája bőrrel volt körülszíjazva. A fődélzetem nem volt csak egyetlen emberi lény, egy sovány hallgatag matróz a kormánykerék mellett.

A szél kifeszítette a foltos, szennyes vitorlákat, s a mi vászon csak volt a hajón, mind a magasba dagadozott. A derült égboltozat nyugati részén alkonyulóban volt a nap. Az esti szél hosszú fodros hullámokat hajtott a hajóval. Elhaladva a matróz mellett, a hajó csúcsára álltunk, s néztük, hogy hömpölyög a tajtékos víz a kormánylapát alá s hogy kelnek és enyésznek a buborékok. Megfordultam, s végignézttem az undorító fődélzetem.

- Valami tengeri állatsereglet? kérdeztem.

- Olyanféle, felelt Montgomery.

- Mire való ez a sok fenevad? Tán csak nem kereskedelmi áru? Az hiszi a kapitány, hogy eladja őket valahol a déli vizeken?

- Lehetséges, szólt Montgomery, s újra a habok felé fordult.

Egyszerre kiáltás és dühös szitkozódás hallatszott a hágsó felől, a melyen iramodva kúszott fölfelé a feketearcú, alakatlan férfi. Fehérsipkás, vörös hajú ember iparkodott nyomába esetlenül. A véredek, a melyek abba belefáradtak már, hogy rám ugassanak, szinte megvadultak a fekete arcú férfi láttára s üvöltve, ugrádozva rángatták lánczaikat. A fekete alak visszahökkenet előlök egy perczre, úgy hogy a vöröshajú utolérte s iszonyú ütést mért két váll között. A szegény ördög arcra bukott, mint a lesújtott ökör s végig gurult a piszokban a dühöngő kutyák közé. Szerencse, hogy volt rajtok szájkosár. A vöröshajú felordított örömeiben s ide-oda támolygott, nem tudva, visszafelé menjen-e a hágsón vagy előre áldozatára.

A mint a második férfi megjelent, Montgomery fenyegető kiáltást hallatott, mire néhány matróz ugrott a fődélzetre. A fekete arcú ember sajtóságon hangon üvöltve ide-oda hengergett a kutyák lábai között. Senkisémet sietett segítségére.

A fenevadak megtettek minden tőlük telhetőt, hogy darabokra szakgassák s jól oda-odakaptak hozzá szájkosaraikkal. Hajlékony szürke testük gyors tánczot járt az arcán heverő tömzsi alakon. A matrózokat mulattatta is a csodálatos látvány. Montgomery dühösen felkiáltott s végig sietett a fődélzetem. Én nyomon követtem. A következő pillanatban a fekete arcú férfi feltápáskodott s előbbre botorkált. Majd neki esett a főárbocz támaszának s ott is maradt lihegve s visszabámulva hátrafordított fejjel a kutyákra. A vöröshajú elégedetten nevetett.

- Annyit mondok, kapitány, szólt Montgomery könyökön ragadva a vöröshajút, - ez már mégsem járja.

Én Montgomery mögött álltam. A kapitány félig megfordult, s ránézett az ittas ember merev, bamba tekintetével. - Mi nem járja? motyogta, s aztán kiszabadítva karját, szeplős ökleit két eredménytelen kísérlet után oldalzsebeibe mélyítette.

- Az az ember utas, szólt Montgomery. Azt tanácsolom, hogy ne nyúljon hozzá.

- Ördög vigye, kiáltott a kapitány. Majd hirtelen megfordult s oldalt támolygott. - Hajómon azt teszem, a mit akarok.

Azt hittem, Montgomery, látván, hogy részeggel van dolga, ott hagyja. E helyett azonban sápadtabb lett egy árnyalattal s közeledett a kapitányhoz.

- Annyit mondok, kapitány, szólt, hogy az én emberemmel ne merjen rosszul bánni. Mindig fenyegetik, mióta a hajón van.

A kapitány, a kiből szinte gőzölgött az ital, nem szólt rá semmit. Láthattam, hogy Montgomery azok közül a lassú, makacs emberek közül való, akik képesek napról-napra szítani haraguk tüzét s nem tudnak soha megbocsátani. Láttam, hogy ez a veszekedés is régebb keletű volt már. - Részeg, szóltam félig-meddig szolgálatkészen, nem mehet vele semmire.

Montgomerynek megrándult undok fityegő ajka. - Mindig részeg. Azt hiszi, hogy ez menti szemtelenkedését az utasokkal?

- A hajóm, kezdte a kapitány a ketreczekre mutatva ide-oda lóbálódzó kezével, - tiszta hajó volt. Most pedig mi lett belőle?

Annyi bizonyos, hogy minden egyéb volt, csak tiszta nem.

- Beleegyezett az állatok szállításába.

- Bár sose láttam volna átkozott szigetét. Mi az ördögnek kell az olyan szigetre vadállat? Aztán az az ön embere... ha ugyan ember... holdkóros. Aztán hátul nincs semmi keresni valója. Azt hiszi, hogy az öné ez az egész átkozott hajó?

- Matrózai rögtön fenyegetni kezdték a szegény ördögöt, a mint a hajóra szállt.

- Az már igaz, hogy ördög. Nem egyéb, undok ördög. Embereim ki nem állhatják. Én sem állhatom ki. Senki sem állhatja ki, még *ön maga sem*.

Montgomery félrefordult. - Nem fogja többé bántani, szólt beszéd közben bólintva egyet. De a kapitány most már benne volt a veszekedésben. Neki állt fölebb s rákezde: - Ha még egyszer a hajónak erre a végére jön, kitépem a belét. Kitaposom az átkozottat. Ki *maga*, hogy rendelkezni akar *velem*? Én vagyok a hajó kapitánya, - kapitánya és tulajdonosa. Én vagyok itt a törvény, s a mit mondok, szentírás. Köteleztem magam, hogy egy embert kíséreléssel együtt elviszek Aricába és vissza s visszafelé szállítok néhány állatot is. De arra nem köteleztem magam, hogy az ördögöt hordozzam...

Láttam, hogy Montgomery közeledik egy lépéssel a kapitányhoz, s közbevágtam: - Részeg. Ne bántsa. A kapitány azonban folytatta a gyalázkodást. - Hallgasson! szóltam hirtelen hozzá fordulva, mert Montgomery sápadt arczából láttam a közelgő veszedelmet. Ezzel az egyetlen szóval magamra zudítottam a kapitányt. De még így is örültem, hogy megelőztem a verekedést. Oly ocsmány beszédet sohasem hallottam még, a minő szakadatlanul dőlt belőle, bár mondhatom, volt részem sok mindenféle társaságban. Mondott olyat is közbe-közbe, a mit alig tudtam elnyelni, bár békés természetem van. Az is bizonyos, hogy mikor azt kiáltottam a kapitánynak: hallgasson, megfeledeztem arról, hogy nem vagyok egyéb, mint egy darab emberi zsákmány, a mit a habok közt találtak, megfosztva mindenemtől, meg nem fizetve utiköltségemet sem, játékszere a hajó jóvoltának vagy nyereszkesedésének. Nagyon érthetően figyelmeztetett is erre a kapitány. De az is bizonyos, hogy elhárítottam egy verekedést.

IV.

A hajó korlátja mellett.

Napnyugta után, éjszaka, föld látszott, s a hajó feléje tartott. Montgomery tudatta velem, hogy az ő szigete. Oly messze volt, hogy a tenger határozatlan kékeszürkeségében nem láttam belőle egyebet egy mélyen fekvő homályos kék foltnál. Közepéből csaknem függélyes füstcsík szállt felfelé. A kapitány nem volt a földéleten, mikor a föld feltűnt. A mint kiszellőztette rajtam haragját, lebotorkált a hágcsón, s a mint megtudtam, elaludt kabinja padlózatán. A kormányos vette át a parancsnokságot, az a sovány, hallgatag lény, a ki a kormánykerék mellett állt volt. Láttam azonnal, hogy ő is hadi lábon van Montgomeryvel. Teljességgel nem

vett rólunk tudomást. Együtt ebédeltünk vele komor némaságban, miután néhányszor eredménytelenül iparkodtam beszédbe elegyedni vele. Nagyon is szemembe ötlött, hogy a legénység rossz szemmel nézi társamat és állatait. Montgomery nem árulta el, mi terve van állataival, s én, bár kíváncsiságom egyre növekedett, nem akartam tolakodó lenni.

A hátsó fődélzeten maradtunk beszélgetve, míg az égbolt meg nem telt csillaggal. Az éjszaka mély csendjét olykor-olykor zavarta meg csak a hajó elején valami nesz vagy az állatok mozgódása. A puma, mint valami fekete csomó, ketrecze szögletében ült összekuporodva, csak ránk figyelő szeme fénylett. A kutyák, úgy látszott, aludtak. Montgomery csavart néhány cigarettát.

Félig sajgó visszaemlékezéssel Londonról beszélgettem velem, mindenfélét kérdezgetve az ottani változásokról. Úgy beszélt, mintha szeretett volna ott élni valamikor, s mintha hirtelen örökre elszakadt volna onnan. Mesélgettem mindenről, tőlem telhetőleg. Beszéd közben egyre jobban belevésődött lelkembe különös lény, s elnéztem furcsa sápadt arcát a mögöttünk világló kis lámpás homályos fényében. Majd kibámultam a sötétlő tengerre, s a kis szigetre gondoltam, melyet elrejtett előttem a homály.

Úgy tetszett, mintha ez az ember csak azért bukkant volna elő a mérhetetlen térből, hogy megmentse életemet. Holnap félre fog vonulni s eltűnik örökre életemből. Még rendes körülmények között is gondolkozóba ejthetett volna a dolog. Hát még így! Első sorban az a furcsaság érdekelt, hogy élhet az ilyen művelt ember ezen az ismeretlen kis szigeten; aztán meg az a különös szállítmány, a mit magával vitt. Önkénytelenül ismételttem magamban a kapitány kérdését: - Mi szüksége van ezekre a fenevadakra? Mért mondta, hogy nem az övéi, mikor először kérdezősködtem róluk? Aztán személyes megjelenésében is volt valami bizar sajátság, a mi mély benyomást gyakorolt rám. Mindez szinte titokzatos ködbe burkolta az egész embert. Megragadta fantáziámat, annyira, hogy beszélni sem igen tudtam.

Éjfél felé abba hagytuk beszélgetésünket Londonról. Egymás mellett álltunk; a korlátra támaszkodva, belebámulva álmatagon a nyugodt csillagos tengerbe; szótlánul eltűnődtünk. Érzélgésre csábított minden körülöttünk s végre is elkezdtem hálálkodni.

- Ha jól meggondolom, szóltam, ön mentette meg az életemet.

- Véletlenség az egész, felelt rá, tiszta véletlenség.

- Örülök, hogy annak, a kit a véletlen eszközül használt, köszönetet mondhatok.

- Nincs mit megköszönnie. Bajban volt s én kipróbáltam tudásomat. Unatkoztam s örültem, hogy dolgom akadt. Ha az nap fáradt lettem volna, vagy ha az ábrázata nem lett volna kedvemre való, akkor - ki tudja, hol volna most.

Ez a válasz lehűtött egy kissé. - De mégis csak, kezdtem újra...

- Mondom, hogy véletlenség, szólt közbevágva, úgy, mint minden az ember életében. Csak az ostobák nem látják. Mért vagyok én most itt - kivette a társadalomból - a helyett, hogy boldog ember volnék s élvezném mindazt a gyönyört, a mit London nyujthat? Egyszerűen azért, mert tizenegy év előtt egy ködös éjszakán elvesztettem tíz perczre az eszemet.

Nem folytatta tovább. - Nos? szóltam én.

- Ez az egész.

Hallgatásba merültünk. Egyszerre felnevetett. - Van valami ebben a csillagfényben, a mi megoldja az ember nyelvét. Ostoba számár vagyok s mégis szeretném valahogyan elmondani önnek.

- Meg lehet győződve, hogy bármit mond, megőrzöm magamban... ha talán ez aggasztja.

Már-már beszélni kezdett, majd határozatlanul megrázta a fejét. - Ne mondjon el semmit, szóltam. Nekem teljesen mindegy. Jobb is, ha megőrzi a titkát. Hiszen úgy sem nyerne vele...

Mormogott valamit határozatlanul. Éreztem, hogy az elevenére tapintottam s hogy közel járt már valami indiscretióhoz. Aztán meg őszintén szólva, nem is igen érdekelt, hogy megtudjam, mi úzhetett el Londonból egy fiatal orvosnövéndéket. Vállat vontam s elfordultam tőle. Észrevettem, hogy távolabb a fedélzeten hallgatag, fekete alak áll s a csillagokra bámul. Montgomery különös kísérője volt. A mint mozdultam, hirtelen hátrapillantott s azután újra visszakapta a fejét.

Lehet, hogy semmiség volt az egész, de mintha villám sujtott volna. Közelünkben nem volt más fény, mint egy kis lámpás a kormánykeréken. A különös lény arcza csak egy rövid pillanatra fordult vissza a sötétből e felé a világosság felé; de láttam, hogy rám villanó szeme sápadt zöld fényben ragyogott. Mintha nem is ember lett volna. Az a tüzes szemű, fekete alak visszaidézte elmémbe gyermekkorom összes feledésbe merült borzalmait. De ez a benyomás elmúlt úgy, a mint támadt. Nem láttam magam előtt mást, mint egy jelentéktelen furcsa fekete emberi alakot, a ki a csillagokra bámul s Montgomery így szólt hozzám: Azt hiszem, elég is volt a beszélgetésből.

Lementünk s kabinom ajtajában jó éjt kívánt. Éjszaka rossz álmaim voltak. A fogyó hold későn kelt. Kisérteties, bágyadt, fehér sugarat vetett be kabinomba. A véredek felébredtek s üvöltöni kezdtek, úgy, hogy csak hajnal felé aludtam el.

V.

A kinek nincs hova mennie.

Kora reggel - ez volt fölépülésem óta a második, megmentésem óta a negyedik reggel, - zavaros álmokra, lövöldözésre, ordítózásra ébredtem, s rekedt kiáltozást hallottam fejem fölött. Megdörzsöltem szememet s figyelni kezdtem a zajra, egy darabig azt sem tudva, hol vagyok. Majd csupasz lábak topogását hallottam, sulyos tárgyakat dobáltak ide-oda, s erős recsegés és lánczcsörgés hangzott. Éreztem, hogy a hajó hirtelen megfordul. A víz nyögött belé s tajtékzó sárgás-zöld hullám csapott keresztül kerek kis ablakomon, ott hagyva nyomát az üvegen. Felkapkodtam ruhámat s a födélzetre mentem.

A mint fölértem a hágcson, a pirkadó nap piros fényében ragyogott az égboltozat. A kapitány széles vállát és vörös haját láttam magam előtt, s vállán keresztül láttam, hogy a szegény puma szörnyen megrémülve, kis ketrecze fenekén kuporog. - Le velök a födélzetről, rikoltott a kapitány. Le velök! Azt akarom, hogy hajóm minél előbb megtisztuljon.

Utamban állt, úgy hogy meg kellett érintenem vállát, hogy a födélzetre juthassak. Hirtelen visszafordult s pár lépést tántorogva hátrafelé, meredten rám bámult. Azonnal láttam rajta, hogy még mindig részeg. - Ohó! szólt bambán s aztán felvillanó szemmel így folytatta: Nini, hisz ez... ki is ez?

- Prendick, szóltam.

- Ördög vigye Prendicket! - szólt. Elhallgasson, - az a neve. Elhallgasson úr!

Nem tudtam mit felelni erre a gorombaságra. De a mi most következett, azt legkevésbé sem vártam. Kinyújtotta kezét a felé az átjárás felé, a hol Montgomery állt egy pizskos, kék flanel ruhába öltözött erőteljes ősz emberrel beszélgetve, a ki csak az imént jöhetett a fedélzetre. - Arra tartson, átkozott Elhallgasson úr! Arra tartson! üvöltött a kapitány.

Montgomery és társa visszafordult az üvöltésre.

- Mit kíván? - kérdeztem.

- Azt, hogy arra menjen. Hordja el magát a hajóról hamarosan. Megtisztítjuk a hajót, az egész átkozott hajót. S önnek sincs tovább helye rajta.

Elképedve rá bámultam. Majd az jutott eszembe, hogy magam is ezt kívánom. Valóban csak örülhettem rajta, hogy nem kell tovább is együtt utaznom egyedül ezzel az iszákos duhajkodóval. Montgomeryhez fordultam.

- Nem vihetem magammal, szólt Montgomery társa határozottan.

- Nem vihet magával! - kiáltottam rémülten. Soha életemben nem láttam nyitabb és határozottabb arcot, mint az ősz férfi volt.

- Hallotta? - kezdtem a kapitányhoz fordulva.

- El a hajóról, szólt a kapitány. Ez a hajó nem fenevadak és kannibálok számára készült. El kell hagynia a hajót... Ha azok nem vihetik magukkal, sorsára bízom. De innen távozik. Együtt barátaival. Végezni akarok örökre ezzel az átkozott szigettel! Torkig vagyok vele.

- Montgomery! - szóltam könnyörögve. Montgomery megrándította alsó ajkát s fejével reménytelenül a mellette álló ősz férfi felé intett, jelezve, hogy nincs hatalmában rajtam segíteni.

- Lesz gondom önre mindjárt - szólt a kapitány.

Most furcsa jelenet következett. Felváltva majd az egyikhez, majd a másikhoz fordultam könnyörögve. Hol az ősz férfit kértem, szállítson partra, hol a részeg kapitányt, hogy tűrjön meg a hajón. Sőt a matrózokhoz is könnyörögtem. Montgomery egy szót sem szólt, csak a fejét rázta. - Annyit mondok csak, hogy elhagyja a hajót... volt a kapitány örökös refrainje... Ördög vigye a törvényt! Hajómon király vagyok.

Végre, nem tagadhatom el, fenyegetőzni kezdtem. Az idegroham vakmerővé tett; a hajó hátuljára mentem s komoran belebámultam a semmiségbe. Ezalatt a matrózok gyorsan haladtak a csomagok és a ketreczbe zárt állatok kiszállításával. Nagy csónak állt két felvont vitorlával a hajó alatt s a furcsa szállítmányt ebbe eresztették le. A szigetbelieket, a kik átvették a terheket, nem láttam, mert a hajó domború oldala elfödte előlem a csónak derekát.

Montgomery és társa teljességgel nem vettek rólam tudomást. Azzal voltak elfoglalva, hogy segítettek s igazgatták a terhet hordó négy-öt matrózt. A kapitány előre ment, nem annyira azért, hogy segítsen, mint inkább, hogy zavart okozzon. Én hol kétségbe estem, hol dühös voltam. Olykor-olykor, a mint ott álltam, várva a bekövetkezendőket, akaratlanul nevetnem kellett nyomorúságomon, melyet tetézett az, hogy nem is reggeliztem. Az éhség s a vérkeringés pangása megfosztja az embert minden férfiasságától. Tisztában voltam vele, hogy nincs erőm sem arra, hogy ellenálljak a kapitány kegyetlen szándékának, sem arra, hogy rákényszerítsem magam Montgomeryékra. Rábíztam magam a sorsra, s Montgomery holmijának áthordása a csónakba egyre tovább folyt, mintha én nem is lettem volna.

Csakhamar véget is ért a munka s egyszerre alig fejtve ki ellenállást, a hágcsohoz vonszoltak. Ekkor vettem észre, mily furcsa barna képű legények vannak a csónakban Montgomeryval. A csónak alaposan meg volt rakva s gyorsan távozott a hajótól. Zöld színű örvény tátongott alattam s hogy fejjel előre ne zuhanjak, teljes erőmből hátra vettem magam. A csónak legénysége gúnyos ujjongásba tört ki s hallottam, hogy Montgomery rájuk rivallt. S most a kapitány, a kormányos és egy matróz nekem esett s hátrafelé kezdett vonszolni a kormánykerékhez. Most láttam csak, hogy a *Lady Vain* mentő-csónaka a hajó hátuljához van kötve. Félig tele volt vízzel s nem volt benne sem evező, sem élelmiszer. Nem akartam beleeresz-

kedni s arczra vettem magam a földélzeten. Végre is, mivel a kormányoldalon nem volt hágszó, kötélén lebecsátottak a csónakba s kitaszítottak a tengerre.

Az ár lassan elsodort a hajótól. Félig kábultan láttam, hogy készülődik mindenki a hajón, a mely lassan, de biztosan szélirányba fordult. A vitorlák lobogtak s a mint a szél beléjük kapott, dagadoztak s a hajó nemsokára eltűnt előlem. Nem fordultam meg, hogy utána nézzek. Az első pillanatban alig tudtam elhinni azt, a mi történt. A csónak fenekén hevertem, fél-ájultan, rámeredve az üres, sima tengerre. Majd tisztán láttam, hogy félig elsülyedve, újra régi kis börtönömben vagyok. Hátratekintve láttam, hogy a hajó egyre távolodik tőlem, s a vörös-hajú kapitány ott áll a földélzeten gúnyosan felém mutogatva. Majd a sziget felé fordultam s láttam, hogy a nagy csónak egyre kisebbedik, közeledve a part felé.

Egyszerre rám szakadt kegyetlen helyzetemnek teljes súlya. Nem volt mivel elérnem a partot, ha csak az ár véletlenül rá nem hajt. Még nagyon gyöngye voltam első hajótörésem óta. Éhes is voltam, különben bátrabban viseltem volna sorsomat. Egyszerre csak zokogni kezdtem, mint valamikor régen, kis gyerek koromban. A könnyek végig csurogtak arczomon. Kétségbe-esésében belecsaptam öklömmel a csónak fenekén álló vízbe s neki támaszkodtam vadul a csónak szélének. Hangosan arra kértem az Istent, engedjen meghalnom minél előbb.

VI.

A sötét tekintetű csónakosok.

A szigetbeliek azonban, látván, hogy csakugyan kidobtak a hajóból, megszántak. Az ár lassan keletfelé sodort s csavarogva egyre közelebb jutottam a szigethez. Egyszerre csak görcsös megkönnyebbüléssel azt láttam, hogy a nagy csónak megfordult s felém közeledik. Nagyon meg volt rakva, s a mint közeledett, kivettem, hogy Montgomery széles vállú, ősz társa a csónak hátulján ül a kutyák és néhány láda közé szorulva. Rám bámult mereven, mozdulatlanul. A fekete arczu nyomorék szintén rám meredt a csónak szögletéből a puma mellől. Három más ember volt még a csónakban, furcsa vad ficzkók s a véredek szüntelenül vicsorgatták rájuk fogaikat. Montgomery, a ki kormányzott, mellém irányozta a csónakot s aztán felkelve, csónakom kötelét odakötötte a nagy csónak kormányrúdjához, hogy így vonjanak magukkal, mert a nagy csónakban nem volt egy csöpp hely sem.

Ekkorra magamhoz tértem már én is kábultságomból s köszönésére elég bátran válaszoltam. Mondtam neki, hogy a mentőcsónak csaknem elsülyed, mire lenyujtott hozzám egy vedret. A mint a kötel megfeszült a két csónak között, hátrahanyatlottam. S aztán egy ideig szorgalmasan meritgettem a vizet. Csak később tekintettem fel újra a csónakban ülőkre. Az ősz férfi még mindig merően engem nézett, s ha jól láttam, tekintete zavarodottságot árult el. A mint pillantásaink találkoztak, letekintett a lába közt kuporgó vérebre. Hatalmas férfi volt, szép homloku s komor ábrázatu volt; de szempillái fölött megvolt már az aggkort jellemző furcsa bőrpetyhűdés és szájszögletei elszánt határozottságról tanuskodtak. Oly halkán beszélt Montgomeryval, hogy nem hallhattam. Majd a három emberre tekintettem. Furcsa legénység volt. Csak arczukat láttam; de arczukban volt valami, a mi undort keltett bennem. Merően néztem rájuk, de ez a benyomás nem szűnt meg, bár okát nem tudtam megállapítani. Ugy tetszett, barna bőriük. Lábszáruk furcsa módon, valami vékony, piszkos, fehér szövetbe volt burkolva, lábuk feje, sőt még ujjai is, úgy be voltak csomagolva, mint néhol Keleten a nők. Turbán volt fejükön s a turbán alól manószerű arcz meredt rám. Ragyogó szemük s kiugró alsó állkapczájuk volt. Ritka fekete hajuk sörényhez hasonlított s a mint ott ültek, azt hittem, magasabb termetűek valamennyi emberfajnál. Az ősz férfi, a ki jó hat láb magas volt, ültében egy fejjel alacsonyabbnak látszott náluk. Később láttam, hogy tulajdonképen nálam sem magasabbak, csak a törzsük volt rendkívül hosszú, lábuk czombrésze ellenben tulságosan

rövid volt s csodálatosan kicsavarodott. Annyi bizonyos, hogy mindenképen undok egy csapat volt, s fejük fölött, az első vitorla alatt, szüntelenül rám meredt annak a férfinak a fekete arca, a kinek szeme világított a sötétben.

A mint rájuk néztem, tekintetünk találkozott, s erre egymásután elkapták előlem szemüket s csak lopva tekintettek rám. Az ötlött eszembe, hogy talán nyugtalanítom őket, s figyelmemet a sziget felé fordítottam, a melyhez egyre jobban közeledtünk.

Lapályos föld volt, a melyet sűrű növényzet borított, nagyrészt valami előttem ismeretlen pálmaféle. Egyik pontjáról vékony, fehér gőzcsík kígyózott felfelé rengeteg magasságban pehelytollá foszladozva. Széles öbölbe jutottunk bele, melyet jobbról-balról alacsony hegyfok szegélyezett. A part, a melyet sötétszürke fövény borított, meredek hegygerinczczé emelkedett, hatvan-hetven lábnyira a tenger színe fölé s tele volt szórva fával és bozóttal. Közepe táján fölfelé négyyszögű tarka kőkerítést láttam, a mely, mint később megtudtam, korálból és megkövesült lávából épült. A kerítés közepéből két szalmafödél kukucskált ki. A víz szélén egy álldogáló férfi várakozott ránk. Mintha mikor még távolabb voltunk, néhány más furcsa teremtményt is láttam volna a lejtő bozótos sűrűjébe surranni; de közelebb jutva, nyomuk sem volt. A parton álló férfi közepes nagyságú, fekete négerarczu lény volt. Széles, csaknem ajknélküli szája volt, rendkívül sovány karja, hosszú vékony lába és görbe lábszára, s előre hajló komor arczczal bámult felénk. Úgy volt öltözve, mint Montgomery és ősz társa, kék vászon kabátba és nadrágba.

A mint közelebb jutottunk, ide-oda kezdett futkosni a parton a leggroteszkebb mozdulatokkal. Montgomery parancsszavára a csónakban levő négy ember furcsa, esetlen mozdulattal felugrott s bevonta a vitorlákat. Montgomery megfordította a csónakot s belekormányozta egy szűk kis üregbe, a mely a partba volt vájva s épen elég nagy volt a hosszú csónak befogadására. A parton álló ember erre hozzánk szaladt. Hallottam, hogy a csónak orra nyikorog a homokban. Eltaszítottam magam vedremmel a hosszú csónak kormányrúdjától s leoldva kötelemet, partra szálltam. A három bepólyázott férfi esetlen mozdulatokkal kimászott a fövényre s nyomban nekilátott a csónak kiürítésének. Segített nekik a parton álló ember is. A három beburkolt és össze-vissza kötözgetett csónakosnak különösen a lába szárain ütődtem meg. Nem voltak merevek, hanem mintha kicsavarták s aztán rossz helyre illesztették volna vissza őket. A kutyák egyre morogtak rájuk, rángatva lánczukat, mikor az ősz férfi partra szállt velök.

A három furcsa ficzkó különös torokhangon társalgott, s az, a ki a parton várt ránk, mikor a kormányrúd közelében levő csomagokhoz nyultak, izgatottan rájuk rivallt, a mint gondoltam, valami idegen nyelven. Mintha hangjára emlékeztem volna valahonnan; de nem jutott eszembe, hol hallottam. Az ősz férfi a hat ugrándozó kutya között állt s túlharsogva a csaholás zajját, parancsokat osztogatott. Montgomery rendbe hozván a kormányt, szintén partra szállt s valamennyien munkához láttak.

Egyszerre csak az ősz férfi hozzám lépett. Olyan - szólt - mintha ma még nem is reggelizett volna. Apró fekete szeme csillogott komor szemöldöke alatt. Bocsásson meg érte. Most a mi vendégünk s kötelességünk gondoskodni kényelméről, bár a mint tudja, nem mi hívtuk. Élesen arczomba nézett. Montgomery azt mondja, hogy ön, Prendick úr, művelt ember, ért a tudományhoz. Mivel foglalkozott?

Elmondtam neki, hogy néhány évet töltöttem a londoni egyetemen s Huxley vezetésével biológiai kutatásokat végeztem. Erre felhúzta kissé szemöldökét. - Ez változtat a dolgon némileg Prendick úr, szólt kissé több tisztelettel. Mi tudniillik véletlenül magunk is biológusok vagyunk. Legalább én meg Montgomery azok vagyunk. Szemét a fehérbe burkolt emberekre fordította, a kik szorgalmasan vonszolták a pumát hengereken a falszegte udvar

felé. - Aztán, hogy mikor távozhatik a szigetről, azt nem tudom. Kívül esünk valamennyi közlekedési vonalon. Egy évben ha egyszer látunk hajót.

Hirtelen ott hagyott, felfelé ment a parton, el a kis csoport mellett s azt hiszem belépett a kerítésen. A másik két ember Montgomeryval halomba rakta a kisebb csomagokat egy alacsony kerek targonczára. A láma a nyúlládákkal még a csónakon volt. A mint a targoncza megtelt, a három ember neki feküdt s tolni kezdte fölfelé a vagy egy tonnás terhet a puma után. Majd Montgomery ott hagyva a másik kettőt, visszatért hozzám s kezet nyújtott.

- Örülök, szólt, hogy így történt.

- Másodszor is ön mentette meg életemet.

- Az még nem bizonyos. Ez a sziget ördögös egy hely ám, azt előre mondom. Az ön helyében nagyon meggondoltam volna, rálépjek-e. Ő... elhallgatott s meglátszott rajta, hogy elnyelte, a mit mondani akart. Majd így folytatta:

- Segítsen, kérem, kihozni a nyulakat.

A nyulakkal nagyon egyszerűen bánt el. Begázoltam vele a csónakhoz s az egyik ládát kiczipeltük a partra. Ide érve, kinyitotta a láda ajtaját s egyik sarkára fordítván a ládát, eleven tartalmát kiszórta a földre. A nyulak kapálódzva egymás tetejére potyogtak belőle. Majd tapsolt egyet, s a tizenöt-húsz nyúl szétszaladt szökdelve a parton. - Gyarapodjatok és sokasodjatok, barátaim, kiáltott utánuk Montgomery. Töltsétek meg a szigetet. Húsotoknak eddigelé nagy híját éreztük.

Mialatt a szanaszét futó nyulakat nézegettem, az ősz férfi visszatért, kezében pálinkásüveggel s néhány darab kétszersülttel.

- Egy kis harapni valót hoztam, Prendick, szólt barátságosan.

Minden teketória nélkül neki estem a kétszersültnek, mialatt Montgomery és ősz társa egy újabb csoport nyulat partra szabadított. Három nagy ládát azonban felvittek a házba a pumával együtt. A pálinkához nem nyultam, mert születésem óta tartózkodtam a szeszes italtól.

VII.

A bezárt ajtó.

Érthető, hogy eleinte minden oly különös volt körülöttem s helyzetem oly váratlan viszontagságok eredménye volt, hogy egyik-másik dolog fokozottabb furcsaságát nem vettem észre. Felfelé ballagtam a lárma után. Montgomery csakhamar utánam sietett, s arra kért, hogy ne lépjek be a kőkerítésen. Ekkor láttam csak, hogy a puma a ketreczben és a telerakott targoncza is kívül volt letéve az elkerített négyzetű tér bejárása előtt.

Visszafordulva láttam, hogy a csónakban nem volt már semmi s az ősz férfi nyomunkban ballagott. Hozzánk érve, így szólt Montgomeryhoz:

- S most ennek a hivatlan vendégnek a problémáját kell megoldanunk. Mit tegyünk vele?

- Tudós ember, szólt Montgomery.

- Alig várom már, hogy újra munkába foghassak - ezzel az új anyaggal, szólt az ősz férfi a kerítés felé intve, miközben szeme felragyogott.

- Magam is azt hiszem, felelt rá Montgomery bizalmaskodva.

- Nincs időnk rá, hogy új kunyhót építsünk számára, s az is bizonyos, hogy most még nem avathatjuk be titkunkba.

- Magam is ezen törtem a fejem, szólt Montgomery. Az én szobámnak külső ajtaja van...

- Ez jó lesz, szólt az ősz férfi gyorsan, Montgomeryre tekintve, s megindultunk mind a hárman a kerítés felé.

- Sajnálom, Prendick úr, hogy titkolóznom kell ön előtt, de tudja, hogy hivatlan vendég. Kis telepünk titkot rejteget. Nem valami ijesztő titkot egészséges emberre nézve. De most - a míg nem ismerjük önt...

- Mindenesetre, feleltem rá; bolond volnék, ha sértene bizalmatlanságuk.

A főbejáraton mentünk keresztül; erős, megvasalt, záros fakapu volt. Mögötte egy ajtót láttam. Az ősz férfi kivett piszkos kék kabátjából egy kulcsosomót, kinyitotta az ajtót és belépett rajta. Kulcsai s az egész hely bonyolult bejárása különös benyomást gyakoroltak rám. Nyomában egyszerű, de kényelmesen bútorozott kis szobába jutottam, melynek félig nyitva lévő belső ajtaja kikövezett udvarba nyílt. Ezt a belső ajtót Montgomery hirtelen betette. A szoba egyik sarkában függő ágy volt s egyetlen üvegezett vasrácsos ablaka a tengerre tekintett. Ezt a szobát szánták lakásomul; a belső ajtót az ősz férfi, mint megjegyezte, számítva minden eshetőségre, kívülről be szándékozott zárni. Figyelmeztetett egy kényelmes támlás-székre az ablak mellett s egy csomó régi könyvre, sebészi munkák és latin meg görög auktorok gyűjteményére, a mely a függő ágy közelében állványra volt rakva. A külső ajtón távozott a szobából, bizonyára azért, hogy az udvarra nyíló ajtót ne kelljen még egyszer kinyitnia.

- Rendesen itt szoktunk enni, szólt Montgomery, s aztán, mintha eszébe jutott volna valami, az ősz férfi után sietett. - Moreau! hallottam, a mint kiáltott, s ha jól emlékszem, ez a név az első pillanatban nem tett rám semmi benyomást. De később, a mint a könyveket kezdtem nézegetni, ez a kérdés nyomult elmémbe: hol hallottam már ezt a nevet, Moreau? Leültem az ablak elé s előszedve a kétszersült-maradványt, pompás étvágygal falatoztam.

Moreau?

Az ablakon keresztül láttam, a mint az egyik furcsa, fehér ruhás ember nehéz ládát czipel a part mentén. Egyszerre az ablakráma elfődte szemem elől. Majd hallottam, hogy valaki kulcsot illeszt mögöttem a zárba s bezárja a belső ajtót. Nemsokára a zárt ajtón keresztül a véredek lármáját hallottam; nem ugattak, hanem különös módon szaglászta és morogtak. Ide-oda topogtak s Montgomery csendesítette őket.

Nézegetve szobám tartalmát, egyre azon tűnődtem, miféle bonyolult titka lehet ennek a két férfinak, s honnan ismerem Moreau nevét. De az ember emlékezete oly különös, hogy ezt a nevet, a melyet a maga környezetében bizonyára jól ismertem, sehogysem tudtam eszembe visszaidézni. Majd újra arra a végtelenül furcsa, alaktalan, fehérbe burkolt férfira tévedt gondolatom, a ki a parton különös esetlen mozdulatokkal vonszolta a ládát. Eszembe jutott, hogy ezek közül az emberek közül egyik sem szólt hozzám, bár valamennyi folytonosan rám-rám tekintgetett lopva úgy, a hogy romlatlan, nyílt tekintetű vadembereknél még sohasem tapasztaltam. Nyelvükön is csodálkoztam. Mindannyian nagyon hallgatagok voltak, s ha beszéltek, soha egy-két szónál többet nem szóltak. Mi volt velök? Majd eszembe jutott Montgomery furcsa kísérlésének a szeme.

Épen erre gondoltam, mikor egyszerre belépett. Fehérbe volt öltözve s kis fatálczán kávét és főzeléket hozott. Alig tudtam megállni, hogy borzongva hátrább ne ugorjam, a mint szereztetreméltó meghajlással letette elém az asztalra a tálczát. Egyszerre szinte megdermedtem. Erős, fekete fürtői alatt megláttam a fülét! Hegyes füle volt, s puha barna szőr fődte!

- Reggelijét hoztam, uram, szólott. Szótlatlanul szeme közé néztem. Megfordult s az ajtó felé ment, féloldalt vissza-vissza pillantva rám. Követtem szememmel, s e közben önkénytelenül

eszembe ötlött egy mondat; *Moreau borza...* Ez volt az? Nem! Tíz esztendővel kellett visszaugranom. *Moreau borzalmai!* Ez a mondat ide-oda kóválygott elmémben egy pillanatig, majd egyszerre vörösbetűk villantak fel emlékemben, a melyeket egy kis bőrszínű, hátborzongató röpiraton olvastam volt. Tisztán kezdtem emlékezni mindenre, Gyerek voltam még, s Moreau ötvenes éveiben lehetett. Kiváló, mesteri physiologus volt, a kit jól ismertek tudományos körökben rendkívüli képzelő tehetségéről s kutatásainak kiméletlen egyenességéről. Ugyanaz a Moreau volt-e ez? A vérömlesztés kapcsán csodálatos eredményeket ért el, s a beteges elváltozások kezeléséhez kiválóan értett. Majd hirtelen véget ért pályafutása. Kénytelen volt távozni Angliából. Egy ujságíró asszisztens képében beférközött laboratóriumába azzal a szándékkal, hogy szenzációs leleplezéseket tegyen; s egy botrányos eset révén, a mely valószínűleg nem a véletlen műve volt, kegyetlen röpirata hírhedtté vált. Aznap, mikor a röpirat megjelent, elszabadult Moreau házából egy megcsontított, félig lenyúzott kutya.

Ugorka szezon volt épen s egy tekintélyes kiadó, az álasszistens nagybátyja, a nemzet lelkiismeretére hivatkozott. Nem először történt, hogy ez a lelkiismeret fellázadt a tudományos kutatás módszerei ellen. Moreaut egyszerűen kimarták az országból. Lehet, hogy megérdemelte; de emlékszem, mily szégyenletesen cserben hagyta őt tudós társainak nagy testülete. Bizonyos, hogy az ujságíró röpirata szerint néhány kísérlete megdöbbentően kegyetlen volt. Talán kutatásainak feladása árán megvásárolhatta volna társadalmi békéjét; de mint a legtöbb olyan ember, a kit a tudományos búvárkodás búvőssége hatalmába kerített, nem engedett. Nótelen volt s nem kellett csak a saját érdekeivel törődnie...

Meg voltam győződve róla, hogy a két ember azonos. Minden jel erre mutatott. Kezdtém érteni, mire való volt a puma és a többi állat; s furcsa szagot éreztem a levegőben, a melyet eddigelé nem vettem észre. Az operáló terem antiszeptikus szaga volt. Hallottam a falon keresztül a puma morgását s az egyik eb úgy ordított, mintha megverték volna. De végre is a vivisecciónban nem volt semmi olyas, a mit különösen tudományos ember előtt titkolni kellett volna. S egyszerre hirtelen gondolatugrással eszembe jutott újra Montgomery kísérijének hegyes füle és világító szeme. Kibámultam magam elé a zöld tengerre, borzongva a hús parti szellőben, s az utolsó pár nap élményei egymást üzték elmémben.

Mit jelentett mindez? A gondosan elzárt épület ezen az elhagyatott szigeten, a hírhedt vivisektor, s ezek a nyomorék, eltorzított emberek?...

VIII. **Az ordító puma.**

Montgomery belépése félbeszakította rejtelmes, gyanakvó tünődésemet. Együtt jött vele furcsa kísérije is, kenyeret, főzeléket, egyéb harapni valót, egy palaczk whiskyt, egy korsó vizet, három poharat és késeket hozva magával fatálczán. Rápillantottam futólag erre a különös teremtményre, s láttam, hogy furcsa, nyugtalan szeme egyre rajtam pihen. Montgomery kijelentette, hogy együtt ebédel velem, s hogy Moreau nem jön, mert nagyon el van foglalva.

- Moreau! válaszoltam, ezt a nevet ismerem.

- Ördögbe is! kiáltott Montgomery. Mekkora számárság volt tőlem, hogy említettem. Gondolhattam volna. De legalább sejteti önnel titkunk természetét. Iszik whiskyt?

- Köszönöm, nem. Sohasem iszom.

- Bár én is azt mondhatnám. De eső után késő a köpönyeg. Ez az átkozott ital oka annak, hogy itt vagyok. És meg egy különös ködös éjszaka. Boldog voltam, mikor Moreau felajánlta, hogy magával visz. Furcsa história...

- Montgomery, szóltam hirtelen, a mint a külső ajtó becsukódott, mért van az ön legényének hegyes füle?

- Mi az ördög! szólt tele szájjal. Egy darabig rám bámult, majd ismételte szavaimat: - Hegyes füle?

- Hegyes, szóltam oly nyugodtan, a mint telt tőlem, visszafojtott lélekzettel; s finom fekete szőr borítja.

Elgondolkozva felhajtott egy pohár whiskyt s így szólt:

- Azt hittem, hogy a haja elfödi füleit.

- Akkor láttam, mikor lehajolt, hogy asztalomra tegye a beküldött kávé. És szeme ragyog a sötétben.

Ekkorra magához tért már Montgomery első meglepetéséből. Mindig gondoltam, szólt fontoskodva, hogy van valami baja a fülével, mert láttam, hogy rejtegeti... - Milyen volt a füle?

Észrevettem rajta, hogy tudatlanságát színleli. De azt nem mondhattam a szemébe, hogy hazudik. Így szóltam hát:

- Hegyes, keskeny és szőrös. Tisztán láttam. De különben sem láttam furcsább teremtményt életemben.

Az udvarról éles, rekedt kiáltás hallatszott. Öblös mélysége a pumára vallott. Láttam, hogy Montgomery zavarban van.

- Igazán? kérdezte.

- Hol szedte föl az istenadtát?

- San Franciskóban... Ocsmány féreg, az bizonyos, s e mellett félkegyelmű. Nem is emlékszem már tisztán, hová való. De nagyon megszoktam. Megszoktuk mind a ketten. Milyen benyomást tesz önre?

- Természetelleneset, szóltam. Van benne valami... Ne gondolja, hogy képzelődöm, de valahányszor közel ér hozzám, mintha beszennyezne, s megfeszül minden izmom. Mintha az ördög érintene.

- Sejtelmem sem volt róla. A kétárboczos legénysége is bizonyára így volt vele... Hogy bántak szegény ördöggel... Hiszen látta, mit csinált vele a kapitány?

Egyszerre csak újra felordított a puma, most sokkal fájdalmasabban. Montgomery szitkozódott magában. Elhatároztam, hogy szólok mindjárt a parti emberekről is. De a szegény állat egész sereg rövid, éles kiáltást hallatott.

- És parti embereik - kérdeztem - mi fajtából valók?

- Pompás ficzkók. Vagy nem? - szólt elszórakozva, majd a mint a puma újra élesen felordított, összeráncolta a homlokát. Nem szóltam többet. Ordítás hallatszott újra, borzalmasabb, mint az előbbie. Rám vetette tompa, szürke szemét, aztán újra felhajtott egy pohárral a whiskyből. Az alkoholra akarta terelni a beszédet s elmondta, hogy ezzel mentette meg az életemet. De én csak odavetve felelgettem neki. Nemsokára véget ért az ebéd, a hegyes fülű szörnyeteg lehordta az asztalt s Montgomery újra egyedül hagyott a szobában. Az egész idő alatt láttam rajta, hogy palástolni igyekszik, mennyire felizgatja a puma ordítása. Idegességére hivatkozott, mikor kiment a szobából.

Magamon is tapasztaltam, hogy a kiáltásoknak nagyon izgató hatásuk volt. S mélységük és erejük egyre nőtt, a mint a délután múlt. Eleinte csak kínosan hatottak rám; de szüntelen

ismétlődésük végre kihozott a sodromból. Félredobtam a kis kötet Horatiust, a mit olvasgattam, s elkezdtem öklömet szorongatni, ajkamat harapdálni, s fel-alá járni a szobában. Majd befogtam újjaimmal a fületem, de az ordítások egyre jobban izgattak s végül annyira kezdtek gyötörni, hogy nem állhattam ki tovább ebben a szomszédos szobában. Kimentem az ajtón a késő délután altató melegére s elhaladva a főbejárat előtt, a mely be volt már csukva, megkerültem a fal szögletét.

Az ordítás egyre hangosabb lett. Mintha a világ összes kínya benne lett volna ebben a hangban. De azért azt hiszem, ha tudtam volna, hogy ennyi kín van a szomszéd szobában, azonban nem hallom, nyugodtan viseltem volna. A számalom csak akkor nyugtalanító, ha a szenvedés hangot talál s megrázza idegeinket. Bár ragyogó napfényben jártam s a fák zöld legyezői szeliden lengedeztek a lágy tengeri szellőben, a világ zúrzavaros volt, tele fekete és vörös káprázattal, míg jó messze el nem kerültem a tarka falú háztól.

IX. Az erdő réme.

Neki vágtam a ház mögött levő emelkedés bozótjának, s nem törődve vele, hová jutok, áthaladtam egy csomó meredek törzsű fa árnyas sűrűjén és nemsokára átjutottam valahogyan az emelkedés tulsó oldalára. Lefelé haladva, kis patakot pillantottam meg, a mely szűk völgyön futott keresztül. Megálltam és hallgatóztam. A távolság, a melyet megtettem, vagy a közbeeső sűrűség eltompított minden hangot, a mely a zárt udvarból eredhetett. A levegő csendes volt. Hirtelen zörejjel egy nyúl bukkant föl előttem, fölfelé futva a lejtőn. Nem tudtam, mitévő legyek, végre is leültem az árnyék szélén.

Kellemes helyre jutottam. A patakot elfödte a partok buja növényzete, csak egy helyütt láttam csillámló vízből egy háromszögletű foltot. Túl rajta kékes ködön keresztül bokrok és fák tömkelegét láttam a ráboruló ragyogó kék égboltozattal. Itt-ott fehér és piros virágcsomó tarkállott. Egy darabig elmerültem a táj szemléletébe, majd újra Montgomery különös embe-rére tévedtek gondolataim. De ahhoz nagyon meleg volt, hogy erősen gondolkozzam s nemsokára szunnyadozó félálom fogott el.

Ebből, nem tudom mennyi idő múlva, valami zörej riasztott föl, a mely a patak tulsó oldalán levő zöld sűrűségből hallatszott. Egy pillanatig nem láttam egyebet a haraszt és a fű mozgásánál. Majd egyszerre felbukkant valami a patak partján; első tekintetre nem tudtam megkülönböztetni, micsoda. Lehajtotta fejét s inni kezdett. Ekkor már láttam, hogy ember, a ki négykézláb jár, mint valami állat.

Kékes ruha volt rajta, rézszínű bőre és fekete haja volt. Ugy látszott, hogy valami groteszk csúnyaság közös vonása volt valamennyi szigetlakónak. Hallottam, a mint ivás közben ajkával szörpölte a vizet.

Előre hajoltam, hogy jobban lássam s e közben egy darab láva levált kezem alól s legurult a lejtőn. A zörejre, mint a kít bűnön értek, feltekintett s pillantásunk találkozott. Hirtelen két lábra tápázkodott s kurta kezével száját törülgetve, rám nézett. Lába alig volt fél oly hosszú, mint törzse. Körülbelül egy perczig egymásra bámultunk meghökkenve. Majd néhányszor visszatekintve rám, eltűnt jobbra tőlem a bokrok között s az összecsapódó lombok zaja lassan elhalt mögötte, a mint távolodott. Régen eltűnt már s én még mindig ülve maradtam, abba az irányba bámulva, a merre eltűnni láttam. Álomra hajló nyugalmamnak vége lett.

Felriasztott hátam mögött valami nesz s hirtelen megfordulva láttam, hogy egy tengeri nyúl fut a lejtőn fölfelé.

Talpra ugrottam.

Ennek a groteszk félvadszerű teremtménynek a megjelenése egyszerre benépesítette számomra a délután csöndjét. Egyre idegesebben nézegettem körül s bántott, hogy fegyvertelen vagyok. Majd arra gondoltam, hogy az az ember, a kit az imént láttam, fel volt öltözve, nem volt meztelen, mint a vadember szokott lenni s iparkodtam meggyőzni magamat, hogy valószínűleg békés hajlamú lény volt s csak viselkedésének esetlen vadsága sejtette velem az ellenkezőt.

De megjelenése azért nagyon megzavart. Elindultam balra a lejtő hosszában, ide-oda tekintgetve szüntelenül a merev fatörzsek között. Mért jár egy ember négykézláb s mért iszik pohár nélkül? Egyszerre csak újra állati nyöszörgést hallottam, s mivel azt hittem, hogy a pumát hallom, megfordultam s a hanggal homlokegyenest ellenkező irányban folytattam utamat. Lejutottam a patakhoz s keresztül lépve rajta, a tulsó part bokrai között haladtam tovább.

Egyszerre élénk biborszínű foltot vettem észre a földön. Lehajoltam s láttam, hogy leveles folyondárhoz hasonló, különös szétágazó, ránczos gombaféle volt, a mely érintésemre nyálkásan szétomlott. S ekkor buja harasztbokrozat árnyában kellemetlen leletre bukkantam, egy élettelen nyúl testére, a mely meleg volt még s tele volt csillogó legyekkel. Feje szét volt harapva. A vértócsa láttára visszahökkenem. Köröskörül nyoma sem volt más erőszakosság-nak. Mintha hirtelenében ragadták és ölték volna meg. A mint rámeredtem a kis szőrös testre, az a félelem, a melyet a patakból ivó férfi emberietlen arcza keltett volt bennem, egyre növekedett. Kezdtém elképzelni, mily veszedelmes dolog kóborlásom ezek közt az ismeretlen lények között. A sűrűség szinte megváltozott körülöttem. Minden árnyék leselkedő rémmé vált, minden neszt fenyegetésnek képzeltem. Mintha csupa láthatatlan ellenség környezett volna.

Elhatároztam, hogy visszatérek a parti házba. Hirtelen megfordultam s vad erőszakossággal, szinte örülten, a bokrok közt törtem magamnak utat, óvakodva, hogy valahogy tisztás térre ne jussak megint.

Épen idejében álltam meg egy kis tisztás előtt, a melyet egy lezuhant fa vágott az erdőben. Új sarjak kezdtek már fejlődni, küzködve a megüresedett helyért s túl a tisztáson újra sűrűséggé zárult a meredek fatörzsek, az egybefonódó folyondárok és a szétágazó gombák tömkelege. Szemben velem, nem véve észre közeledésemet, három groteszk emberi alak kuporgott egy lezuhant hatalmas fa gombával borított romladékán. Az egyikük nő volt, a másik kettő férfi. Meztelenek voltak, csak ágyékuk táját burkolta skarlátpiros szövet; bőrük sötétes pirosasbarna színű volt, a milyen színű vadembert még soha életemben nem láttam. Elhizott, állnélküli arczuk volt, homlokuk hátralapult s fejüket ritkás tüskés haj borította. Sosem láttam még ily vadállatias külsejű teremtményeket.

Beszélgettek, vagy legalább az egyik férfi beszélt a másik kettőhöz s mind a hárman annyira el voltak merülve, hogy közeledésem neszt nem hallották. Felső testüket ide-oda himbálgatták. Tisztán megkülönböztettem a vastag, mély hangokat; de a beszédből egy szót sem voltam képes megérteni. Ugy látszott, hogy az, a ki beszélt, valami bonyolult zagyvaságot ismételtgetett. Nemsokára élesebb lett a hangja s kezét kiterjesztve, felegyenesedett.

Erre kezüket kiterjesztve, felállt a másik kettő is és hármásban dudolgatva ritmikusan ide-oda himbálódzott testük. Ekkor láttam, mily rendkívül kurta lábszárunk van s mily sovány, esetlen a lábuk feje. Elkezdtek lassan körbe forgolódni, felemelve s letoppantva lábukat s lóbálva karjukat. Ritmikus motyogásuk éneklésbe csapott át, amelynek a refrainje valami *Alúla* vagy *Balúla* szó volt. Szemük ragyogott s undok arczukon furcsa gyönyörérzet tükröződött. Ajaktalan szájukon nyál csordult ki.

Egyszerre, a mint elnéztem érthetetlen, groteszk mozdulataikat, hirtelen tisztán láttam, mi volt az, a min megütődtem, a mi állandóan a legszélsőbb idegenszerűség s egyben a legkülönösebb ismert dolog ellentétes benyomását gyakorolta rám. Ez a három, rejtelmes dolgokat űző teremtmény alakjára nézve ember volt, de e mellett különös módon megvolt bennök valami ismerős állat minden sajátsága is. Bár emberi formájuk volt s rongyszövet volt rajtuk, mozdulataikban, viselkedésükben, egész lényükben volt valami félreérthetetlen állati jelleg, a mi ellenállhatatlanul a sertéseket juttatta eszembe.

Elképedtem erre a csodálatos megfigyelésre s borzalmas kérdések raja rohanta meg elmémet. Elkézdtek egymásután kiáltozva, rőfögve ugrándozni. Egyszerre az egyik elcsúszott s egy pillanatra négy lábra ereszkedett. Bár tüstént felállt, e szörnyetegek állati valójának ez a pillanatnyi megnyilatkozása eleget mondott.

Megfordultam oly nesztelenül, a mint csak tellett tőlem s időnként meg-megdermedve azon való félelmemben, hogy valami recsegő ág vagy mozduló lomb elárul, visszatörekedtem a bokrok közé. Jó időbe beletartott, mire újra bátrabban mertem mozogni.

Eleinte azon voltam csak, hogy minél messzebb kerüljek ezektől az ocsmány teremtésektől s jóformán észre sem vettem, hogy időközben rendes gyalogösvényre jutottam a bokrok között. Majd gyorsan átsietve egy kis tisztáson, kellemetlen meglepetésemre a fák között, két esetlen lábat pillantottam meg, a mely vagy harmincz yardnyira tőlem, nesztelen léptekkel párhuzamosan haladt velem. A lábakhoz tartozó felső testet és fejet elfödte előlem a sűrű folyondár. Hirtelen megálltam, azt remélve, hogy ez a lény nem vett észre. Velem együtt megállt a két láb is. A mily ideges voltam, alig tudtam megállni, hogy hanyatt-homlok futásnak ne eredjek.

Majd erősebben odatekintve az ág-bog közé, ráismertem annak a lénynek a fejére és a testére, a kit inni láttam. Felém fordította fejét. A mint a fák árnyékából rám tekintett, szeme zöldes fényben villogott. Ez a félig világló szín eltűnt, amint újra elfordította fejét. Egy pillanatig mozdulatlanul állt, majd nesztelen léptekkel futni kezdett a zöld sűrűségben. A következő pillanatban eltűnt előlem a bokrok között. Nem láttam, de azért éreztem, hogy újra megállt és engem néz.

Vajjon mi volt? Ember vagy állat? Mi dolga volt velem? Nem volt nálam fegyver, még botom sem volt. A futás örülség lett volna. Bizonyos, hogy az a valami, akármi volt, nem mert megtámadni. Összeszorítva fogaimat, egyenesen feléje indultam. Vigyáztam, hogy félelmemet, a mely szinte megdermesztett, el ne áruljam. Keresztülnyomultam egy csomó magas, fehérvirágos bokron s ott láttam magam előtt húsz yardnyi távolságban. Oldalvást visszatekintett rám s láttam, hogy nem tudja, mit csináljon.

Egy-két lépéssel közeledtem hozzá, folyton merően a szeme közé nézve.

- Ki vagy? - kiáltottam rá.

Megpróbált a szemem közé nézni.

Majd egyszerre így szólt: Senki! s megfordulva eliramodott a bozóton keresztül. Távollabb visszafordult s rámbámúlt megint. Szeme kiragyogott a fák félhomályából.

Bátorságom inamba szállt; de éreztem, hogy egyetlen reményem a merészség s ezért folytonosan közeledtem feléje. Ujra hátat fordított s eltűnt a sötétben. Mintha még egyszer visszavillant volna rám a szeme s aztán nem láttam többé.

Most kezdtem csak elképzelni, mi minden történhetik velem, ha beáll az este. A nap pár perczzel előbb tért nyugovóra, a tropikus égöv gyorsan beálló szürkülete kezdett már jelentkezni keleten s fejem körül karikázni kezdett nesztelenül az első portyázó moly. Ha nem

akartam az éjszakát ott tölteni a titokzatos erdő ismeretlen veszedelmei között, sietnem kellett vissza az elkerített épülethez.

Az a gondolat, hogy visszatérjek abba a kínlakta menedékbe, végtelenül kellemetlen volt; de még kellemetlenebb volt az a másik, hogy rám szakad a szabadban a sötétség s mindaz, a mit a sötétség magában rejt. Még egy pillantást vettem a kékes árnyéokra, a mely elnyelte azt a furcsa teremést, s aztán megindultam le a lejtőn a patak felé, azt hívén, hogy abban az irányban haladok visszafelé, a merről ide jöttem.

Gyorsan lépkedtem, belezavarodva mindabba, a mit tapasztaltam, s nemsokára tisztás helyre értem az elszórt fák között. Az a színtelen világosság, a mely a nap nyugtát követi, gyorsan enyészett. A kék égbolt fejem fölött hirtelen mélyebb színt öltött s apró csillagok fénye tört keresztül a félhomályon. A fák közei, a távolabbi növényzet hézagai, a melyek a napfényben ködös kékségnek látszottak, feketeségre váltak s megteltek titokzatossággal.

Folytattam utamat. A színváltozat eltűnt a világból, a fák csúcsai koromsötéten meredeztek a világló kék égbolt felé s a facsúcsok határvonalán alúl minden alakatlan feketeségbe olvadt össze. Csakhamar ritkulni kezdtek a fák s a bozótos bokrok egyre szaporodtak. Majd fehér fővénnyel borított pusztaságra értem, a melyen túl újra sűrű bokrok terjedtek szét.

Jobbra tőlem folyton gyötört valami gyöngye nesz. Eleinte azt hittem, hogy képzelődöm, mert valahányszor megálltam, elcsendesedett minden, kivéve a lombok közt susogó esti szellőt. De a mint folytattam utamat, lépteimnek mintha viszhangja támadt volna.

Elfordultam a sűrűségtől, a szabadabb térség felé tartva s azon voltam, hogy hirtelen megfordulva meglepjem a nyomomban járó lényt, ha csakugyan volt a nyomomban valaki. Nem láttam semmit, de azért egyre erősebb lett bennem az a tudat, hogy van valaki a közelenben. Meggyorsítottam lépteimet s nemsokára kis emelkedésre értem. Átmentem rajta s gyorsan megfordulva a tulsó oldaláról merően visszaneztem rá. Fekete körvonala éles ellentétben voltak a sötétlő égboltozattal.

Nemsokára alakatlan tömeg bukkant föl a magaslaton s utána rögtön eltűnt újra. Most már bizonyos voltam benne, hogy rézbőrű ellenfelem lopózik utánam. Párosult ezzel egy másik kellemetlenség is. Észrevettem, hogy utat tévesztettem.

Egy darabig teljesen megzavarodva, tovább siettem, nyomomban a rejtelmes üldözővel. Bármi volt, vagy nem volt bátorsága arra, hogy megtámadjon, vagy kedvező alkalomra lesett. A nyílt térség felé iparkodtam. Időnként megfordultam és hallgatóztam; nemsokára félig-meddig azt kezdtem hinni, hogy üldözőm abbahagyta a vadászatot, vagy talán nem is volt egyéb, mint megzavarodott képzelődésem szüleménye. Egyszerre hallottam a tenger zúgását. Csaknem futásra gyorsítottam lépteimet s rögtön rá hallottam, hogy megbotlott valaki a hátam mögött.

Hirtelen megfordultam s rámeredtem az egymásba olvadó fákra. Fekete árny ugrosott egyik fától a másikig. Megdermedve figyeltem, de nem hallottam mást, csak fülem vérének lüktetését. Azt gondoltam, hogy idegzetem megsibbadt s hogy képzelődésem játszott velem. Elszántan újra a tenger zúgása felé fordultam.

Egy-két pillanat múlva a fák megritkultak s alacsony pusztaságon találtam magamat, a mely belenyúlt a sötét vízbe. Tiszta, nyugodt éjszaka volt s az egyre szaporodó csillagok képe rezegve tükröződött a tenger nyugodt ölében. Nyugaton a zódiacus fény belevegyült az esti csillag sárga ragyogásába. A part kelet felé távolodott tőlem, nyugat felé pedig eltakarta a hegyfok gerince. Egyszerre visszaemlékeztem rá, hogy Moreau partja nyugatra van tőlem.

Ág rezzent mögöttem s utána nesz hallatszott. Megfordultam s jól odanéztam a fekete fák közé. Nem láttam semmit, vagy inkább nagyon is sokat láttam. A homályban minden sötét alakzatnak megvolt a maga fenyegető tulajdonsága, mintha éberesen lesben állt volna minden

körülöttem. Így álltam körülbelül egy perczig, aztán szememet le nem véve a fákról, nyugatnak fordultam, hogy keresztülmenjek a földnyelven. Amint megmozdultam, a leskelődő árnyékok közül is megmozdult az egyik nyomomban.

Szivem sebesen dobogott. Nemsokára széles öböl körvonalai látszottak nyugat felől s megálltam újra. Megállt vagy tizenkét yardnyira tőlem a nesztelen árny is. Az öböl túlsó kanyarulatánál kis fénypont csillant fel s a csillagfényben tisztán láttam a szürkellő, fővénnyel bontott partot. A kis fénypont körülbelül két angol mértföldre lehetett tőlem. Hogy elérjem a partot, keresztül kellett mennem a fák között, a hol az árnyak leskelődtek s le kellett mennem egy kis bozótos lejtőn.

Most sokkal tisztábban láthattam üldözőmet. Nem állat volt, mert két lábon állt felegyenesedve. Kinyitottam számat s szólni akartam, de szavam rekedt hörgésbe fulladt. Még egy kísérletet tettem s felkiáltottam: Ki az ott? Feleletet nem kaptam. Egyet léptem előre. Az árny nem mozdult. Lábam megbotlott egy kőben.

Ez eszembe juttatott valamit. Szemem folyton az előttem álló árnyra függesztve, felemeltem a kődarabot. A mint mozdultam, az árny, mint valami kutya, hirtelen megfordult s távolabb surrant a sötétségbe. Eszembe jutott, a mit egy kis iskolás gyerek csinált nagy kutyákkal szemben, belecsavartam a követ zsebkendőmbe s a zsebkendő végét rátekertem öklömrre. Az árnyékok közt mozdult valami, mintha üldözőm hátrált volna. Egyszerre utat tört magának szörnyű izgatottságom; kezemben fegyveremmel, szemben hátráló ellenfelemmel reszketni kezdtem s hideg izzadság verte ki testem.

Egy ideig eltartott, míg elszántam magam arra, hogy a fákon és bokrokon keresztül neki vágok a partra vezető lejtőnek. Futni kezdtem s a mint a sűrűségből kijutottam a fővényre, hallottam, hogy mögöttem mozog valami.

Erre teljesen elvesztettem a fejem s a fővényes parton futásnak eredtem. Mögöttem nyomban hallatszott üldözőm puha lábainak gyors topogása. Vad kiáltást hallattam s megkettőztettem lépteimet. A mint futottam, háromszor-négyszer nyúl nagyságu fekete lények riadtak fel s szökdeltek a parton a bokrok felé. A míg élek, nem fogom elfelejteni ezt a borzalmas hajszát. A víz szélén futottam s a lábak topogása egyre közelebb hallatszott hozzám. A sárga fény messze volt, reménytelenül messze. Az éjszaka csendes volt és fekete körülöttem. Tipp-topp! hangzott egyre közelebb és közelebb az üldöző lábak topogása. Lélekzetem elfulladt, mert régen elszoktam a szaladástól; a mint folytattam a futást, mintha éles kés nyilallott volna oldalamban. Láttam, hogy üldözőm sokkal előbb utolér mint az elkerített helynél s ekkor kétségbeesve és levegőért kapkodva, hirtelen sarkon fordultam s a mint hozzám ért, lesujtottam rá teljes erőmből. Csapás közben a kő kizuhant a zsebkendő hurkából.

A mint megfordultam, üldözőm, a ki négykézláb futott utánam, két lábra emelkedett s a zuhanó kő bal halántékán érte. Koponyája nagyot koppant s az állat-ember belém tántorodott, fejével hátra taszítva, s aztán eltámolyogva mellettem, végig zuhant a fővényen, úgy, hogy arcza beleért a vízbe. S ott maradt elterülve mozdulatlanul.

Nem volt rá erőm, hogy közeledjem a fekete tömeghez. Ott hagytam a körülötte fodrosodó vízben a néma csillagok alatt s folytattam utamat a ház sárga fénye felé. Nemsokára kétségtelen megkönnyebbülésemre hallottam a puma fájdalmas nyöszörgését, ugyanazt a hangot, a mely eredetileg elüldözött a házból a rejtelmes sziget kikutatására. Erre, bár rettentő fáradt voltam, összeszedtem minden erőmet s futni kezdtem a fény felé. Mintha nevetem hallottam volna kiáltani.

X. Az ordító ember.

Közelebb jutva a házhoz, láttam, hogy a fény szobám nyitott ajtajából sugárzik s hallottam, hogy Montgomery nevemet kiáltja: Prendick!

Folytattam a futást. Csakhamar újra hallottam kiáltását. Gyöngye hahó!-val feleltem a kiáltásra s a következő perczen beleütköztem Montgomeryba.

- Hol járt? szólt karon ragadva s visszatolva, úgy, hogy az ajtóból áradó fény arcomra esett. Annyira el voltunk foglalva mind a ketten, hogy megfélekedtünk önről s csak egy félórával előbb vettük észre, hogy eltűnt.

Bevezetett a szobába s leültetett a karosszékbe. Egy darabig szinte megvakított a fény.

- Arra nem is gondoltunk, hogy elindul szigetünk kikutatására, a nélkül, hogy nekünk szólana; megijedtem... de hát... Mi baj?

A mi erőm még maradt, egyszerre elhagyott s fejem melleme hanyatlott. Azt hiszem, némi elégtétellel öntött belém Montgomery egy kis pálinkát.

- Az Istenre kérem - szóltam - csukja be azt az ajtót.

- Ugy-e látott egyet-mást bizonyára furcsaságainkból? kérdezte. Bezárta az ajtót s újra hozám fordult. Egyebet nem kérdezett; öntött belém újra egy kis pálinkát és vizet s aztán arra nógatott, hogy egyem. Csaknem összeestem. Motyogott valamit arról, hogy elfelejtett figyelmeztetni s megkérdezte röviden, mikor távoztam a házból s mit láttam. Elmondtam neki szakgatott rövid mondatokban mindent s végül örülettel határos izgatottsággal így szóltam: Szóljon, mit jelent mindez?

- Nincs az egészben semmi szörnyűség - szólt. De azt hiszem, egy napra eleget tapasztalt.

Egyszerre metsző kiáltást hallatott a puma. Montgomery halkán elkáromkodta magát.

- Montgomery - kérdeztem - mi volt az a lény, a mi üldözött. Állat vagy ember?

- Ha ma éjjel nem alszik, szólt Montgomery, holnapra egészen megbolondul.

Felálltam szemben vele s újra kérdeztem: Mi volt az a lény, a mi utánam járt?

Rám nézett és száját félrehúzta. Szeme, a mely az imént egy perczre megelevenedett, újra kifejezéstelenné vált.

- Abból, a mit elmondott - felelte - azt hiszem, hogy kísértet volt.

Hirtelen idegroham fogott el, de csak egy pillanatra. Belevetettem magam újra a székbe s kezemet homlokomra szorítottam. A puma újra elkezdett ordítani.

Montgomery mögém került s vállamra tette a kezét. Lássa, Prendick - kezdte - nem állt érdekenben, hogy ide juttassam erre a mi ostoba szigetünkre. De a baj nem olyan nagy, mint amilyennek képzeli. Idegzete elrongyolódott, ez az egész. Majd adok egy kis altatószert; ki kell jól aludnia magát, mert különben semmiért sem vállalhatok felelősséget.

Nem válaszoltam semmit. Előre hajoltam s arcomat eltakartam kezeimmel. Nemsokára visszatért egy kis üvegcsével, a melyben sötét folyadék volt. Átnyújtotta, én ellenállás nélkül felhajtottam s aztán Montgomery segítségével végig nyújtóztam a függő ágyon.

Mikor felébredtem, fényes nappal volt. Egy darabig hanyatt fekvé maradtam, felnézve a mennyezetre, melynek gerendái hajófából készültek. Majd másfelé fordítottam a fejem s láttam, hogy az asztalon enni való van elkészítve számomra. Éhes voltam s neki láttam, hogy kijussak valahogyan a függő ágyból, a mely megértve szándékomat, egyszerre csak túlságos udvariassággal kifordított négykéz-lábra a szoba közepére.

Felkeltem s leültem az ennivaló elé. Kábult volt a fejem s eleinte roppant határozatlanul emlékeztem vissza csak arra, a mi éjjel történt. A reggeli szellő kellemesen fujdogált az üvegezetten ablakon. A hús szellő s a táplálék felüdített. Nemsokára kitárult mögöttem a zárt udvarra nyíló ajtó. Megfordultam s Montgomery arcát pillantottam meg.

- Rendben van minden? - szólt. Rettentően el vagyok foglalva.

Betette megint az ajtót, de mint később észrevettem, elfelejtette ráfordítani a kulcsot.

Eszembe jutott, milyen volt arcza az elmúlt éjszaka s lassacskán kialakult elmémben minden úgy, a mint történt. A mint épen újra elfogott a félelem is, kiáltás hallatszott belülről. Csak-hogy most nem a puma kiáltott.

Abbahagytam az evést és hallgatóztam. Csend volt, kivéve a reggeli szellő susogását. Azt kezdtem gondolni, hogy csalódott a fülem.

Hosszú szünet mulva folytattam az evést, de fülem folyton éberem figyelt. Nemsokára nagyon gyöngé, tompa hangot hallottam. Kővé dermedtem székesen. Bár gyöngé, eltompult hang volt, sokkal mélyebb hatást gyakorolt rám, mint mindaz együtt véve, a mit eddig hallottam a fal mögöl. Most az egyszer nem lehetett kételkednem a tompa, szakgatott hangok eredetében, mert zokogással, szorongó lihegéssel vegyes jajveszéklés volt. Most az egyszer nem állat, hanem emberi lény gyötrődött!

A mint ezzel tisztába jutottam, felkeltem, három lépéssel végig mértem a szobát, megragadtam az udvarra nyíló ajtó kilincset s feltártam az ajtót magam előtt.

- Prendick! Ember! Megálljon! - kiáltott Montgomery felém ugorva. Csaolni, horkolni kezdett egy megriasztott vadászeb. Láttam, hogy barna, biborpiros vér folydogált egy csatornában s karbolos eczetszagot éreztem a levegőben. Távolabb homályos árnyékban láttam, hogy valami sebhelyekkel telt, vörös és össze-vissza kötözgetett lény volt lekötözve egy rámás lapra. S egyszerre feltűnt az öreg Moreau fehér, rettenetes arcza.

Egy pillanat se telt bele, vállon kapott, vörösre fent félkezével sarkon fordított s belökött szobámba. Oly könnyedén megemelt, mint ha kis gyerek lettem volna. Végig terültem arcra bukva a padlón s a becsapódó ajtó elfödte előlem szenvedélyes arcját. Majd hallottam, hogy megfordul a kulcs a zárban s Montgomery elkezdett mentegetőzni.

- Tegyétek tönkre egy élet munkáját! - kiáltott Moreau.

- Nem érti, - szólt Montgomery - s mondott még valamit, de ezt nem értettem.

- Nem vesztegethetem most az időt vele - szólt Moreau.

A többit nem hallottam. Feltápáskodtam s remegve álltam a szoba közepén, borzalmas kétségek közt hánykolódva. Lehetséges, kérdeztem magamban, hogy élő embert bonczolnak? Mint felhős égről a villám, úgy csapott le rám ez a kérdés. S egyszerre tudatára ébredtem annak a borzasztó veszedelemnek, a melyben forogtam.

XI. Embervadászat.

Mint valami oktalan reménye a menekülésnek, az jutott eszembe, hogy szobám külső ajtaja nem volt bezárva. Meg voltam győződve kétségtelenül, hogy Moreau valami élő embert bonczolt. Mióta hallottam a nevét, szüntelenül azon fáradoztam, hogy kapcsolatba hozzam a nevéhez fűződő borzalmakat a szigetlakok groteszk állatiasságával. Eszembe jutottak munkái a vérátömlesztésről s azt hittem, hogy mindent megértettem. Mindaz a különös teremtmény, a melyet láttam, valami rettenetes kísérletezés áldozata volt!

Ezek az átkozott ficzkók csupán azért akartak visszatartani, hogy bizalmaskodásukkal elbolondítsanak s aztán hirtelen oly sorsot mérjenek rám, a mely rosszabb, mint a halál; kinpadra akartak vonni s a legiszonyubb lealjasítás után, a mi egyáltalában képzelhető, ki akartak eresztetni, mint valami elveszett lelket, mint valami fenevadat, többi áldozatuk seregébe. Körülnéztem, nem keríthetek-e valami fegyvert magamnak. Nem volt sehol semmi. Majd hirtelen ötlet kapott meg; neki estem a karosszéknek s rátéve lábamat egyik oldalára, a másik oldalát leszakítottam róla. A fával együtt véletlenül kiszakadt egy szög is s kiálló nagy hegye némi veszélyességet kölcsönzött ennek a máskülönben ártatlan fadarabnak. Lépteket hallottam kívülről, rögtön rá felnyitott az ajtó s belépett rajta Montgomery. Be akarta zárni a külső ajtót.

Fölemeltem szöges botomat s arczába sujtottam vele; de visszaugrott. Egy pillanatig határozatlanul álltam, majd megfordultam s kirohanva az ajtón, megkerültem a ház sarkát.

- Prendick! Ember! Megálljon! - hallatszott rémült kiáltása. Ne legyen ostoba számár!

Még egy percz - gondoltam magamban - s rám zárta volna az ajtót, mint valami áldozatnak szánt tengeri nyúlra. Megkerülte ő is a ház sarkát, mert hallottam, a mint nevémet kiáltotta. Majd kiabálva utánam kezdett szaladni.

Vakon futva északkeletnek vettem utamat, derékszögben eltérve előbbi kirándulásom irányától. A mint hanyatt-homlok futottam a parton, egyszer visszatekintettem s láttam, hogy Montgomeryvel együtt fut utánam fekete arcú legénye is. Örült futásnak eredtem a lejtőn felfelé s a magaslatra érve, elfordultam keletre sűrű bokrokkal szegett sziklás völgy mentén. Vagy egy angol mértföldnyire futhattam. Keblem zihált, szivem hangosan dobogott. Üldözőim zaja megszűnt s mivel éreztem, hogy közel vagyok a végkimerüléshez, hirtelen visszakanyarodtam, a mint gondoltam, a part felé s ledőltem egy harasztos bokor tövében.

Ott maradtam jó darab ideig félve mozdulni is s valósággal annyira megrémülve, hogy tervezéshez sem volt erőm. A vad táj álmatag csendben mélézött a nap melegében s közelemben nem volt más zaj, mint néhány körülem keringő kis szúnyog zümmögése. Egyszerre egyhangú ismétlődő zajt hallottam, a partot öblögető tenger hömpölygése volt.

Vagy egy óra mulva hallottam, hogy Montgomery jó távol észak felé nevémet kiáltozza. Ez tervezgetésekre vezette gondolataimat. Ugy fogtam fel akkor a dolgot, hogy a szigeten nem lakik más, mint a két vivisector és állatiasított áldozataik. Bizonyos volt, hogy szükség esetén ezek közül is felhasználhatnak egynehányat ellenem. Tudtam, hogy Moreau és Montgomery mindig revolverrel jár; én pedig eltekintve ettől a gyöngé deszkadarabtól, a mely kiálló kis szögével valóságos torzképe volt a buzogánynak, fegyvertelen voltam.

Igy hevertem egy helyben folytonosan, a mig éhes és szomjas nem lettem. S most láttam be csak teljesen helyzetem reménytelenségét. Fogalmam sem volt róla, hogyan kerítsek magamnak táplálékot. Sokkal tudatlanabb botanikus voltam, semhogy ráismerhettem volna valami ehető gyökérre vagy gyümölcsre magam körül; s ahhoz sem volt eszközöm, hogy elfogjak valahogyan vagy egy tengeri nyulat. Minél jobban elgondolkoztam, annál vigasztalanabbnak éreztem helyzetemet. Végre végső kétségbeesésben azokra az állatemberekre gondoltam, a kikkel találkoztam. Megpróbáltam, a mennyire képes voltam visszaemlékezni rájuk s bennök lelteni valami reménységet.

Egyszerre csak vérebugatást hallottam s megértettem, hogy új veszedelem fenyeget. Nem sokat elmélkedtem, mert hamarosan elcsúsztak volna, hanem felkapva szöges botomat, hanyatt-homlok rohanni kezdtem búvóhelyemről a tenger felé. Emlékszem, hogy futás közben belekeveredtem valami tüskés bozótba, a melynek tövisei úgy szúrtak, mint a késpengék. Csurgott rólam a vér s ruhám össze-vissza volt szakgatva, mikor egy észak felé elnyúló hosszú öböl szélére értem. Belegázoltam minden habozás nélkül egyenesen a habok közé s nemsokára térdig jártam egy kis folyóban. Végre felkapaszkodtam a nyugati partra s dobogó szívvvel

belevetettem magam a bokrok sűrűjébe s ott vártam a történendőket. Hallottam, hogy a kutya - egyetlen egy üldözött csak, - egyre közeledett s a túskebokorhoz érve, vadul ugatott. Majd megszűnt az ugatás, nem hallottam többé semmit s nemsokára azt kezdtem gondolni, hogy megmenekültem.

A percek múlva-múltak, a csend hosszúra nyúlt, s végre vagy egy órai nyugalom után, bátorságom kezdett újra visszatérni.

Ekkor már nem voltam annyira megrémülve s csökkent nyomorúságom érzete is. Túlestem a rémület és a kétségbeesés végső határán. Tudtam, hogy életem menthetetlenül elveszett s ez a meggyőződés bátorságot öntött belém. Kedvem lett volna szemtől-szemben találkozni Moreauval. S mialatt a vízben gázoltam, eszembe jutott, hogy a végső esetben mindig marad egy módom arra, hogy a kizsákmányozástól meneküljek: nem akadályozhatják meg, hogy vízbe ne fojtsam magam. Kedvem lett volna félig-meddig azonnal a vízbe ölni magam, de valami különös kívánság, hogy ha már ennyire jutottam, várjam be a végét is, visszatartott. Kinyújtottam a tüskés bokor töviseitől kisebesedett, sajgó lábamat és szétnéztem a fák között. Egyszerre csak fekete arcot vettem észre, a mely engem figyelt.

Láttam, hogy az a majomhoz hasonló ember, a ki a parton várta a csónakot. Kapaszkodóban volt egy pálmafára. Felkaptam botomat s felálltam szemben vele. Motyogni kezdett: - Te, te, te... ez volt minden, a mit eleinte megértettem. Majd hirtelen leugrott a fáról, szétválasztotta a lombokat s rám bámult kíváncsian.

Ezzel a teremtménnyel szemben nem éreztem azt az ellenszenvet, a mit a többi állatember láttára. - Te, te, szólt, a csónakból.

Ez legalább ember volt, mert tudott beszélni.

- Igen, szóltam, a csónakban érkeztem. A hajóról.

- Óh! szólt s nyugtalan, ragyogó szemét végigjártatta rajtam. Megnézte kezemet, botomat, lábamat, rongyos ruhámat s a tövisekből eredő szúrásokat és karczolásokat. Valamin megakadt. Szeme visszasiklott kezemre. Majd kinyújtotta saját kezét és számlálta lassan ujjait: - Egy, kettő, három, négy, öt - ugy-e?

Akkor nem fogtam fel szavai jelentését. Később észrevettem, hogy a legtöbb állatembernek korcs keze van, a melynek nem egyszer három ujj hiányzik. Akkor azt hittem, hogy ez valami üdvözlés s válaszul ugyanazt csináltam. Végtelen elégedettséggel vigyorgott. Majd gyors tekintete körülpillantott; azután hirtelen mozdulattal eltűnt az összecsapódó lombok között.

Utána nyomultam s elbámúlva láttam, hogy sovány karjával kapaszkodva, vastag folyondár ágain lengeti magát a lombok között. Háttal állt felém.

- Hej! - kiáltottam rá.

A földre vetette magát, ugrás közben megfordulva, úgy, hogy szembe került velem.

- Azt kérdem - szóltam - hol kaphatok valami ennivalót?

- Ennivalót! - szólt. Edd azt most, amit az ember eszik. A kunyhókban.

- De hol vannak ezek a kunyhók?

- Óh!

- Most kerültem ide, tudod.

Erre sarkon fordult s gyors baktatásnak eredt. Minden mozdulatát különös gyorsaság jellemezte.

- Gyere velem - szólt. Követtem, hogy végig éljem az egész kalandot. Sejtettem, hogy ezek a kunyhók hevenyészett menedékek, amelyekben ő és többi állatembertársa él. Talán barátságosan fognak fogadni s hasznukat is vehetem még. Nem tudhattam, mennyiben feledkeztek meg embervoltokról, mert azoknak tartottam őket.

Majomfajta társam mellettem baktatott. Kezét lelógatta s alsó álkapczája előre ugrott. Kíváncsi voltam, milyen lehet az emlékezőképessége s ezt kérdeztem tőle: - Mióta vagy a szigeten?

- Mióta? - kérdezte. S ismételvén az egész kérdést, feltartotta három újját. Félig hülye volt. Próbáltam kitalálni, mit ért három újján s azt hittem, el is találtam. Két-három más kérdés után hirtelen ott hagyott s valami gyümölcs után ugrott, a mely az egyik fán csüggött. Letépett egy marék tüskés bogoyót s enni kezdte belét. Örömmel néztem, mit csinál, mert megismerkedtem legalább valami ennivalóval. Kérdeztem tőle még egyet-mást, de míg néhány feleletét megértettem, a legtöbbje értelmetlen papagáj-gajdolás volt.

Annyira elmerültem furcsa sajátságainak megfigyelésébe, hogy az útra, a melyen haladtunk, alig ügyeltem. Csakhamar megszenesedett, barna fák közé s azután sárgás-fehér kéreggel borított puszta térre jutottunk, a melyen szemet maró, orrcsavaró füstgomolyok kóvályogtak. Egy kopasz szírt tetejéről jobbra a tenger kék tükrét pillantottam meg. Az ösvény hirtelen szűk hegyi útba torkollott, a mely összegyűrt, csomós fekete lávatömegek közt kigyózott lefelé. Rátértünk erre az útra.

A kénes talajról visszaverődő vakító napfény után a szűk ösvény iszonyú sötétnek tetszett. Meredek falai egyre jobban közeledtek egymáshoz. Szemem előtt zöldes piros foltok keringtek a levegőben. Egyszerre vezetőm hirtelen megállt. - Itthon vagyunk, szólt, s láttam, hogy egy sziklahasadékban vagyok, a mely első perczen teljesen sötétnek tetszett. Furcsa lármát hallottam, s balkezem csuklójával megdörzsöltem a szemem. Kellemetlen szagot éreztem, mintha piszkos majomketrecz mellett álltam volna. Távolabb napfényes zöld lejtővé lankásodott a szikla s jobbról és balról szűk nyíláson beszűrődött a fény a közepén lengő homályosságba.

XII.

A törvénymondók.

Egyszerre valami hideg test ért a kezemhez. Visszaugrottam, s közvetlenül magam előtt sötétes pirosuló valamit láttam, a mely legjobban megnyúzott gyerekhez hasonlított. Ugyanolyan szelid s a mellett visszataszító vonásai voltak, mint a lajhárnak. Homloka ép oly alacsony volt s ép oly tunyán mozgolódott. A mint a hirtelen fényváltozás hatása megszűnt, tisztábban kezdtem látni mindent. A kis lajhárszerű teremtes előttem állt s rám bámult. Vezetőm eltűnt.

Az egész szűk folyosó volt magas lávafalak között, szakadék a láva csomós folyamában. Mindkét felől pálmalevelek és nádvevesszők voltak benne a sziklához támasztva, durván összerótt, áthatolhatatlan sötétségű barlangokat alkotva. A közöttük kigyózó út alig volt három yard széles, s tele volt hányva kellemetlen büzt árasztó rothadt gyümölcshéjjal s más hulladékkal.

A kis pirosas lajhár még mindig rám pislogott, mikor a majomember újra megjelent a legközelebbi barlang bejáratában s intett, hogy kövessem. Eközben esetlen szörnyeteg tápáskodott föl e furcsa út egy távolabbi helyén, rám bámészkodva. Haboztam, félig-meddig kedvem lett volna visszarohanni oda, a honnan jöttem, de aztán elszánva magam mindenre, megmarkoltam középen szöges botomat, s bemásztam vezetőm után a bűzös kis barlangba.

Félkörű tér volt, olyanforma, mint egy hosszában kettészelt nagy méhkas, s sziklafala mellett, a mely belülről határolta, különféle gyümölcs, kókuszdió és más egyéb volt fölhalmozva.

Fenekén volt néhány esetlen láva- és faedény, s egy darab edény egy durván összetákoltszékre volt rátéve. Tűz nem égett a barlangban. A legsötétebb kuczkóban alakatlan fekete tömeg terpeszkedett, a mely morgott egyet, mikor beléptem. Majomemberem a bejárat félhomályában állt s felvágott kókuszdiót nyújtott felém, mikor egy másik sarokban lekuporodtam. Elvettem s elkezdtem rágni oly nyugodtan, a mint tellett tőlem nagy izgatottságomban a csaknem tűrhetetlenül szűk helyen. A kis pirosló lajhárféle lény a kunyhó bejáratában állt, s vállán keresztül még egy más teremtség puffadt arcza és fénylő szeme meredt felém.

- Hej! hangzott a szembenlévő titokzatos kuczkóból.

- Ember! ember! morogta vezetőm; élő ember, olyan, mint én vagyok.

- Hallgass! dörögött egy hang a sötétből. Tovább rágtam kókuszdiómat a csöndben. Belemeredtem a sötétségbe, de nem tudtam semmit sem megkülömböztetni.

- Ember, ismételte az előbbi hang. Azért jött, hogy velünk éljen?

Vastag, erős hang volt valami sajátságos sivító mellékhangzással; de kiejtése rendkívül tiszta volt.

A majomember rám nézett, mintha tőlem várná a feleletet. Megértettem a feleletre váró szünetet, s így szóltam:

- Azért jött, hogy veletek éljen.

- Ember. Meg kell tanulnia a törvényt.

Lassan kezdtem kivenni a feketeségben valami még feketébb dolgot, valami gömbölyű alaknak elmosódó körvonalait. Majd észrevettem, hogy a kunyhó bejáratát még két más fej sötétíti el. Megmarkoltam botomat. A sötétben lévő lény megszólalt:

- Mondd a szavakat... A többit, a mit még mondott, nem hallottam jól.

- Ne merj négykézláb járni; ez a törvény... ismételte zümmögve.

Elképedtem.

- Mondd a szavakat, szólt ismételve a majomember, s a bejáratnál álló alakok utána mondták fenyegetően. Beláttam, hogy ismételnem kell nekem is ezt a hülye formulát. S erre megkezdődött a legörültebb czeremonia. A sötétben lévő hang eszeveszett litániát intonált sorról sorra, és mi többiek ismételtük szavait. Eközben ide-oda ringatták testüket s kezükkel térdükre csapkodtak, s én is követtem példájukat. Szinte azt képzeltem, hogy már meghaltam s valami más világban élek. A sötét kunyhó, ezek a groteszk elmosódó alakok, olykor-olykor fel-feltünve tisztábban egy-egy belopódzó fénysugárban, s a ringatózás és az éneklés:

- Ne merj négykézláb járni; ez a törvény. Nem vagyunk emberek?

- Ne merd tenyérből szürcsölni a vizet; ez a törvény. Nem vagyunk emberek?

- Ne merj húst vagy halat enni; ez a törvény. Nem vagyunk emberek?

- Ne merj fakérget hántani; ez a törvény. Nem vagyunk emberek?

- Ne merj más emberre vadászni; ez a törvény. Nem vagyunk emberek?

S így tovább végig egész csomó esztelen tilalmon, a mely mind csupa lehetetlen örültségre és illetlenségre vonatkozott. Szinte lázas buzgalom fogott el valamennyiünket. Dúdoltuk ezt a csodálatos törvényt s egyre gyorsabban és gyorsabban ringatóztunk. Külsőleg rám is átragadt ezeknek az állatembereknek lelkesedése; de belsőmben nevetés és undor viaskodott egymással. Végig rohantunk egy hosszú sor tilalmon, s aztán új formulába csapott át az ének:

- Övé a gyötrelem háza.
- Övé a kéz, mely alkot.
- Övé a kéz, mely sebet ejt.
- Övé a kéz, mely gyógyít.

S így tovább végig egy csomó értelmetlen zagyvaságon, mely mind rá, az ismeretlen „Ö”-re vonatkozott. Azt képzeltem, álmodom; de eddig soha életemben nem hallottam még álmodban éneket.

- Övé a villámsugár, énekeltük.
- Övé a mély sós tenger.

Szörnyű gondolat villant meg agyamban. Moreau, miután állatokká változtatta ezeket az embereket, beleoltotta összenyomott agyukba saját lényének valamelyes istenítését. De fehér fogak s erős karmok villantak meg körülöttem, s jobbnak láttam folytatni az éneket.

- Övé a mennybolt csillagezre.

Végre véget ért az ének. Láttam, hogy a majomember arcza izzadságban fénylik, s mivel szemem időközben hozzászokott a sötétséghez, tisztábban kivehettem a kuczgóban azt az alakot is, a kinek hangja vezette az éneket. Embernagyságú volt, de sötétszürke szőr fődte egész testét. Mi volt? Mik voltak valamennyien? Képzeljétek el, ha ugyan elképzelhető, hogy egy sereg rettentő nyomorék és maniakus alakzat van körületek, s akkor talán lehet fogalmatok némileg arról, a mit e groteszk emberi karrikaturák társaságában éreztem.

- Ötűjju ember, ötűjju ember... olyan, mint én, szólt a majomember.

Kinyújtottam kezemet. A sarokbeli szürke teremtés előre hajolt. - Ne merj négykézláb járni; ez a törvény. Nem vagyunk emberek? szólt. Furcsa, eltorzított mancsot nyújtott felém s megfogta ujjaimat. Mancsa csaknem olyan volt, mint valami karmokban végződő őzpatá. Meglepetésemben és kínomban csaknem felordítottam. Arcza előrehajolt s rámeredt körmeimre, belejutott a bejárat fényébe, s dermesztő borzalommal láttam, hogy arcza nem volt sem állati, sem emberi, hanem pusztá szürke szőrös csomó volt három sötétebb boltos üreggel, a mely a két szemet és a száját jelezte.

- Kis körmei vannak, morgott az ocsmány teremtés szőrös szája. - Rendben van.

Eleresztette kezemet s én ösztönszerűleg botom után kaptam.

- Gyökereket és növényeket egyél - ez az Ö akarata, szólt a majomember.
- Én vagyok a törvénymondó, szólt a szürke alak. Ide kerül mindenki, a ki új, hogy megtanulja a törvényt. A sötétben ülök s a törvényt mondom.
- Úgy van, szólt az egyik fenevad az ajtóban.
- Nagy a büntetése a törvénytsegeknek. Nem menekül senki.
- Nem menekül senki, szólt a vad népség, lopva egymásra tekintgetve.
- Senki, senki, szólt a majomember. - Nem menekül senki. Látod! Egyszer elkövettem egy kis hibát. S megégettek, megpörkölték a kezemet. Ö hatalmas, Ö jó!
- Senkisémen menekül, szólt a szürke teremtés a sarokban. - Mindenki attól óvakodjék, a mihez kedve van! Mire vágyódot, nem tudjuk; de meg fogjuk tudni. Vannak, a kik az után kíváncznak, a mi mozog, a kik szeretnek lesben állni, bujkálni, várakozni, ugrani, ölni és harapni, harapni mélyen, erősen szürcsölve a vért... Ez hiba. „Ne merj más emberre vadászni; ez a törvény. *Nem vagyunk emberek?* Ne merj húst vagy halat enni, ez a törvény. *Nem vagyunk emberek?*”

- Senkisémen menekül, szólt egy tarkabőrű fenevad az ajtóban.
- Mindenki attól óvakodjék, a mihez kedve van, szólt a szürke törvénytmondó. Vannak, a kik szeretik fogukkal és kezükkel túrni a gyökereket. Ez hiba.
- Senkisémen menekül, szólt egyszerre néhány hang az ajtóban.
- Vannak, a kik fára másznak, vannak, a kik felkaparják a holtak sírjait; vannak, a kik ok nélkül küzdenek homlokukkal, rugdalóznak, karmolnak, harapnak; vannak, a kik szeretik a piszkot.
- Senkisémen menekül, szólt a majomember, tarkóját vakarva.
- Senkisémen menekül, szólt a kis lajhárszerű teremtés.
- A büntetés biztos és szigorú. Azért hát tanuljátok meg a törvényt. Mondjátok a szavakat! S erre újra megkezdődött a törvény egész furcsa litániája s újra valamennyien elkezdünk himbálózni és énekelni. Fejem kábult volt már ettől a zagyvaságtól és a rettenetes büztől; de állhatatos voltam, remélve, hogy csakhamar valami hasznos leleplezésre jutok. - Ne merj négykézláb járni: ez a törvény. *Nem vagyunk emberek?*

Oly lármát csaptunk, hogy a kívül kerekedő zürzavarból semmit sem vettem észre, míg valaki, azt hiszem egyik azok közül a sertésemberek közül, a kiket láttam, be nem tolta fejét a kis piros lajhár fölött a barlangba s be nem kiáltott valamit izgatottan, a mit azonban nem értettem meg. A kiáltásra az ajtóban állók hirtelen eltűntek, majomemberem kirohant, a sötétben ülő hízótt, vaskos, szürke szőrrel fődött teremtés követte, s én egyedül maradtam.

S ekkor mielőtt a bejárathoz értem, vérebugatást hallottam.

A következő pillanatban kiugrottam a kunyhóból kezemben a szöges bottal, s reszketve minden ízemben. Elöttem állt háttal vagy húsz esetlen állat-ember, s torz fejüket elfödte félig lapoczkájuk. Izgatottan hadonáztak. A többi barlangból más félállat-arcok bukkantak elő kíváncsian. Abba az irányba tekintve, a merre a többiek néztek, láttam, hogy a barlangos folyosó tulsó végén a fák árnyékában feltűnik Moreau sötét alakja és sápadt arcza. Visszartartotta az ugrádozó vérebet, s nyomában lépdelt Montgomery, kezében revolverrel.

Egy pillanatig a földhöz szegezett a réműlet.

Majd megfordultam, s láttam, hogy utamat hátulról szürke arczu, esetlen szörnyeteg zárja el s kis pislogó szemekkel felém közeledik. Körülnéztem s jobb felől vagy tizenkét yardnyira előttem szűk hasadékot vettem észre a sziklafalban, a melyen fénysugár szűrődött keresztül a homályosságba.

- Megálljon! kiáltott Moreau, a mint e hasadék felé indultam, s aztán így kiáltott: - Fogjátok meg!

Erre egymás után felém fordultak a fenevadak. Állati elméjük szerencsémre lassan működött.

Nekivágtam vállammal az egyik esetlen szörnyetegnek, a ki Moreau felé volt fordulva, s belelöktem egy társába, a ki mellette állt. Éreztem, hogy kezével utánam kapott, de nem ért el. A kis piros lajhár is nekem ugrott, de végigvágtam rajta, ocsmány arcját összemarczangolva szögesbotommal, s a következő pillanatban kapaszkodni kezdtem fölfelé egy meredek oldal-ösvényen, a mely úgy emelkedett ki a mély hegyi útból, mint valami kémény. Üvöltés hangzott mögöttem, s kiáltások: - Fogjátok meg! Fogjátok el! A szürkeképű teremtés újra föltűnt mögöttem s rengeteg testét beszorította a hasadékba. - Tovább, tovább! üvöltöttek a többiek. Fölkapaszkodtam a szűk sziklahasadékon, s az állatemberek falujától nyugatra kénmezőre jutottam ki.

A szűk hasadék valósággal szerencse volt rám nézve, mert meredeken kigyózva felfelé, megnehezítette üldözőim útját. A fehér mezőn s egy meredek lejtőn elszórt fák között végigfutva, alacsony erdős mezőre jutottam; ezen keresztül sötét bozótos sűrűbe vágtam bele, a melyen át süppedezve futhattam csak. Ekkor bukkant ki legelső üldözőm a sziklahasadékból. Előretörtetem a sűrűben néhány perczig. Csakhamar fenyegető kiáltásoktól visszhangzott a lég mögöttem és körülöttem. Hallottam a meredek hasadékon csörtető üldöző csapat zaját, majd a nád recsegését s közbe-közbe roppant egy-egy letörő ág. Volt üldözőim között néhány, a ki úgy ordított, mint a zsákmányára rászabadított fenevad. A véredek csaholása balfelől hallatszott. Moreau és Montgomery szintén balfelől kiáltozott. Hirtelen jobbra fordultam.

Nemsokára besüppedt talpam alatt az iszapos talaj; de én kétségbeesésemben térdig süppedve hanyatt-homlok tovább iparkodtam s a magas nádasban kigyózó ösvényre jutottam. Üldözőim zaja egyre jobban távolodott. Egy helyütt három macska nagyságú piros állat ugrott fel lábam előtt. A gyalogösvény fehér kéreggel borított tisztáson keresztül felfelé haladt s távolabb újra sűrű nádasba torkollott.

Egyszerre hirtelen kanyarodott s párhuzamosan futott tovább egy meredek falú sziklahasadékkal, a mely oly váratlanul bukkant elém, mint valami angol park határárka. Teljes erőmből futottam s nem vettem észre a hasadékot, a mig fejfelé előre bele nem pottyantam.

Arczra buktam egy csomó tövises bokor közé s szétmarczangolt füllel és vérző arczczal tápázkodtam fel újra. Sziklás, tüskés meredek hegyi útba zuhantam, a melyben ködös gőz gomolygott ide-oda. A gőz egy középütt kigyózó keskeny patakából özönlött fölfelé. Megdöbentem a tiszta napfényben gomolygó gőz láttára; de csodálkozni nem igen volt időm. Jobbra fordultam, lefelé a folyó mentén, azt remélve, hogy ebben az irányban eljutok a nyílt tengerhez, s vízbe fojthatom magam. Csak később vettem észre, hogy esés közben szöges botomat elvesztettem.

Csakhamar nagyon megszőkült a hegyi út, s tépelődés nélkül beleléptem a patakba. De gyorsan kiugrottam belőle, mert vize csaknem forró volt. Ekkor vettem csak észre, hogy a forró víz vékony kénes tajtékot sodort felszínén. Rögtön rá kanyarodott az út s feltűnt a távoli kék horizont. A közeli tenger ezer napot tükrözött vissza. Láttam magam előtt a halált. Izzadtam s alig lihegtem. Arczomon meleg vér patakzott s szinte lelkesedés fogott el arra a tudatra, hogy megelőztem üldözőimet. Most már csak rajtam állt, hogy vízbe fojtsam magam. Visszanéztem az úton, a melyen eddig jutottam.

Hallgatóztam. Szúnyogzűmmögésen és a tövises közt ugrosó rovarok czirpelésén kívül csend volt körülöttem. Majd elhaló kutyaugatást hallottam, s mintha ostor csattogott volna valahol távol. A zaj erősödött, majd újra gyöngült. Fölfelé haladt a patak mentén s végre elenyészett. Egyidőre megszűnt a hajsza.

De most már tudtam, mily segítséget várhatok az állat-emberektől.

XIII. Tárgyalás.

Megfordultam újra s folytattam utamat a tenger felé. A forró patak sekély zátonynyá széleseedett, a melyben egy csomó rák, és más hosszú testű, soklábú teremtmény riadt meg lépteimre. Kimentem a sóstenger szélére s éreztem, hogy biztonságban vagyok. Megfordultam s kezemet csipőmre téve visszanéztem a mögöttem elterülő zöld sűrűsége, a melyben ide-oda kanyarodott a hegyi út gomolygó gőze.

Majd az ötlött eszembe, hogy van még egy módja menekülésnek. Mialatt Moreau és Montgomery állathordájukkal hajszol a szigeten, nem juthatnék-e el a part mentén az elkerített telepre? Megkerülve őket s kirántva a nem valami szilárdan épült falból egy szirtdarabot, letörhetném a kis kapu zárját s ki tudja, nem találnék-e kést, pisztolyt vagy más effélét, a mivel küzdhetnék, ha visszatérnek? Ha már meg kell halnom, legalább drágán adnám életemet.

Nyugatnak fordultam tehát s a víz mentén folytattam utamat. A nyugvó nap szemembe tűzte vakító meleg sugarait. Egyszerre délnek fordult a part s a nap jobbra került tőlem. Majd váratlanul szemben velem különböző alakok bukkantak elő a bokrok közül, először Moreau az ocsmány vérebbel, majd Montgomery, s utána a többiek. Erre megálltam.

Megláttak s integetve felém közeledtek. A két állatember előbbre futott, hogy elvágja előlem a bozotos sűrűséget. Montgomery is futásnak eredt, de egyenesen felém tartott. Moreau lassabban követte őt kutyájával.

Egyszerre felriadtam tétlenségemből s a tengernek fordulva begázoltam egyenesen a vízbe. A víz eleinte nagyon sekély volt. Vagy harmincz yardot gázoltam befelé, mire a habok derekamig értek. Homályosan láttam, a mint a fenéken a legkülönbözőbb teremtések szétfutottak lépteimre.

- Mit cselekszik? kiáltott rám Montgomery.

Megálltam övig a vízben, s visszabámultam rájuk.

Montgomery lihegve a víz szélén állt. Arcza vörös volt a fáradtságtól, hosszú lenszinű haja kuszáltan lengett feje körül s lecsüggő alsó ajka fölött látszottak rendetlen fogai. Moreau, halvány, határozott arczával, épen melléje ért s kötélén tartott kutyája ugrándozva ugatott rám. Mind a két férfi kezében nehéz ostor volt. Az állatemberek távolabb állottak a parton.

- Mit cselekszem? szóltam, vízbe akarom fojtani magam.

Montgomery és Moreau egymásra tekintett.

- Miért? kérdezte Moreau.

- Azért, mert ez jobb, mint hogy önök kinpadra vonjanak.

- Ugy-e mondtam, szólt Montgomery, mire Moreau felelt valamit halkán.

- Hogy érti azt, hogy kínpadra akarom vonni? kérdezte Moreau.

- Láttam, mit csinál, szóltam. S aztán - azok ott...

- Hallgasson! kiáltott Moreau s tiltó mozdulatot tett kezével.

- Nem hallgatok, szóltam. Azok emberek voltak: s mik most? Én nem akarok hozzájuk hasonló lenni. A két férfi mögé tekintettem. Montgomery kísérője állt a parton legközelebb s egyike a fehér rongyokba burkolt csónakosoknak. Távolabb a fák árnyában láttam kis majom-emberemet, s mögötte több más elmosódó alakot.

- Mik ezek a teremtmények? szóltam feléjük mutatva s egyre jobban kiáltva, hogy hangomat azok is meghallják. - Emberek voltak - mint önök, a kiket állatokká aljasított, rabszolgákká tett, a kiktől azonban fél még szüntelenül. - Ti, a kik halljátok szavamat! Nem látjátok, hogy ezek az emberek félnek tőletek? Miért félnek tőletek? Mert ti sokan vagytok, - - -

- Az Istenért! kiáltott Montgomery, ne folytassa, Prendick!

- Prendick! kiáltott Moreau.

Kiabáltak mind a ketten, mintha el akarták volna nyomni hangomat, s mögöttük bamba arczczal, kíváncsian ott álltak az állatemberek; kezük lelógott s lapoczkájuk kipúposodott. Mintha azon erőlködtek volna, hogy megértsenek s visszaemlékezzenek emberi múltukra.

Folytattam a kiabálást, de arra alig emlékszem, mit kiabáltam. Hogy megölhetik Moreaut és Montgomeryt; hogy nincs mit félni tőlök. Láttam, hogy a sötét rongyokba burkolt, zöldszemű férfi, a kivel megérkezésem estéjén találkoztam, kilép a fák közül s a többiek nyomon követik, hogy jobban hallhassanak.

Végre szünetet tartottam, hogy lélekzetet vegyek.

- Hallgasson meg egy pillanatra - szólt Moreau határozott hangja, aztán beszéljen, a mit akar.

- Nos? kérdeztem.

Köhögött, gondolkozott, aztán így kiáltott: - Latinul, Prendick! Rossz, iskolás latinsággal szólok! De próbáljon megérteni: *Hi non sunt homines, sunt animalia quae nos habemus... vivisected.** Embereket csináltunk belőlök. Meg fogok mindent magyarázni. Jöjjön ki a partra.

Felkaczagtam. - Szép história - szóltam. Beszélnek, főznek, házakat építenek. Emberek voltak. Velem is az történnék, ha kimennék a partra.

- A víz egy kissé távolabb, túl azon a helyen, a hol áll, mély... és tele van czápával.

- Ez az én utam - szóltam. Gyorsan és röviden. Nemsokára.

- Várjon egy perczig. Kivett valamit a zsebéből, a mi megcsillant a nap fényében s lába elé vetette a földre. Ez töltött revolver - szólt. Montgomery is eldobja az övét. Most felmegyünk a partra oly messzire, a mint jónak látja. Azután jöjjön ki és vegye fel a revolvereket.

- Nem én. Van egy harmadik revolverük is.

- Szeretném, ha gondolkoznék a dolgokon, Prendick. Először is, soha nem kértem, hogy jöjjön a szigetre. Aztán megmérgezhettük volna mult éjjel, ha rosszat forralnánk ön ellen. Aztán, ha kissé nyugodtabban meggondolja, Montgomery csakugyan olyan ember, a milyennek tartja első rémületében? Saját érdekében akartuk elfogni. Mert ez a sziget tele van ellenséges tüneményekkel. Mért akarnók lelőni önt, mikor ép most azt az ajánlatot teszi, hogy vízbe fojtja magát?

- Mért uszították rám csordájukat, mikor a kunyhóban voltam?

- Mert bizonyosra vettük, hogy kézre kerítjük s megmentjük a veszedelemből. Később saját érdekében letértünk a nyomáról.

Tünődtem. Nem látszott lehetetlenségnek. Majd újra eszembe jutott valami.

- Csakhogy - szóltam - láttam az udvaron...

- Az a puma volt.

- Lássá, Prendick, szólt Montgomery. Maga közönséges számár. Jöjjön ki a partra, vegye föl a revolvereket s azután majd beszélünk. Többet most csakugyan nem tehetünk.

Bizonyos, hogy Moreauban mindvégig bizalmatlankodtam és féltém tőle. De Montgomery olyan ember volt, a kit megérttettem.

- Menjenek fel a partra, szóltam rövid gondolkozás után s aztán hozzá tettem: - Tartsák fel a kezüket.

---

* Ezek nem emberek, hanem állatok, a kiket elevenen bonczoltunk.

- Ostoba czeremonia, - mormogta Montgomery.

Megfordultak mind a ketten, szembe azzal a hat-hét groteszk alakkal, a ki ott állt a napfényben szeliden, mozdulatlanul, árnyékot vetve s mégis hihetetlenül látomászerűen. Montgomery feléjük pattantott ostorával, mire valamennyien megfordultak s hanyatt-homlok a fák közé rohantak. Mikor elég messze volt már Moreau és Montgomery, partra gázoltam s felkaptam és megvizsgáltam a revolvereket. Hogy biztosítsam magam teljesen minden fondorlat ellen, rálöttem egy darab kerek lávára s elégedetten láttam, hogy a kő porrá vált s a part visszhangzott a csattanástól.

Majd határozatlanul álltam egy pillanatig.

- Kockáztatom a dolgot - szóltam végre - s mindkét kezemben egy-egy revolverrel, megindultam utánok felfelé a parton.

- Hála Istennek - szólt Moreau megkönnyebbülve. Napom javarészt úgy is tönkre tette már megzavarodott képzelődésével.

S megvető pillantást vetve rám, a mely mélyen megalázott, Montgomeryvel együtt némán folytatta útját előttem.

Az állatemberek csodálkozva álldogáltak még folyton a fák között. Elhaladtam mellettük oly nyugodtan, a mint csak tellett tőlem. Az egyik utánam indult; de Montgomery csattantott ostorával, mire hamarosan visszahőkölt. A többi némán figyelve állt. Lehet, hogy csakugyan állatok voltak valamikor. De soha életemben nem láttam még olyan állatot, amely megpróbál gondolkozni.

XIV.

Dr. Moreau magyarázata.

- Most pedig, Prendick, hallgassa meg magyarázatomat, - szólt dr. Moreau - miután jól ettünk és ittunk. Ki kell jelentenem, hogy ily diktátori hajlamú vendégem, mint ön, még sohasem volt. De figyelmeztetem, hogy most utoljára engedelmesskedtem önnek. Ha legközelebb újra öngyilkossággal fenyegetőzik, nem fogok törődni önnel.

Karos székemben ült, fehér, ügyes formájú újjai közt félig elszítt szivart tartva. A függő lámpa fénye épen ősz hajára esett. Kibámult a kis ablakon a csillagokra. Oly távol ültem tőle, a mennyire csak lehetett. Közöttünk volt az asztal s a revolverek kezem ügyében voltak. Montgomery nem volt a szobában. Nem is szerettem volna együtt lenni egyszerre mind a kettőjükkal a kis szobában.

- Azt már belátja, hogy az az elevenen vagdalt emberi lény a puma volt? - szólt Moreau. Megengedte ugyanis, hogy magam meggyőződjem erről a belső szobában.

- A puma volt - szóltam, - él még most is, de úgy össze van vagdalva, hogy nem szeretném még egyszer látni. Minden hitvány...

- Hagyja csak - szólt Moreau. Kérem, legalább ezektől a gyerekes borzongásoktól kiméljen meg. Montgomery épen ilyen szokott lenni. Belátja tehát, hogy a puma volt. Most pedig, hallgasson meg nyugodtan, míg be nem fejeztem physiologiai előadásomat.

S rögtön el is kezdte fejtegetéseit eleinte hideg, fölényes hangon, de nemsokára kissé belemelegedve a magyarázatásba. Egyszerűen és meggyőzően beszélt. Hébe-korba megcsillant egy kis sarcasmus is a hangjában. Nemsokára pirultam előtte szégyenletemben.

Azok a lények, a melyeket láttam, nem voltak sohasem emberek. Állatok voltak, emberiesített állatok, diadalai a vivisectionak.

- Elfelejté, mi mindent nem tehet egy ügyes vivisector élő lényekkel - szólt Moreau. A mi engem illet, nem értem, mért nem tették meg már régen előttem mindazt, a mit én tettem itt e szigeten. Apróbb eredményeket felmutattak természetesen régebben is - amputáltak, felmetszték a nyelvet, kivágtak a testből beteg részeket. Bandsalitást előidéztek és megszüntettek sebészeti úton. De mindez csekélység. A sebészet nagyobb dolgokra termett. Ép úgy tud építeni, mint rombolni és változtatni. Hallott bizonyára arról a közönséges sebészeti műtétről, amelyet az elpusztult orr esetében szoktak alkalmazni. Lemetszenek a homlokról egy bőrlappantyút, ráfordítják az orra s a bőr új helyzetében tovább él. Új helyzetbe illesztik a test egy részét magán a testen. Lehetséges azonban, hogy valamely test frissen szerzett részét más állati testre illesztik rá. Gondoljon például a fogra. A bőr és csont átillesztése könnyíti a gyógyulást. A sebész a seb közepére más állatról lemetszett bőrdarabokat vagy más frissen leölt áldozatból kivett csontrészeket illeszt.

- Azok a lények, a melyeket látott, új alakokká átdolgozott állatok. Az élő formák alakíthatóságának tanulmányozására szenteltem egész életemet. Évekig tanulmányoztam s tudásom egyre bővült. Látom, hogy borzadok, pedig semmi újat nem mondok önnek. A gyakorlati anatómiában megvolt mindez évek előtt; csak ember nem akadt, a ki merészen keresztül is vitte volna. Az állatnak nemcsak a külső formáját tudom megváltoztatni. Az élő lény physiologiája, vegyi folyamatai is alávetethők tartós módosulásoknak. Ismert példa erre a mindenfajta beoltás élő vagy holt anyaggal. Hasonló műtét a vérátömlesztés is és főleg ezen kezdtem működésemet. Csupa ismert dolog. Ugyanezt tették már, nem ily nagy mértékben, de talán mélyrehatóbban, azok a középkori kuruzslók, a kik törpéket, nyomorék koldusokat és mutogatásra való szörnyeket állítottak elő; ennek a nyoma maradt meg manapság is a piaci szemfényvesztőkben és az erőművészekben. Hugo Viktor kifejti ezt a *L'homme qui rit*-ben... De talán most már kezd megérteni. Belátja, hogy lehetséges átilleszteni az állat egyik részét egy más részére vagy valamely állat részét egy más állatra, meg lehet változtatni a vegyi folyamatokat, a fejlődési rendszert, módosítani lehet végtagjai tagozatát, egyszóval meg lehet változtatni legbelsőbb structuráját.

- S mégis a tudománynak ezt a rendkívüliségét sohasem tűzték ki célnak, sohasem művelték rendszeresen a modern tudósok, a míg én meg nem tettem! A sebészet legutóbb rájött már efféle dolgokra; sok hasonló dolgot bebizonyítottak már véletlenül zsarnokok, criminalisták, ló- és állattenyésztők, csupa kontár, nehézkező ember, a ki saját közvetlen célja felé tört csak. Én voltam az első, a ki antiszeptikus módszerrel felfegyverkezve nyúltam hozzá ehhez a kérdéshez, a ki tudományos ismeretével bírtam a fejlődés törvényeinek.

- Valószínű, hogy titokban foglalkoztak már régebben is a dologgal. A sziámi ikrek így támadhattak... S az inquisitio boltos helyiségeiben... Bizonyos, hogy közvetlen céljuk a mesterkélt kínzás volt, de akadt bizonyára az inquisitorok között olyan is, a ki tudományos érdeklődést tanúsított...

- Csakhogy - vágtam közbe - *ezek a lények, ezek az állatok beszélnek!*

Ráhagyta, hogy igaz s aztán folytatta annak a bizonyítását, hogy a vivisectio nemcsak physical metamorphosis előidézésére képes. Az elmebeli structura sokkal határozatlanabb a testinél. Egyre növekvő hypnotikus tudásunkban megvan a biztosítéka annak, hogy régi átöröklött ösztönöket új suggestiók segélyével pótolni lehet. Hiszen tulajdonképen az, a mit erkölcsi nevelésnek mondunk, nem egyéb, mint az ösztönök mesterkélt módosítása és kiforgatása. A harciasságból bátor önbizalom lesz, az elnyomott érzékiségből vallásos túlbuzgóság. A főkülönbség az ember és a majom között a gégefőben rejlik, a melynél fogva a majom nem képes azokra a különböző hangjelvényekre, a melyekkel a gondolatot szavakba tudjuk át-

fordítani. Ebben nem értettem egyet vele; de dr. Moreau rideg udvariatsággal viszonzta ellenvetésemet, ismételte, hogy a dolog így van s azután folytatta fejtegetéseit.

Majd azt kérdeztem, mért választotta mintául az emberi formát. Bevallotta, hogy pusztán véletlenségből. Ép oly könnyen alakíthatom volna juhokból lámákat és lámákból juhokat. De van valami az emberi formában, a mi minden állati formánál jobban ingerli az elmét. De nem is szorítkoztam csupán az emberalkotásra. Egyszer-kétszer... Vagy egy perczig elhallgatott. Hogy múlnak az esztendők! S egy egész napot arra pazaroltam, hogy megmentsem az ön életét s most arra pazarolok egy órát, hogy önnek magyarázgassak.

- De - szóltam én - egyet még mindig nem értek. Mivel igazolja azt a sok gyötrelmet, a mit okoz? Mert az egyetlen dolog, a mi mentheti a vivisectiot, valami gyakorlati cél lehet csak....

- Úgy van - szólt Moreau. De a mint látja, én más anyagból vagyok gyúrva. Világfelfogásunk teljesen különböző. Ön materialista...

- Az nem vagyok - vágtam közbe hevesen.

- Csak az én szememben az. Mivel éppen a kín kérdése választ el egymástól bennünket. A míg valami látható vagy hallható kín beteggé teszi, a míg saját kínjai zavarják, a míg a bűnről alkotott fogalmába belejátszik a kín, addig, azt mondom, állat, a mely kissé tisztábban érez a többi állatnál. Ez a kín...

Ez a sophistica fellázított s türelmetlen mozdulatot tettem.

- Oh! ez az egész csekélység csak. Az az elme, a mely valóban fogékony a tudomány tanításaira, kénytelen belátni, hogy ez csak csekélység. Lehet, hogy e kis bolygón kívül, e kosmikus ködfolton kívül, a mely láthatatlanná válik a legközelebbi csillagról, - lehet, mondom, hogy rajta kívül sehol máshol nincs meg az, a mit kínnak neveznek. De hát miért van meg éppen itt, az élőlények között, s mi az a kín tulajdonképen?

Mialatt beszélt, elővett egy kis tollkést a zsebéből, kinyitotta kisebb pengéjét s úgy fordította székét, hogy láthattam egész czombját. Azután gondosan kiválasztva egy pontot rajta, belesúrta a pengét lábába s rögtön kihúzta belőle.

- Bizonyára régebben is látta már ezt. Annyit sem érezni belőle, mint a tűszúrásból. De hát mit bizonyít ez? Azt, hogy a kín érzetre való hajlandóság nem az izmokban van. A bőrben van ugyanis egy kis hajlandóság, de az egész lábnak csak egyik-másik pontja képes a kínerzetre. A kín egyszerű belső tanácsadó, amely óv és ösztönöz. Az egész élő hús nem érzi a kínt, minden ideg sem érzi, sőt valamennyi érző ideg sem fogékony rá. A látóidegben például nincs meg a fogékonyság reális kínerzete. Ha megsebzi látóidegét, egyszerűen merő fényfoltokat fog látni úgy, amint a hallóideg baja pusztán fülzúgásban nyilvánul csak. A növények nem éreznek kínt; az alsóbb állatok, lehet hogy például már a csillaghalak is, szintén nem éreznek kínt. Már most minél értelmesebbek az emberek, annál értelmesebb módon törekszenek saját boldogulásukra, s annál kevésbé van szükségük arra, hogy célul tűzzék maguk elé a veszedelmekből való szabadulást. Oly céltalanná vált dologról nem tudok, a melyet a fejlődés előbb-utóbb teljesen ki nem irtott volna. Igazam van? S a kínerzet szükségtelenné válik.

- Aztán vallásos ember vagyok, Prendick, mint minden józan gondolkodású ember. Azt hiszem, jobban beleláttam a világ alkotójának utáiba, mint ön, mert én a mióta élek, a magam módja szerint mindig az ő törvényeit fürkésztem, ön pedig, ha jól értettem, ezalatt pillangókat gyűjtött. Annyit mondhatok, hogy a gyönyörnek és a kínnak semmi dolga sincs az éggel és a pokollal. Gyönyör és kín - fabatkát sem ér. Mi az ön vallásos örjöngése? Más-e, mint Mahomet túlvilági hírijai? A gyönyör és a kín nem egyéb az emberben, Prendick, mint az állat jele, azé az állaté, a melyből eredt. Kín! Kín és gyönyör addig van csak ránk nézve, a míg a porban fetrengünk...

- Látja, én egyenesen előretörtem utamon, a melyet kutatás közben választottam. Más módjáról sohasem hallottam a kutatásnak. Fölvettem egy kérdést, azután képzeltem valami módját a feleletnek, s ha ez megvolt, új kérdés következett. Lehetséges-e ez vagy az, vagy sem? El sem tudja képzelni, micsoda szellemi szenvedély rabja a kutató. Testetlen vágyainak különös színtelen gyönyöréről fogalma sincs. Az a lény, a mely előtte van, nem állat, nem teremtmény-társa, hanem problema. A rokonszenvből eredő kínról annyit tudok csak, hogy régen, sok esztendő előtt meggyötört néha. Az volt a vágyam, egyetlen vágyam, hogy megtaláljam az élő szervezet alakíthatóságának végső határát.

- De, szóltam közbe, ez borzalmas...

- Mindmáig sohasem törődtem az anyag etikájával. A természetbe való elmélyedés végül oly lelkiismeretlenné teszi az embert, a minő maga a természet. Előretörtem utamon, nem törődve mással, csak a magam elé tűzött kérdéssel, s az anyag... végre is azzá lett kezem között, a mit ott a kunyhóban látott... Tizenegy éve már, hogy Montgomeryval ide jöttem. Ugy emlékszem a sziget zöldellő csendjére s a pusztá óceánra, mintha tegnap történt volna. Mintha engem várt volna csak ez a hely, s azután megkezdődött a munka.

Elhallgatott. Szótlatlanul ültem, arczára tekintve.

- Beszámítva az Angliában töltött kilencz esztendőt, körülbelül húsz esztendőt töltöttem munkában s még mindig van minden munkámban valami, a mi lesújt, ki nem elégít, további erőfeszítésre sarkal. Néha túllövök a célomon, néha innen maradok rajta; de a miről álmodom, azt nem valósítom meg soha. Az emberi formát most már könnyen megadom úgy, hogy hajlékony és kecses, vagy tömzsi és erős, de a kezekkel és a karmokkal gyakran nagy bajom van: fájdalmas részek, a melyeket nem igen merek szabadon alakítani. De legnagyobb bajom az agy finom illesztgetésével és alakításával van. Az értelem gyakran rendkívül alacsony, s váratlan, előre nem látható hézagok vannak benne. S aztán van valami, a mihez nem tudok hozzáférni sehogysem; hogy úgy mondjam, a lelki izgalmak székhelye ez. A vágyak, az ösztönök, a sóvárgások, a melyeken megtörik az emberi való, valami furcsa rejtett reservoir, a mely olykor-olykor megreped s elárasztja hirtelen az egész lényt haraggal, gyűlölettel vagy félelemmel. Ezek az én teremtméseim furcsák, esetlenek az ön szemében, ha megfigyeli őket; de nekem, a mint megalkottam őket, kétségtelenül emberi lényeknek tetszettek. Később aztán elenyészik ez a meggyőződés. Kiüt rajtok először az egyik, utána a másik állati vonás, s rám mered... De még nem adom fel a küzdelmet. Valahányszor belemerítek egy élő teremtményt az izzó kínok árájába, azt hiszem, most kiírtom belőle az egész állatot s eszes lényt teremtek belőle. Végre is micsoda tíz esztendő? Az ember százezret töltött már el az alkotásban.

Sötéten elgondolkozott: - De hitem szilárd. Ez a puma...

Ujra elhallgatott. Majd így folytatta: - Mindig visszafejlődnek. A mint kezemet leveszem róluk, visszatér újra az állat, s nem hagyja magát...

Ujra hosszú szünetet tartott.

- Aztán alkotásait azokba a barlangokba dugja? kérdeztem.

- Oda mennek. Kibocsátom őket, a mint megérezem bennök az állatot, s csakhamar odakerülnek. Valamennyien félnek tőlem és ettől a háztól. Van bennök valami torzképe az embernek. Montgomery tud róla, mert ő közvetíti dolgaikat. Nehányat begyakorolt saját szolgálatára. Szégyenli ugyan, de azt hiszem, félig bolondja egynémelyik fenevadnak. De ez az ő dolga, nem avatkozom bele. Undorít tökéletlenségök. Nem érdekelnek. Azt hiszem, valami csufondáros észszerű életet folytatnak a nyomorultak! Van valami, a mit a törvénynek mondanak. Hymnusokat zengedeznek róla. Megépítik barlangjaikat, növényeket szednek, gyümölcsöt

gyűjtenek, s még meg is házasodnak. De én keresztül látok rajtuk, belelátok veséjükbe, s látom bennük az állati lelket, a veszendő állatot, a mely tele van élvvágygyal és önző... De azért különös dolog. Életük bonyolult, mint minden élet. Van bennük valami magasabbra törekvés, lehet, hogy hiúság, lehet, hogy határozatlan nemi izgalom, lehet, hogy pusztá kíváncsiság. Csak ez érdekkel... A pumától sokat várok; kemény munkát végeztem fején és agyvelején...

- S most, szólt hosszas hallgatás után, mialatt mindegyikünk saját gondolataival tépelődött, mi a véleménye? Fél még mindig tőlem?

Ránéztem, s nem láttam benne mást, mint egy sápadt arcú, nyugodt tekintetű őszhajú férfit. Derűs nyugalma, megállapodottságából eredő szépsége, hatalmas termete mintája volt a kényelemben élő öreg-úrnak. Majd összerázkódtam. Válaszul kérdésére mind a két kezemmel egy-egy revolvert nyújtottam feléje.

- Tartsa meg őket, szólt. Azután felállt, rám nézett egy pillanatig s elmosolyodott. - Viszontagságos két napot élt át, szólt. Azt tanácslom, hogy aludja ki magát. Örülök, hogy megértettük egymást. Jó éjszakát.

Gondolkozott egy kissé s azután kiment a belső ajtón. Azonnal ráfordítottam a kulcsot a külső ajtóra.

Ujra leültem; elültem székekben egy ideig, s testem, lelkem és kedélyem annyira ki volt merülve, hogy gondolataim nem tudtak elszabadulni attól, a mit utoljára mondott. A fekete ablak úgy bámult rám, mint valami hatalmas szem. Végre erőt véve magamon eloltottam a lámpát s belefeküdtem a függő ágyba. Csakhamar mély álomba merültem.

XV.

Az állatemberek.

Korán fölébredtem. Tisztán, világosan emlékeztem Moreau magyarázatára. Kiugrottam a függőágyból s az ajtóhoz léptem, hogy meggyőződjem, rá van-e fordítva a kulcs. Azután megráztam az ablakrácsot: szilárdan a falba volt erősítve. Kopogtak az ajtón, s hallottam Montgomery fekete arcú kísézőjének a hangját. Kezembe vettem az egyik revolvert s kinyitottam az ajtót.

- Jó reggelt, uram, szólt reggelimet hozva, a rendes főzeléken kívül rosszul elkészített tengerinyulat is. Montgomery mögötte jött. Körüljártatta szemét, s észrevéve a revolvert, gúnyosan elmosolyodott.

A puma pihent, hogy gyógyuljon, ezen a napon; de Moreau, akinek nagyon zárkózott szokásai voltak, nem csatlakozott hozzánk; arról beszélgettem Montgomeryval, hogyan élnek az állatemberek. Főleg arra voltam kíváncsi, mikép tartják vissza őket attól, hogy Moreaut és Montgomeryt meg ne rohanják s egymást szét ne tépjék.

Megmagyarázta, hogy Moreau és a saját biztonsága a szörnyetegek szellemi korlátoltságának köszönhető. Bár értelmük erősbödött, s megvan bennök a hajlandóság arra, hogy állati ösztöneik fel-felébredjenek, van elméjükben néhány fixa idea, a melyet Moreau ültetett beléjük, s a mely teljesen korlátok közé szorítja képzelő erejüket. Valósággal hypnotisálva vannak, némely dolgot lehetetlennek, másokat kerülendőknak tartanak, s e tilalmak úgy beleszövődtek elméjük szervezetébe, hogy az engedetlenség vagy az ellenkezés lehetősége is ki van zárva. De bizonyos dolgokban a régi ösztön mégis folytonosan hadi lábon áll Moreau ügyességével. Egy csomó mondás, a melyet törvénynek neveznek, elméjükben folyton harczol állati természetük legmélyében gyökerező, lázadozó vágyaikkal. Ezt a törvényt nem győzik ismételni, de

azért szüntelenül megszegik. Nagyon ügyelnek arra mindaketten, hogy a szörnyetegek vért ne izleljenek. A vérszag suggestív erejétől folyton tartani kell.

Montgomery elmondta, hogy a törvény ereje főleg a macskafajta állatemberekben éjente nagyon meggyöngül. A mint beáll a szürkület, kalandvagy szánja meg őket. Oly dolgokat mernek elkövetni, a mikről nappal mintha nem is álmodnának. Ez volt az oka annak is, hogy a leopárdember megérkezésem éjjelén utánam lopózott. De ottlétem első napjaiban a törvényt csak lopva és csak éjjel szegték meg; nappal nagy tiszteletben tartották a törvény valamennyi tilalmát.

Ideje, hogy elmondjak egyetmást a szigetről és az állatemberekről. A szabálytalan körvonalú sziget, a mely alig emelkedett ki a végtelen levegőből, hét-nyolcz angol négyszögmérföld nagyságú lehetett. Vulkánikus eredetű volt, s most három oldalról korálzátonyok vették körül. Az északi részén gomolygó füst és egy meleg forrás volt most már minden nyoma annak az erőnek, a melynek a sziget valamikor eredetét köszönhetette. Hébe-korba érezhető volt rajta gyöngye kis földrengés is, és a felszálló füst olykor sűrűbben gomolygott, mint rendesen. De más jele nem maradt vulkánikus eredetének.

Lakossága, mint Montgomerytől hallottam, hatvan-hatvanöt Moreau által alkotott különös teremtés volt, nem számítva azokat a bozótban élő apró szörnyetegeket, a melyeknek nem volt emberi alakjuk. Moreau összevissza százhusz teremtést alkotott; de csaknem fele részük elpusztult. Elmondta Montgomery, hogy szaporodtak is; de sarjadékaik rendszerint meghaltak. Nyoma sem volt rajtuk a szerzett emberi sajátságok átöröklésének. A míg éltek, Moreau ezekre is rányomta az emberi bélyeget. Nő kevesebb volt, mint férfi; s bár a törvény kimondta a szigorú monogámiát, a nők sok titkos üldözésnek voltak kitéve.

Ahhoz nem értek, hogy leírjam részletesen az állatembereket. Legszembeötlőbb volt egész megjelenésükben az aranytalanság rövid lábuk és hosszú testük között. De a bájról alkotott fogalmunk oly viszonylagos, hogy szemem megszokta lassan alakjukat, s végre szinte meggyőződtem arról, hogy saját hosszú lábszáraim esetlenek. Szembeötlött az is, hogy fejüket előrehajtva tartották, s hátgerinczük domborúan görbült. Még a majomember hátának sem volt meg az a hosszú görbülete, ami az emberi alakot oly bájosná teszi. Legtöbbjének esetlen púpos háta volt.

Csaknem valamennyinek hátrahajló lapos homloka, eltorzított füle, nagy, duzzadt orra, nagyon sűrű vagy nagyon tüskés haja és furcsa színű vagy furcsán elhelyezett szeme volt. Egyikük sem tudott nevetni, csak a majomember hallatott néha vihogásszerű röhejt. Eltekintve az általános vonásoktól, egyéb közössége nem igen volt fejüknek. Valamennyi megőrizte fajbéli sajátságát; az emberi jegy eltorzította, de nem rejtette el a leopárdot, az ökröt vagy a sertést vagy egyéb állat vagy állatok vonásait, a mikből az egyes állatember alakult. Hangjaik is nagyon eltértek egymástól. A kezük mindig torz volt; s bár némelyiknek emberi formája szinte meglepett, ujjaik száma csaknem mindig hiányos volt; a körmök körül esetlen volt az újj s teljesen érzéketlen.

A két legborzasztóbb állatember a leopárdember és egy hiénából és sertésből alkotott lény volt. Nagyobb volt ezeknél az a három, bikából alkotott lény, a kiket a csónakban láttam. Aztán következett az ezüstszőrű férfi, a ki a törvénymondó volt, aztán Montgomery szolgálja és egy majomból és kecskéből összeolvasztott szatírszerű lény. Volt három sertésférfi és egy sertésnő, aztán egy kanczából és rinoczeroszból alkotott teremtés s több más női teremtés, de ezeknek eredetét nem tudtam megállapítani. Volt több farkasember is, egy medve-bika keverék és egy szent-bernáthegyi kutya-ember. A majom-embert már leírtam. Volt aztán egy rendkívül undok, kellemetlen szagú öreg nő, róka és medve keverék, a kit kezdettől fogva gyűlöltem. Ugy mondták, hogy vakbuzgó követője a törvénynek. Volt aztán egy sereg apróbb tarka lény s kis lajhár teremtésem. De elég a felsorolásból!

Eleinte borzongtam e lényektől, mert nagyon is éreztem bennök az állatot; de később megszoktam létezésüket. Különösen hatott rám Montgomery viselkedése velök szemben. Oly régóta élt köztük, hogy rendes emberi lényeknek tekintette őket. Évente egyszer elment Aricába, hogy Moreau állatszállítójával alkudozzék. De ebben a spanyol keverékű tengeri városkában alig volt alkalma szép emberekkel találkozni. A hajón lévő emberek eleinte, a mint beszélte, ép oly furcsa benyomást tettek rá, mint rám az állatemberek. Természetellenes hosszú lábuk volt, belapult arcuk, előrenyúló homlokuk s gyanakvók, veszedelmesek és önzők voltak. Nem is szerette már az embereket. Engem, a mint ki is jelentette, csak azért kedvelt, mert megmentette életemet.

Montgomery fekete arcú kísézője, a kivel először találkoztam az állatemberek közül s akinek neve is volt: *M'ling*, nem élt együtt a többiekkel, hanem szűk istállóban lakott hátul az elkerített udvarban. Alig volt oly értelmes, mint a majomember, de sokkal tanulékonyabb volt s legemberibb formája volt valamennyi állatember között. Montgomery megtanította főzni s elvégezni minden szolgálai munkát a ház körül. Bonyolult diadaljele volt Moreau rettentő ügyességének; kutyával és ökörrrel beoltott medve s körülbelül a legtöbb gonddal kidolgozott állatember. Különös gyöngédséggel és odaadással viseltetett Montgomery iránt, a ki néha megveregette, félig gunyos, félig tréfás nevetek osztogatott neki s tánczoltatta nagy gyönyörűségére; máskor meg, különösen ha sok whiskyt ivott, rosszul bánt vele, csipdeste, ütötte, verte, kövel dobálta. De *M'ling* nem sokat bánta s legnagyobb örömmel mindig csak Montgomery közelében tartózkodott.

Említettem már, hogy hozzászoktam az állatemberekhez s ezer dolgot, a mi eleinte természetellenesnek látszott s visszataszított, csakhamar természetesnek és rendesnek tartottam. De azért hébe-korba visszariasztva, megvillant előttem az állatemberekben az igazi állat. Érdekes és nem is tudom magamnak megmagyarázni teljesen, hogy az undok nőteremtések otlétem első idejében ösztönszerűleg megérezték, hogy undorító benyomást gyakorolnak rám s ennek következtében egyre több gondot fordítottak az illendőségre s külső ruházatuk diszére.

XVI. A vérszag.

Látszik, hogy gyakorlatlan író vagyok. Ez az oka, hogy annyira elcsapongtam történetemtől. Miután Montgomeryval megreggeliztem, elvitt magával sétálni a szigeten, hogy megmutassa a meleg forrást, a melynek forró vizébe előtte való nap belezuhantam. Ostorral és töltött revolverrel indultunk el mind a ketten. Mialatt útközben lombos sűrűn haladtunk keresztül, tengeri nyúl nyöszörgését hallottuk. Megálltunk és hallgatóztunk, de nem hallottunk többé semmit s csakhamar folytattuk utunkat, megfélekedve az incidensről. Montgomery apró, piros állatokra figyelmeztetett, amelyek hosszú hátsó lábaikon ide-oda szökdelték a bokrok között. Az állatemberek sarjaiból készítette őket Moreau. Találkoztam már néhány ilyen apró lényvel, mikor a leopárdember elől menekültem az első holdas éjszakán s másnap, mikor Moreau üldözött. Az egyik véletlenül, a mint ugrott egyet, hogy kikerüljön bennünket, beleesett egy gödörbe, a mely egy viharban kidőlt fa tövében támadt. Míg a gyökerek közt kapálózott, meg akartuk fogni. Karmolt, mint valami macska s hátsó lábaival rugdalódzott. Harapott is, de gyöngye foga alig okozott nagyobb fájdalmat, mint a tűszúrás. Csinos kis teremtmény volt s mint Montgomery mondta, sohasem ásott bele a pázsitba s egyáltalában szerette a tisztaságot. Az jutott eszembe, hogy úri parkokban pompásan pótolhatná a közönséges tengeri nyulakat.

Tovább menve, hántott kérgű fához értünk. Montgomery figyelmeztetett rá. „Ne merj fakérget hántani, ez a törvény,” szólt. Sokan közülük szeretik a kéreghántást.

Azt hiszem, ezután találkoztunk a szatirral és a majomemberrel. A szatir, mintha Moreau classicus emlékeinek felcsillanása lett volna. Birka arcú, durva héber típusra emlékeztetett, hangja nyers mekegés volt s alsó végtagjai a sátán lábát juttatták eszembe. Valami hüvelyes gyümölcs belét rágta.

- Üdv - szólt mind a kettő egyszerre - a két ostorosnak!

- Most már három ostoros van - szólt Montgomery. Ehhez tartásatok magatokat.

- Hát ő nem csinálmány? - szólt a majomember. Azt mondta...

A szatir kíváncsian rám tekintett.

- A harmadik ostorosnak, a ki jajveszékelve a tengerbe ment, vékony fehér arcza van.

- Vékony, hosszú ostora van - szólt Montgomery.

- Tegnap vérzett és jajgatott - szólt a szatir. Te sosem vérzel, sosem sírsz. A mester sem vérzik és nem sír soha.

- Ollendorfszerű mondások! - szólt Montgomery...

- Öt újja van; öt újjú, mint én, - szólt a majomember.

- Menjünk, Prendick; - szólt Montgomery karon fogva s folytattuk utunkat.

A szatir és a majomember utánunk bámult beszélgetve.

- Nem szól semmit - szólt a szatir. Pedig az emberek beszélnek.

- Tegnap enni kért tőlem - szólt a majomember. Majd tovább beszélgettek; de már nem vettem ki, mit. Hallottam, hogy a szatir nevet.

Egyszerre csak rábukkantunk az élettelen tengerinyúlra. Kis vörös teste darabokra volt szakgatva, bordái le voltak nyúzva s hátgerinczén meglátszottak a fogak nyomai.

Montgomery megállt. Nagy Isten! - szólt s fölemelte az összerágott gerinczet, hogy megvizsgálja. Nagy Isten! ismételte, mi ez?

- Valami húsevő szörnyetegük visszatért régi szokásaihoz, szóltam rövid szünet múlva.

- Nem szeretem a dolgot - szólt halkan.

- Láttam effélét már megérkezésem napján is - szóltam.

- Mi az ördögöt! Mit látott?

- Egy szétharapott fejű tengeri nyulat.

- Az nap, mikor megérkezett?

- Igen. A bozótban a bekerített telep mögött, mikor este kimentem. A fej teljesen keresztül volt harapva.

Halk, hosszú füttyentést hallatott.

- Sőt mi több, azt is sejtem, melyik szörnyeteg tette. Mielőtt a nyúlhoz értem, láttam, hogy egyik fenevad ivott a patakából.

- Szürcsölte a vizet?

- Szürcsölte.

- Ne merd szürcsölni a vizet, ez a törvény.

- Az a fenevad volt, a melyik üldözött.

- Természetesen - szólt Montgomery. Rávall minden a húsevőre. Ölés után isznak. Ez a vérszag.

- Milyen volt a fenevad? - kérdezte. Ráismerne? Szétvetve lábát a tengeri nyúl élettelen teste fölött, körültekintett. Szeme végig futott a zöld sűrű árnyékos helyein, az erdő minden bűvőhelyén és leshelyén. A vérszag - mondta végül újra.

Elővette revolverét, megvizsgálta a benne levő töltéseket s újra eltette.

- Azt hiszem, rá kell ismernem a fenevadra. Alapos zúzódásnak kell a homlokán lenni.

- De be is kell bizonyítanunk, hogy ő ölte meg a tengeri nyulat - szólt Montgomery. Bár sose hoztam volna ide a tengeri nyulakat.

Tovább akartam menni, de Montgomery megállt a darabokra tépett nyúl fölött, zavarodottan eltűnődve. E közben annyira előre mentem, hogy a tengeri nyúl maradványa nem látszott többé.

- Jöjjön! szóltam.

Erre felriadt tünődéséből s felém jött. Lám - szólt csaknem susogva, - azt hittük, hogy megvan valamennyiben az a fixa idea, hogy nem szabad enni semmiből, a mi szalad a földön. Ha valamelyik fenevad véletlenül vért szagolt...

Szótlanul haladtunk egy darabig. Nem tudom, mi történhetett, - szólt mintegy önmagával beszélve. Majd kis szünet múlva így folytatta: - Nagy bolondot tettem tegnap. A szolgálám... Megmutattam neki, hogy kell lenyúzni és megfőzni a tengeri nyulat. Különös dolog... Láttam, hogy megnyalta a kezét... Sose történt eddig.

Majd később: - Véget kell vetni a dolognak. Beszélnem kell Moreauval.

Hazafelé egész úton ez járt az eszében.

Moreau még komolyabban fogta fel a dolgot, mint Montgomery s alig kell külön említenem, hogy különös meghökkenésük rám is átragadt.

- Példát kell mutatnunk - szólt Moreau. Bizonyos vagyok benne, hogy a leopárd-ember a bűnös. De hogy bizonyítjuk rá? Jobb lett volna, Montgomery, ha elfojtotta volna vágját a hús után s nem hozta volna a szigetre ezt az izgató ujdonságot. Sok bajunk lehet még miatta.

- Ostoba számár voltam - szólt Montgomery. De most már megtörtént. S tudja, hogy ön is beleegyezett.

- Hamarosan végére kell járnunk a dolognak - szólt Moreau. Azt hiszem, bármi történik is, *M'ling*-re számíthatunk.

- Nem felelhetek teljesen róla sem - szólt Montgomery. Ismernem kellene.

Délután Moreau, Montgomery, én és *M'ling* neki indultunk a szigeteknek a hegyi útban levő kunyhók felé. Mi hárman fel voltunk fegyverkezve. *M'ling* kis fejszóját hozta, a melylyel fát szokott aprítani. Moreaunak rengeteg pásztortülök lógott a vállán.

- Meg fogja látni az állatemberek gyülekezetét - szólt Montgomery. Szép látvány.

Moreau egy szót sem szólt útközben. Sápadt arcza nagyon komor volt.

Átmentünk azon a mély úton, a melyben a forró víz gőze hömpölygött s a nádason keresztül kanyarodó gyalogösvényen eljutottunk végre egy tágas térre, a melyet vastag sárga porréteg fődött. Azt hiszem, kénpor volt. A bokros dombtetőről látszott a csillogó tenger. A természet által alkotott szűk amphitheatrum volt, a hol mind a négyen megálltunk. Itt Moreau belefűjt a

tülökbe s fölverte a tropicus délután álmatag csendjét. Erős tüdeje lehetett. A rikoltó hang egyre erősödött s a vízhanggal együtt fülsiketítő lármában végződött.

- Ah! - szólt Moreau leeresztve újra oldalára a görbült tülköt.

Rögtön rá ropogás hallatszott a sárga nádasban s a mocsarat környező sűrűből hangok egyvelege tört elő. Majd a kénes mező szélének egyszerre három-négy pontján is felbukkantak a groteszk állatemberek, felénk tartva. Akaratlanul megborzadtam, a mint láttam, hogy egymás után előbaktatnak a fák közül vagy a nádasból s előbbre botorkálnak a meleg porrétegben.

Moreau és Montgomery azonban elég nyugodtan álltak egy helyben s így szükségszerűleg én sem mozdultam mellőlük. Először érkezett a szatir; bár árnyékot vetett és patájával hányt a port, mégis látomásnak tetszett. Utána lóból és rhinocerosból összeállított bamba szörny bújt ki a nádasból, közeledés közben füvet rágva. Majd felbukkant a sertés-asszony és a két farkasnő; aztán a vörös szemű, beesett vörös képű róka-medve boszorkány s nyomukban mások - valamennyien kíváncsian sietve. A mint közeledtek, hajlongni kezdtek Moreau felé s a nélkül, hogy egymásra tekintettek volna, töredékeket énekeltek a litániába szedett törvény második részéből: - *Övé a kéz, mely sebet ejt, Övé a kéz, mely gyógyít,* - és így tovább.

Körülbelül harmincz yardnyira tőlünk megálltak, s térdre ereszkedve elkezdtek fejükre szórni a fehér port. Képzeljétek el, ha lehet, a jelenetet. Mi hárman, kék vászon ruhában, alaktalan fekete képű kíséreléssel, sárga porral borított napsütötte tágas tisztáson álltunk a ragyogó kék égboltozat alatt, s körülöttünk a körben kuporgó, gesztikuláló szörnyetegek, melyek közül a legtöbb legvadabb álmaink alakzataira emlékeztetett. Túl rajtok egyik irányban a nádas, más irányban sűrű pálmacsoportozat választotta el a jelenetet a kunyhós hegyi úttól, észak felé pedig a Csendes Óceán ködös láthatára terjeszkedett.

- Hatvankettő, hatvanhárom, számolt Moreau. Még négy nincs itt.

- Nem látom a leopárdembert, szóltam én.

Moreau rákezdte csakhamar újra a tülkölést, s erre a hangra forogni, henteregni kezdtek a fenevadak a porban. Majd kisurranva a nádasból, földhöz lapulva előbukkant a leopárdember, s a Moreau háta mögött hengergő körbe iparkodott beleveszni. Láttam, hogy homlokán ott volt a zúzódás. Legutoljára érkezett a kis majom-ember. A többiek, a kik belemelegedtek és kifáradtak már a hengergésbe, bűnös pillantásokat vetettek rá.

- Elég! kiáltott Moreau erős, határozott hangja, mire a fenevadak hátulso czombjukra emelkedtek és elcsendesedtek.

- Hol a törvénymondó? szólt Moreau, s a szőrös szürke szörny porba dugta előtte a fejét.

- Mondd a szavakat, szólt Moreau, s nyomban rákezdett az egész térdelő gyülekezet furcsa litániájára, ide-oda himbálódzva, s egymásután hol jobb, hol bal kezükkel dobálva fölfelé a kénes porrétegből felmarkolt csomókat.

Mikor ehhez a sorhoz értek: - Ne merj húst vagy halat enni; ez a törvény, - Moreau magasba emelve sovány fehér kezét így kiáltott: Megálljatok! mire néma csönd következett.

Azt hiszem, tudták valamennyien, mi következik, s előre borzadoztak. Végig néztem a csodálatos csoporton, s látva fetregésüket s a ragyogó szemeikben felcsillanó félelmet, csodálkoztam rajta, hogy valamikor embereknek tarthattam őket.

- Ezt a törvényt megszegették, szólt Moreau.

- Senkisémen menekül, szólt az arc nélküli ezüstös szőrű szörnyeteg.

- Senkisémen menekül, ismételte az egész térdelő gyülekezet.

- Ki szegte meg? kiáltott Moreau, s csattantva ostorával körülnézett a fenevadakon. Mintha a hiéna-sertés és a leopárdember komoran félretekintett volna. Moreau, a mint ez utóbbira esett tekintete, megállt. A leopárdember hajlongva feléje csúszott, s arczán végtelen gyötrelmes félelmes emlékezetét láttam.

- Ki szegte meg? kérdezte Moreau még egyszer mennydörgő hangon.

- Gonosztévő az, a ki megszegi a törvényt, énekelte a törvénymondó.

Moreau ránézett merően a leopárdemberre, mintha belelátott volna lelke legmélyére.

- A ki törvénszegő... szólt Moreau levéve szemét áldozatáról s felénk fordulva.

- Az visszamegy a kínok hajlékába, zúgták valamennyien. Visszamegy a kínok hajlékába, ó mester!

- Halod? szólt Moreau visszafordulva a bűnös felé; de a leopárdember, a mint Moreau szemének varázsától szabadult, felegyenesedett, s most lángoló szemekkel s hatalmas macskafogait kivillantva remegő ajka közül, kínzója felé ugrott. Meg vagyok győződve róla, hogy az elviselhetetlen félelem gondolata eszt vette s csak így történhetett ez a támadás. A szörnyetegek egész serege háborogni kezdett. Elővettem revolveremet. A két alak egymáshoz ütődött. Láttam, a mint Moreau visszatántorodott a leopárdember csapásától. Őrült ordítás és üvöltés támadt körülöttünk. Gyors össze-visszaságban mozgott mindenki. Egy pillanatig azt hittem, hogy általános lázadás tört ki.

A leopárdember dühödött arcza elsuhant mellettem. Nyomában, legközelebb hozzá M'ling szaladt. Láttam, hogy a hiéna-sertés sárga szeme ragyog az izgalomtól, s mintha félig-meddig elszánta volna magát arra, hogy nekem ugorjék. A szatir is rám meredt a hiéna-sertés púpos válla fölött. Majd Moreau pisztolya durrant s a vörös lobbanás keresztülvillant a zürzavaron. Egyszerre az egész tömeg a lövés irányába fordult s erre fordított engem is a hirtelen mozdulat mágneses ereje. A következő pillanatban hömpölygő, kiáltozó tömeg közepette jutottam előre én is, üldözve a menekülő leopárdembert.

Ennyi az, a mire tisztán emlékezem. Láttam, hogy a leopárd nekiugrott Moreaunak, s aztán gomolyodás támadt körülöttem, s végül hanyatt-homlok rohantam előre a többiekkel.

M'ling vezetett, sarkon követve a menekülőt. Mögötte futottak nagyokat szökdelve, kilógó nyelvvel a farkas-asszonyok. Aztán a sertésfajták izgatott rőfögéssel, és két fehér rongyba burkolt bikaember. Ezek után szaladt Moreau egész tömeg fenevad között. Széles szalma-kalapját elvesztette, revolverét kezében tartotta, s hosszú ősz haja utána úszott a levegőben. A hiéna-sertés mellettem futott, lépést tartva folyton velem; macskaszemével lopva folyton rám-rám tekintgetett. A többiek kiabálva mögöttünk futottak.

A leopárdember utat tört magának a magas nád között, a mely a mint továbbhaladt, összecsapódott mögötte, s nekivágódott M'ling arczának. Mi, a kik a tartalékban futottunk, a nádashoz érve, letaposott ösvényt találtunk magunk előtt. Vagy egy negyed angol mértföldet juthattunk a nádasban előre, azután bozótos sűrűségbe tévedt a hajsza, s itt csak lassan mozoghattunk, bár egy csapatban haladtunk előre, mert a lombok belecsapódtak arcunkba, a szívós folyondár belekapott nyakunkba vagy hurokba fogta bokánkat, a tüskés növények megszakgatták ruhánkat s a ruhával együtt kitéptek belőlünk egész húsdarabokat is.

- Itt négykézláb futott keresztül, - szólt Moreau, a ki épen előttem szaladt lihegve.

- Senki sem menekül, szólt a farkas-medve arczomba nevetve. A vadászat izgalma áthatotta egész lényét.

Utunk szikladarabok közé vezetett. Láttuk, hogy, az üldözött vad négy lábon előttünk rohan, s vissza-vissza mordul ránk. Erre a látványra felüvöltöttek gyönyörükben a farkasemberek. A

leopárdemberen ruha volt még mindég, s a távolból volt arczán még mindig valami emberi; de négy lábának tartása macskára vallott, s belapult háta elárulta tisztán az üldözött vadat. Átugrott néhány tüskés sárgás bokron, s azután eltűnt. M'ling középen volt közte és közöttem.

Csaknem valamennyien alább hagytunk a hajsza kezdő sebességével, s hosszú gyors léptekkel mentünk előre. Láttam, a mint a tisztáson haladtunk, hogy az üldözők sora oszlopból vonallá fejlődött. A hiénasertés folyton mellettem szaladt, futás közben egyre rám ügyelve, s olykor-olykor röffentve egyet összeránczolt ormányával.

Lihegve, bukácsolva, tüskéktől marczangolva, harasztba, nádba keveredve, így üldöztem én is a leopárdembert, a ki megszegte a törvényt, s a hiénasertés vad röffögéssel szüntelenül mellettem futott. Fejem szédült, szivem iszonyúan vert, halálra voltam fáradva, s nem mertem mégsem elmaradni a többiektől, hogy egyedül ne maradjak borzalmas társammal. Előre támolyogtam, bár alig álltam a lábamon, a tropikus délután fullasztó melegében.

Végre bágyadozott a vadászat dühe. Beszorítottuk a nyomorultat a sziget egy sarkába. Moreau kezében ostorral görbe vonal mentén állított föl valamennyiünket, s aztán kiabálva, lassan megindultunk, egyre szűkebbre szorítva az áldozat körül a hurkot. Ott leselkedett nesztelenül, láthatatlanul a bokrok között.

- Bátran! bátran! kiáltott Moreau, a mint a hurok két vége körülfogta a bozótos sűrűt, a melybe beleszorult a vad.

- Vigyázzatok, meg ne szökjék! kiáltott Montgomery a sűrűség tulsó feléről.

Lassan előbbre nyomultunk az ágak és lombok kuszált tömkelegében. Az üldözött vad meg se moccan.

- Vissza a kínok hajlékába, a kínok hajlékába, a kínok hajlékába, üvöltött a majom-ember jobbra tőlem vagy húsz yardnyira.

Mikor ezt hallottam, megbocsátottam mind azt a félelmet, melyet a szegény nyomorult okozott volt nekem.

Hallottam, hogy jobbfelől recsegnek a gallyak s félreacsapódnak a lombok a lórinoczeros súlyos léptei alatt. S ekkor egyszerre sűrű bokor félhomályában megláttam az üldözött te-remtményt. Megálltam. Ott kuporgott összehúzódva, s ragyogó zöld szemét rám függesztette.

Furcsa dolog, de úgy esett, hogy a mint láttam ott azt a lényt tökéletes állati helyzetében, ragyogó szemekkel, s rémülettől eltorzított tökéletlen emberi arczával, éreztem egyszerre megint emberi valóját. Egy percz mulva meglátják a többiek is, legyűrik, elfogják, s áldozata lesz újra a bekerített hely borzalmas kízásainak. Hirtelen előrántottam revolveremet, ijedt szemei közé czéloztam s elsütöttem a fegyvert.

Ép ekkor ért oda a hiénasertés, s mohó kiáltással rávetette magát s belemélyítette nyakába vérszomjas fogait. Recsegés, ropogás hangzott körülöttem s a fenevadak kezdtek egymás után feltünedezni.

- Ne ölje meg, Prendick! kiáltott Moreau. Ne ölje meg! S láttam, a mint lehajolva közeledik a bokrok között.

A következő perczben elverte a leopárdról ostora nyelével a hiénasertést s Montgomeryval együtt iparkodott visszatartani az izgatott, húsevő állatembereket, s főleg M'linget a még remegő testtől. A szőrös szürke szörny hónom alatt előrenyúlva szimatolta a holttetemet. A többiek fölhevülésükben lökdöstek, hogy jobban láthassanak.

- Mit csinált, Prendick! szólt Moreau. Szükségem lett volna rá.

- Sajnálom, szóltam, bárha nem sajnáltam. A pillanat hevében történt. Rosszul voltam a ki-merüléstől és az izgalomtól. Megfordulva keresztültörtem magam az állatembereken, s a lejtőn fölfelé haladva egymagamban felmentem a fensík magasabb részére. Hallottam, hogy a három bikaember Moreau parancsára elkezdte vonszolni az áldozatot a tenger felé.

Könnyen egyedül maradhattam. Az állatemberek teljesen emberi kíváncsiságot árultak el, sűrű tömegben követték az élettelen testet, szaglászva, morogva rá, a mint a három bikaember lefelé vonszolta a parton. Még feljebb mentem, s a mint az alkonyaiban feketéllő bikaemberek vitték a súlyos holttestet ki a tengerbe, egyszerre csak tisztán látta elmém teljes céltalanságát mindannak, a mi a szigeten történik. A parton alattam a sziklák között ott állt a majomember, a hiénasertés és több más állatember Montgomery és Moreau körül. Mindnyájan túlságosan fel voltak még izgatva s lármásan erősítették törvénytiszteletüket. Pedig szent meggyőződésem volt, hogy a hiénasertésnek is volt része a tengerinyúl megölésében. Eltekintve a durva körvonalaktól, a groteszk formáktól, magam előtt láttam kicsiben az egész emberi életet, az ösztön, az ész és a végzet egész bonyodalját. A leopárdembernek véletlenül el kellett pusztulnia. Ez volt az egész különbség.

Szegény fenevadak! Kezdtém belátni Moreau kegyetlenségének hitványságát. Eleddig sejtelmem sem volt arról a kínról, a mely e nyomorult áldozatokra a Moreau keze közül való kiszabadulásuk után várakozott. Megborzadtam már attól a pár napi gyötrelmetől is, melyet a bekerített helyen kellett kiállaniok. Pedig most láttam, hogy ez a dolog könnyebb része volt. A míg egyszerű fenevadak voltak, s ösztöneik alkalmazkodtak környezetükhöz, boldogan éltek. Most az emberi lét békóiba szorítva támolyogtak, soha nem szünő félelemben teltek napjaik; meg nem értett törvények marczangolták belsejüket; torzlétük haldoklással kezdődött, hosszú benső küzdelem volt, állandó rettegés Moreautól - s mindez miért? Felháborított az a célatlan könnyelműség, mely mindenből rám vigyorgott.

Bármi jelentéktelen érthető célja lett volna Moreaunak, tudtam volna valahogyan rokonszenvezni vele. Az efféle kínnal meg tudok barátkozni. Még akkor is meg tudtam volna valahogyan bocsátani neki, ha gyűlölet irányítja tetteit. De oly végtelen nembánomságot láttam benne, a mely kitért minden felelősség elől. Kíváncsisága, célétalan, örült kutatási szenvedélye hajtotta utján egyre tovább, s a nyomorult vadakat kivetette barlangjaikból, hogy vagy egy évig éljenek tovább, küzdjenek, tévelyegjenek, szenvedjenek, s végre gyötrelmek közt elpusztuljanak. Végtelen nyomorúság volt a részük; a feneketlen állati gyűlölködés folyton arra ösztökélte őket, hogy egymásnak rohanjanak, s a törvény visszatartotta őket attól a rövid heves küzdelemtől, a mely egyszerre véget vetett volna a természetükben gyökerező ellenséges indulatnak.

Az állatemberektől való félelmem lassan megszűnt úgy, mint eleinte véget ért Moreautói való rettegésem. Mély, tartós, beteges állapot fogott el, a mely idegen volt teljesen a félelemtől. Elvesztettem teljesen hitemet a világ józanságában, mikor láttam, hogy megtűri e kis sziget kínokkal telt zürzavarát. Mintha vak végzet igazgatta volna a lét mechanizmusát, a melynek szüntelenül forgó bonyolult kerekei irgalmatlanul örültek, marczangoltak volna valamennyiünket, engem, Moreaut, a ki bele volt bolondulva kutatásába, Montgomeryt, a ki az ivásnak volt rabja, s ezeket az ösztönökkel felruházott s elméjükben korlátolt, nyomorult állatembereket... De ez a gondolat csak lassan érlelődött meg bennem. S most egy kissé nagyot ugrottam előre elbeszélésemben.

XVII. Katasztrófa.

Hat hét múlva nem volt bennem már más érzés, csak undor és borzalom, melyet Moreau istentelen kísérletei szítottak bennem. Azon voltam szüntelenül, hogy teremtöm képe nek eme borzalmas torzképei közül visszakerüljek mielőbb az emberek édes, egészséges társaságába. Embertársaim, a kiktől így elszakadtam, lassan idylli szépség és erényesség mintaképeivé váltak emlékezetemben. Montgomerytől egyre jobban elhidegedtem. Régi különválása az emberiségtől, titkos iszákossága, s nyilvánvaló rokonszenve az állatemberekkel szemben, beszennyezte őt előttem. Legtöbbször egyedül kereste fel a fenevadakat. Én kerültem tőlem telhetőleg a velök való érintkezést. Időmnek egyre nagyobb részét a tengerparton töltöttem el, fürkészsze, nem tűnik-e fel a láthatáron szabadulást hozó vitorla, míg végre egy nap oly iszonyú szerencsétlenség ért bennünket, a mely gyökerestül felforgatta furcsa környezetemet.

Hét-nyolcz hetet töltöttem már a szigeten, mikor a katasztrófa bekövetkezett. Kora reggel hat óra tájban lehetett. Korán keltem, s mindjárt meg is reggeliztem, mert három, az udvarba fát hordó állatember lármája felébresztett.

Reggeli után kiálltam az udvar kitárt kapujába, cigarettázva s élvezve a kora reggel frissességét. Nemsokára megjelent Moreau is az udvaron s jó reggelt kívánt. Elhaladt mellettem, s hallottam, a mint hátam mögött ajtót nyitott s bement laboratoriumába. Ez időtájt már annyira érzéketlenné tett a borzalmas hely, hogy nem is izgatott, mikor a puma gyötrelmeinek új napja megkezdődött. Ráüvöltött kínzójára, mint valami dühödt amazon.

Azután különös dolog történt. Máig sem tudom pontosan, micsoda. Éles kiáltás hallatszott hátam mögött, a melyet zuhanás követett. A mint megfordultam, ijesztő arcz rohant egyenesen nekem, nem emberi, nem is állati, hanem valami ördögi arcz, amely tele volt vörös seb-helyekkel, a melyről csurgott a vér, s a melyből pillátlan szemek lobogtak rám. Fölemeltem karomat, hogy védekezsem a csapás ellen, a mely földre terített, kettétörve fölemelt karomat. A vérfoltos vászonkötelékekbe csavargatott hatalmas szörny keresztül ugrott testemen s tovább rohant. Én lefelé görögtem a parton a zuhanás következtében, s mikor megpróbáltam felülni, eltörött karomra roskadtam. Azután megjelent Moreau. Sápadt arczát még rettentőbbé tette a homlokából patakzó vér. Egyik kezében revolvvert tartott. Alig pillantott rám, hanem széttétekintve, nyomban az elszabadult puma üldözésének eredt.

Ép karomra támaszkodva felültem. A rongyokba burkolt szörny nagy ugrásokkal haladt a part mentén, s Moreau mindenütt nyomában. A szörny hátratekintett üldözőjére s aztán hirtelen a bokrok felé fordult. Minden ugrás után nagyobb és nagyobb távolságra jutott Moreautól. Majd eltűnt a bokrok között. Moreau elébe akart vágni, s amint eltűnt, utána lőtt, de nem találta el. Aztán ő is beleveszett a zöld sűrűségbe.

Utánuk bámultam: majd belenyilallott karomba a kín s nagyot nyögve feltápáskodtam. Montgomery revolverrel kezében, felöltözve kilépett a kapun.

- Nagy Isten, Prendick! szólt, nem véve észre, hogy bajom esett. Az a fenevad elszabadult. Kitépte bilincset a falból. Látta őket? Majd látva, hogy karomhoz kapok, hozzátette: Mi baja van?

- Épen a kapuban álltam, szóltam.

Közelebb lépett hozzám s fölemelte karomat. - Véres a kabátja ujja, szólt s felcsavarta karomról a vásznat. Fegyverét zsebredugta, aztán jól körültafogatta karomat s bevezetett szobámba.

- A karja eltört, szólt; s aztán így folytatta: Mondja el részletesen, hogy történt, mi történt.

Elmondtam, a mit láttam, töredezett, rövid mondatokban, közbe-közbe elhallgatva nagy kínomban. Ő pedig ezalatt gyorsan és ügyesen bekötözte karomat. Nyakamba akasztotta, aztán hátrálva kissé végig nézett, s így szólt: - Rendben lesz. Az után elgondolkozott; majd kiment s bezárta a kerítés kapuját. Egy ideig künn maradt.

Minden gondom karomra irányult. Az incidenst magát alig tartottam egyébnek, mint egy újabb borzalmas epizódnak. Leültem, s nincs mit tagadnom, alaposan elátkoztam a szigetet. A karomban sajgó fájdalom égető kinná változott, mire Montgomery visszatért. Arcza sápadtabb volt a rendesnél s alsó ajka lejjebb lógott, mint közönségesen. - Sem nem látom, sem nem hallom Moreaut, szól. Pedig azt hiszem, szüksége volna segítségemre. Rám meresztette kifejezéstelen szemét. - Erős fenevad volt. Egyszerre kirántotta a falból bilincseit.

Az ablakhoz ment, onnan az ajtóhoz, s aztán újra hozzám fordult.

- Kimegyek utána, szól. Itt van még egy revolver, a mit önnél hagyhatok. Őszintén szólva aggasztó sejtelmeim vannak.

Kezem ügyébe tette a fegyvert az asztra, aztán eltávozott, ragadós nyugtalanságot hagyva maga után a levegőben. Nem is ültem sokáig a székből. Kezembe vettem a revolvért s a kapuhoz mentem.

A reggel oly nyugodt volt, mint a halál. Szellő sem rezdült, a tenger sima volt, mint a tükör, az égbolt felhőtlen, a part elhagyatott. Félig izgatott, félig lázas állapotomban ez a nyugalom nyomasztó hatással volt rám.

Fütyülni próbáltam, de a fütyt elhangzott nyomtalanul. Káromkodtam újra, másodszor azon a reggelen. Aztán a kerítés sarkára mentem, s a zöld bozótra bámultam, a mely elnyelte Moreaut és Montgomeryt. Mikor térnek vissza? És hogyan?

A távolban kis szürke állatember bukkant föl a paron, leszaladt a víz szélére s elkezdett lubiczkolni. Visszamentem a kapuhoz, majd újra a sarokhoz, s így jártam fel s alá, mint valami kötelességtudó őrszem. Egyszerre hallottam, hogy Montgomery jó távol Moreau nevét kiáltja. Megálltam. Karom nem fáj már annyira, de nagyon tüzes lett. Lázam volt és szomjúság gyötört. Árnyékom egyre kurtább lett. Elnéztem a távoli fenevadat, a mig újra el nem tűnt szemem elől. Vajjon sohasem tér már vissza Moreau és Montgomery? Három tengeri madár kezdett viaskodni valami zátonyra jutott zsákmány fölött.

Majd jó messze a telep mögött pisztolylövést hallottam. Hosszú szünet mulva újra durranás hallatszott. Majd közelebről kiáltás hangzott, aztán újra komor csend következett. Szerencsétlen képzelődésem gyöttrő képekkel kezdett kínozni. Majd hirtelen közvetlen közelemben durrant a revolver.

Megriadva a sarokra siettem, s megláttam Montgomeryt, Kuszált hajjal, kivörösödve jött; nadrágja térde kirongyolódott. Arczán mély megdöbbenés tükröződött. Mögötte botorkált M'ling, a kinek szája körül rosszat sejtető barna foltokat láttam.

- Itthon van? kérdezte Montgomery.

- Moreau? kérdeztem. Nincs itthon.

- Nagy Isten! lihegett, csaknem fuldokolva kapkodott a levegő után. - Menjen be, szól meg-ragadva karomat. Megvesztek. Eszeveszetten rohannak ide-oda. Mi történhetett? Nem tudom. Majd beszélek, ha kipihentem magam. Egy kis pálinkát kell innom.

Betántorgott előttem a szobába s leült a karosszékből. M'ling levetette magát a földre a kapu előtt, s úgy lihegett, mint a meghajszolt eb. Adtam Montgomerynek pálinkát és vizet. Ott ült velem szemben belebámulva a levegőbe, s lassan kezdte összeszedni magát. Néhány perc mulva kezdte elmesélni, mi történt.

Egy darabig követte Moreau nyomát. De később elvesztette a nyomot a köves talajon, túl a folyón, a hol inni láttam az állatembert, s céltalanul bolyongott nyugat felé, Moreau nevét kiáltozva. Majd találkozott M'ling-gel, aki kis könnyü fejszét hozott magával. M'ling nem látott semmit abból, a mi a pumával történt. Fát vágott s a kiáltásokra elősietett. Együtt folytatták a keresést kiáltozva. Találkoztak a sűrűségben két állatemberrel, a kik oly furcsán viselkedtek, hogy Montgomeryt dühbe hozták. Üdvözölte őket, s azok, mint a tetten ért tolvajok, futásnak eredtek. Montgomery, megállt s utánok kiáltott, de eredménytelenül. Össze-vissza bolyongva még egy darabig, végre elhatározta, hogy felkeresi a kunyhókat.

A hegyi út néptelen volt.

Egyre jobban meghökkenve, visszafelé indult. Ekkor találkozott a két sertésemberrel. Szájuk körül gyanús vérfoltok voltak, s látszott rajtuk, hogy nagyon izgatottak. Montgomery láttára dühösen megálltak. Montgomery pattantott ostorával, hogy megrémítse őket; de ezek erre neki rohantak. Soha eddig ilyesmi nem történt még. Az egyiknek keresztül lőtte a fejét, a másakra pedig rávetette magát M'ling. Letepepte a fenevadat s belevágta fogait nyakába. Montgomery ekkor ezt is agyonlőtte, a mint M'ling mancsai között vergődött. Nagy ügygyelbajjal tudta csak rávenni M'linget arra, hogy tovább menjen vele.

Innen gyorsan hazafelé siettek. Utközben M'ling egyszerre csak a bokrok közé vetette magát, s felhajtott egy apró amerikai párducz-macska embert, a mely szintén tele volt vérfolttal. Egyik lábára, a mely meg volt sebesítve, megbénult. Ez a fenevad futott egy darabot előre, aztán vadul az öböl felé fordult, s Montgomeryt ezt is lelőtte.

- Mit jelenthet mindez? kérdeztem.

Fejét rázta s felhajtott még egy pohár pálinkát.

XVIII. Hogy találtuk meg Moreaut?

Mikor Montgomery még egy pohár pálinkát felhajtott, elhatároztam, hogy közbevetem magam. Félig ittas volt már. Kifejtettem, hogy bizonyára komoly baja esett Moreaunak, mert különben már visszatért volna, s hogy úgy illik, hogy megbizonyosodjunk a szerencsétlenségről. Montgomery néhány gyöngye ellenvetés után belátta, hogy igazam van. Ettünk valamit, s aztán mind a hárman útnak indultunk.

Elől ment M'ling púpos hátával, furcsa fekete fejét jobbra-balra forgatva gyors kapkodással, a mint útközben kifürkészni iparkodott két oldalt a sűrűséget. Fegyvertelen volt. Fejszóját leejtette, mikor rávetette magát a sertésemberre. Ha küzdésre került volna a dolog, fogával harczolt volna. Montgomery kezét zsebre dugva, lesütött fejjel utána támolygott. Meglehetősen el volt kábulva a pálinkától. Balkezem, (szerencsére balkarom tört el), nyakamba kötve lógott; s jobbomban revolveremet szorongattam.

Keresztül a vad sűrűségen szűk gyalogösvényen északnyugat felé törekedtünk. Egyszerre csak M'ling megállt, s a mint feszülten figyelt, szinte megmerevedett. Montgomery csaknem beletámolygott, aztán ő is megállt. Feszülten figyelve, felénk közeledő hangokat és lépteket hallottunk a fák közül.

- Meghalt, szólt egy mély remegő hang.

- Nem halt meg, nem halt meg, felelt rá egy másik.

- Láttuk, láttuk, szóltak egyszerre többen.

- Hej! kiáltott hirtelen Montgomery. Hej! Mi az ott?

- Hallgasson! szóltam oda neki, s megmarkoltam pisztolyomat.

Csend volt, majd recsegés hallatszott a sűrűségből, s egymásután előbukkant hat szörnyeteg. M'ling morgó torokhangot hallatott. Ráismertem a majomemberre s két barna képű, fehér rongyba burkolt csónakosra. Velök volt a két tarka bőrű fenevad, s a törvénymondó szörny, ez az arc nélküli szürkeshőrű hústömeg, furcsa vörös szemével kíváncsi tekinteteket vetve ránk a zöld lombok közül.

Egy darabig csend volt. Majd megszólalt zokogva Montgomery: - Ki mondta, hogy meghalt?

A majomember alattomos pillantást vetett a szőrös, szürke lényre.

- Meghalt, szólt a szörnyeteg. Látták.

- Hol van? szólt Montgomery.

- Ott túlhan, szólt kinyujtva kezét a szürke teremtés.

- Van még törvény? kérdezte a majomember.

- Meghalt csakugyan? Van még törvény? ismételte az egyik fehér ruhás lény.

- Van még törvény, te másik ostoros? Meghalt; szólt a szürke szörnyeteg. S valamennyien ránk figyeltek.

- Prendick, szólt Montgomery, felém fordítva bamba tekintetét. Bizonyos, hogy meghalt.

Mialatt beszélt, mögötte álltam. Kezdem tisztába jutni a helyzettel. Hirtelen eléje ugrottam s emelt hangon így szóltam: - Törvény gyermekei, a mester nem halt meg.

M'ling rávetette szűrő tekintetét. - Megváltoztatta alakját, testet cserélt. Egy ideig nem fogjátok látni. Ott van, szóltam a magasba mutatva, a honnan lát benneteket. Ti azonban nem láthatjátok. Tiszteljétek a törvényt.

Lopva rájuk tekintetem. Hátráltak. - Ő nagy, Ő jó! szólt a majomember ijedten nézve felfelé a sűrű lombok közé.

- S a másik? kérdeztem.

- A másik, az a ki jajgatva, véresen szaladt, az is halott, szólt a szürke szörny, állhatatosan rám tekintve.

- Helyes, dörögött Montgomery.

- A másik ostoros... kezdte a szürke szörny.

- Nos? kérdeztem.

- Azt mondta, hogy meghalt.

De Montgomeryben volt még annyi józanság, hogy felfogta, mért tagadom el Moreau halálát.

- Nem halott, - szólt lassan. Éppenséggel nem halott. Ép úgy nem halott, mint én.

- Nehányan, - szóltam - megszegették közületek a törvényt. Meg fognak halni. Nehányan már meg is haltak. Mutassatok meg, hol fekszik régi teste. Az a test, a melyet elhajított, mert többé nincsen rá szüksége.

- Erre felé fekszik, - szólt a szürke szörny.

S a hat fenevad vezetésével megindultunk tüskén-bokron keresztül északnyugatnak. Egyszerre kiáltás, recsegés hallatszott az ágak között s kis piros homunculus surrant el előttünk sikoltozva. Rögtön utána vad, vérrel szennyezett szörnyeteg futott egyenesen felénk, bele kis

csoporthoz. A szürke szörny félre ugrott: M'ling morogva neki ugrott, de a fenevad félrelökte; Montgomery rálőtt, de nem találta s azután megfordult, hogy félreszaladjon előle. Lőttem én is, de szintén hiába. A szörny egyenesen nekem szaladt. Közvetlen közelből belelőttem még egyszer ocsmány képébe. Vonásai eltorzultak s ábrázatát elborította a vér. De azért elfutott mellettem, megkapta Montgomeryt s lerántotta magával a földre haláltusájában.

Egyedül maradtam M'linggel, az élettelen fenevaddal s a lezuhant Montgomeryval, a ki lassan feltápáskodott. A dolog csaknem teljesen kijózanította. Csakhamar visszatért a fák közül a szürke szörny, óvatosan közeledve.

- Ime, - szóltam az élettelen fenevadakra mutatva, a törvény él még. Ez a törvényszegés büntetése.

Ránézett a holttetemre. - Öldöklő tüzet küld, - szólt vastag hangján, - ismételve a szertartás egyik részletét.

Visszatértünk a többiek is s egy darabig bémésködve álltak körülöttünk. Majd folytattuk utunkat a sziget nyugati sarka felé. Rábukkantunk a puma összeharapdált, megcsontított testére; kulcsontját összezúzta egy lövés. Vagy húsz yardnyira tőle megtaláltuk végre azt, a kit kerestünk. Arczra bukva feküdt. Körüle le volt taposva a nádas. Egyik keze ökölbe szorítva merevedett meg, s ezüstös haja összetapadozott a vértől. Feje be volt törve. A puma bilincse zúzta be. A nádas tele volt alatta vérrel. Revolverét sehol sem találtuk meg. Montgomery hátára fordította.

* * *

Időnként pihenőt tartva, az állatemberek segítségével visszaczipeltük nehéz testét a telepre. Beállófélben volt az éjszaka. Kétszer láthatatlan lényeket hallottunk kis csapatunk mögött üvöltöni és sikítani s egyszer fölbukkant előttünk a kis piros lajhár, ránk bémésködött s azután újra eltűnt. De többé nem támadt ránk senki. A kerítés kapujában az állatemberek magunkra hagytak. Velök ment M'ling is. Bezárkóztunk, azután kivittük Moreau testét az udvarra s ráfektettük egy farakásra.

Azután bementünk a laboratóriumba s elpusztítottunk mindent, a miben volt még élet.

XIX.

Montgomery ünnepnapja.

Mindent elintézve, megmosakodtunk, vacsoráztunk s azután kis szobámban komolyan meghánytuk-vetettük helyzetünket. Éjfél felé járt már az idő. Montgomery csaknem józan volt már, de elméje nagyon megzavarodott. Furcsa módon Moreau személyiségének hatása alatt állott. Azt hiszem, sosem gondolt arra, hogy Moreau meg is halhat. Ez a szerencsétlenség egyszerre szétrobbantotta rajta azt a második természetet, amelyet a szigeten töltött tizenegyeteg egyhangú esztendő alatt magára öltött. Össze-vissza beszélt, értelmetlenül felelgetett kérdéseimre s általános kérdések fejtegetésébe tévedezett.

- Micsoda bolond világ - szólt. Micsoda háborodottság. Nem is éltem soha. Mikor is kezdődött az egész? Tizenhat évig dajkák és iskolamesterek faragtak, aztán öt kemény esztendő Londonban telt el, koplalva, nyomorogva s aztán következett ez az átkozott sziget. Tíz éve már. Mire való mindez, Prendick?

- Az ilyen örültséggel nem sokra mehetünk. Most legelőször arra kell gondolnunk - szóltam, - hogy szabadulhatunk erről a szigetről.

- Mi célja volna a távozásnak? Én ki vagyok vetve a társadalomból. Hol üssek tanyát? Mindez csak *önnek* jó, Prendick. Szegény öreg Moreau! Nem hagyhatjuk itt, hogy összerágják csontjait. S aztán... mi lesz a fenevadakkal?

- Holnap meglesz minden - szóltam. Ugy gondoltam, hogy máglyát rakunk s elégetjük testét - a többivel együtt... De mi lesz a fenevadakkal?

- *Én* nem tudom. Azt hiszem, hogy a húsevők előbb-utóbb megint csak ostoba barmokká lesznek. Nem mészárolhatjuk le valamennyit. Vagy igen? Azt hiszem, ez ellen fellázadna humanizmusa... Meg fognak változni. Bizonyos, hogy visszafejlődnek.

Össze-vissza beszélt, míg végre el nem hagyott a béketűrőselem.

- Ördögbe is! - kiáltott, mikor kezdtem türelmetlenkedni. Nem látja, hogy az én sorsom rosszabb, mint az öné? Azután felkelt s pálinkát hozott. Igyék, - szólt visszatérve. Krétaképzű ateista szent, igyék!

- Nem én, - szóltam - s dühösen néztem, a mint fecsegő szajkóvá itta le magát. Emlékszem, hogy végtelenül megundorodtam tőle. Elkezdte védeni a fenevadakat. Azt mondta, hogy M'ling az egyedüli lény, a ki a világon teljes életében törődött vele. Majd hirtelen eszébe jutott valami.

- Ördög vigyen! - szólt feltápászkodva s bedugva a pálinkás üveget. Azonnal megvillant agyamban, mi a szándéka. Nem fog inni adni annak a fenevadnak! - szóltam felállva s szemközt nézve.

- Fenevadnak! - szólt. Ön a fenevad! Az megiszsa, mint jó keresztényhez illik, a mivel megkinálják. Jöjjön velem, Prendick!

- Az istenért, megálljon! - kiáltottam.

- Félre az utamból! - ordított s hirtelen kirántotta revolverét.

- Jól van, - szóltam s félre álltam útjából. Már-már rávettem magam, mikor a kilincsre tette a kezét, de visszatartott használhatatlan karom.

- Fenevadat csinált saját magából. Most már bátran közéjük mehet.

Felrántotta az ajtót s félig megfordulva visszakiáltott: - Ostoba szamar vagy, Prendick! Mindig félsz és mindig képzelődöl. Elérkeztünk a véghez. Köteleztem magam, hogy holnap elmeszem a torkomat. De ma éjjel ünnepet akarok tartani.

Megfordult s kiment a holdas éjszakába. - M'ling! - kiáltott. Hol vagy öreg barátom?

Három elmosódó lény tünt fel a halvány part szélén a hold ezüstös fényében. Bámészkodva megálltak. Majd láttam, a mint M'ling púpos háta felbukkant a kerítés sarka mellett.

- Igyál, - kiáltott Montgomery. Igyatok, barmok! Igyatok s váljatok emberekké! Ördögbe is, én vagyok a legügyesebb! Moreau erről megfeledkezett. Ez az utolsó simítás rajtatok. Igyatok ha mondom! S aztán, feltartott kezében lobogtatva a palaczkot, gyors léptekkel nyugat felé iramodott. A négy állatember nyomában.

A kapuhoz mentem. A holdfény ködös távolán keresztül láttam, a mint adott a pálinkából M'lingnek s aztán fekete foltá olvadt össze mind az öt alak.

- Énekeljétek! - ordított Montgomery. Énekeljétek velem: Hallgass, vén Prendick! Hallgass, vén Prendick!

A fekete csoport újra öt külön alakká vált s lassan eltűnt előlem a holdvilágos parton. Mindenikük a maga módján ordította, távozás közben. Majd hallottam, a mint Montgomery kiáltott: Jobbra kanyarodj! s aztán ordítózva belevesztek a fák fekete sűrűségébe. Végre lassan-lassan elnyelte az ordítózást az éjszaka csöndessége.

A telehold lefelé hanyatlott már nyugaton, ragyogó fényt öntve szét a néma tájon. A fal vagy egy yardos fekete árnyat vetett lábam előtt. Az árnyék és az alaktalan szürke tenger között, mintha csupa gyémántból lett volna, villogott, ragyogott a holdfényben a part fehér lávás, kristályos fövénye. Hátam mögött vöröses, meleg lánggal égett a parafin lámpa.

Majd betettem az ajtót, bezártam s odamentem, a hol Moreau és utolsó áldozatai, a véredek, a láma s még néhány megnyomorított állat, feküdtek. Moreau arcza még rettentő halála után is nyugodt, határozott maradt. Üveges nyitott szeme belemeredt a feje fölött ragyogó ezüstös holdba. Leültem a csatorna szélére s elkezdtem meghányi-vetni terveimet.

Reggel bele akartam rakni egy kis élelmiszert a csónakba s meggyújtván a holttestek alatt a máglyát, rá akartam bízni magamat újra a tenger pusztaságára. Éreztem, hogy Montgomeryra nem számíthatok. Valósággal közelebb állt az állatokhoz, mint az emberekhez. Vagy egy óráig töprengtettem. Egyszerre csak félbeszakította tünődésemet Montgomery visszaérése. Örült ordítózást hallottam, a mely a kerítés előtt a part elé vonult. Aztán nehéz csapásokat hallottam, mintha fát vágtak volna, s utána őrző éneket. Nemsokára derengeni kezdett a virradat.

Az ének szünőfélben volt; helyette meg-megújuló láрма hallatszott, a mely hirtelen örült zajongásba csapott át. Kiáltásokat hallottam: - Még! még! aztán káromkodás, majd egyszerre vad sikoltás hallatszott s utána, mintha késsel elvágták volna a zürzavart, pisztolydurranás hangzott.

Kirohantam szobámon keresztül a kapuba. Hallottam, hogy e közben feldőlt valami a szobában s valami lezuhant üveg csörömpölt a padlón. De ezzel most nem törődtem. Kinyitottam a kaput s kitekintettem.

A parton örömtűz lobogott, szikrákat hányva fel a szürkülő virradatban. A tűz körül fekete alakok gomolyogtak. Hallottam, hogy Montgomery nevemet kiáltja. Kezemben a revolverrel, a tűz felé futottam. Láttam, hogy Montgomery még egyszer kisütötte fegyverét bele a földbe. A láng oly közel csapott ki a földhöz a pisztoly csövéből, hogy megállapíthattam belőle, hogy Montgomery a földön hever. Elkiáltottam magam torkom szakadtából s belelöttem a levegőbe.

Hallottam, hogy valaki így kiáltott: - A mester! Az összegabalyodott tömeg szétszórt alakokra szakadozott s a tűz lobogó lángja kezdett pislogóvá válni. Az állatemberek rémült futamodással menekültek előlem. Izgatottságomban utánok löttem, a mint eltűnedeztek a bokrok között. Aztán odafordultam a földön heverő fekete csomóhoz.

Montgomery hátán feküdt, s rajta vonaglott a szőrös, szürke szörnyeteg. Halott volt már; de görbe karmai belemélyedtek még Montgomery nyakába. Mellettök hevert a földön M'ling, arcza bukva, mozdulatlanul. Nyaka szét volt harapva, s kezében szorongatta a szétzúzott pálinkásüveg felső részét. Két más alak a tűz közelében hevert, az egyik mozdulatlanul, a másik keservesen nyöszörögve. Fel-felemelte lassan fejét; de az mindig visszahanyatlott.

Megfogtam a szürke szörnyeteget s lerántottam Montgomery testéről. Montgomery alig lélekzett. Meglocsoltam arczát tengervízzel, s ráfektettem fejét összegöngyölt kabátomra. M'ling halott volt. A megsebzett vad a tűz mellett szakállas, szürke képű farkasember volt. Testének felső része a még egyre izzó farakáson feküdt. A nyomorultat oly rettenetesen helyben hagyták, hogy irgalomból megadtam neki a kegyelemdőfést, s szétzúztam végkép koponyáját. A

másik fenevad a tűz mellett az egyik fehér rongyokba burkolt bikaember volt. Ebben sem volt már élet.

A többi fenevad eltűnt a partról. Ujra Montgomeryhoz léptem s letérdeltem melléje, átkozva járatlanságomat az orvosi tudományokban.

A tűz mellettem hamvadozott; szürke hamu s egy kis parázs maradt meg csak belőle. Nem tudtam, honnan kerítette Montgomery a fát az örömtűzhöz. Eközben kezdett ránk virradni. Az égboltozat derengett; a hanyatló hold elsápadt a nappal világló kékségben, s a láthatár kezdett keleten pirosodni.

Egyszerre csak zubogás, sziszegés hangzott mögöttem. Körültekintettem s ijedt sikoltással talpra ugrottam. Az elkerített telepből nagy fekete füstcsomók gomolyogtak fölfelé s komor sötétségüket fel-felcsapó vérpiros lángnyelvek tarkították. Majd tüzet fogott a szalmafödél, s a láng végigszaladt a ferde tetőn. Mintha a tűz-forrás szobámban székel volna, szobám ablakán egyre újabb lángsugarak löveltek ki.

Egyszerre megértettem, mi történt. Eszembe jutott a ropogás hátam mögött. Mikor Montgomery segítségére szaladtam, felfordítottam a lámpát.

Arról, hogy valamit megmentsek a telepről, szó sem lehetett. Eszembe jutott menekülési tervem, s gyorsan megfordultam, hogy lássam, ott van-e a parton a két csónak. Eltűnt mind a kettő! A homokban két fejsze hevert mellettem, a part tele volt forgácscsal és fadarabkákkal, s az örömtűz hamuja feketén füstölgött a virradatban. Montgomery elégette a csónakokat, hogy bosszút álljon rajtam, s megakadályozza visszatérésemet az emberek közé.

Hirtelen dühroham ejtett hatalmába. Csaknem szétapostam ostoba fejét, a mint ott hevert lábam előtt gyámoltalanul. Egyszerre csak megmozdította a kezét, oly gyöngén, oly szánalmat keltőn, hogy dühöm nyomban elpárolgott. Nyögött és felnyitotta a szemét egy pillanatra.

Melléje térdeltem s felemeltem a fejét. Felnyílt újra a szeme, belemeredt a virradatba, s aztán tekintetünk találkozott. Pillái lezárultak. Iszonyú, szólt hirtelen erőfeszítéssel. Azt hiszem, inni kívánt. Az utolsó, mormolta, az utolsó ezen az ostoba világon. Micsoda vásár...

Feje féloldalt hanyatlott erőtlően. Azt gondoltam, hogy egy kis ital felüditené; de nem volt sem vizem, sem edényem, a melyben vizet hozhattam volna. Egyszerre úgy éreztem, hogy nehezebb lett. Meghült bennem a vér.

Ráhajoltam arczára s kezemmel benyúltam kabátja hasitékán. Meg volt halva; s épen a mikor meghalt, túl az öblön, keleten, megjelent a láthatáron a nap, előntve sugarait az égboltozaton s káprázatos mozgó fényárrá változtatva a sötét tengert. Halálra vált arczára úgy hullt rá a fény, mint valami glória.

Lefektettem fejét gyöngéden a rögtönzött vánkosra és felálltam. Előttem volt a tenger csillogó sivataga, a melyben annyit szenvedtem már; mögöttem a sziget, néma, láthatatlan fenevadjaival. A telep a benne volt élelmiszerral és municzióval együtt recsegve, ropogva lánggal égett. A nehéz füst fölfelé gomolygott a parton, rákönyökölve a távoli fakoronák fölött a hegyi úton levő kunyhókra. Mellettem nem volt egyéb, mint a két csónak szénné vált maradványa, s az öt élettelen tetem.

Majd három felhúzott vállú, lapos, hátraszegett homlokú állatember bukkant ki a bozótból. Alaktalan kezüket esetlenül tartották, s kíváncsi, barátságatlan szemet vetve rám, határozatlan léptekkel felém közeledtek.

XX.

Egyedül az állatemberekkel.

Szembe fordultam velök, végzetemet szemlélve bennök. Zsebemben volt egy revolver két üres csővel. A parton elszórt forgács közt feküdt az a két fejsze, a melylyel felapritották a csónakokat. Mögöttem visszavonulóban volt a dagály.

Itt csak a bátorság segíthetett. Egyenesen a közlgő szörnyek arczába tekintettem. Kerülték tekintetemet s remegő orrlyukaikról láttam, hogy a parton fekvő holttestemet vizsgálgatják. Egy pár lépést téve, felkaptam a farkasember teste alatt heverő vérfoltos ostort s csattantottam vele.

Megálltak s rám bámultak. - Köszönjete! kiáltottam. Hajoljatok meg!

Haboztak. Az egyik meghajlította térdét. Ismétellem parancsomat, alig tudván elrejtteni izgatottságomat, s feléjük indultam. Először az egyik, azután a másik kettő is letérdelt.

Megfordultam s a holttestek felé lépkedtem, arczomat folyton a térdelő fenevadak felé fordítva, úgy mint a színész megy a színpadon arczczal a közönség felé.

- Megszégték a törvényt, szóltam, lábamat a törvénymondóra téve. Meghaltak. Még a törvénymondó is. Még a második ostoros is. Hatalmas a törvény. Jöjjetek és lássátok.

- Senki sem menekül? szólt az egyik közeledve és szétekintve.

- Senki sem menekül, szóltam. Hallgassatok hát rám és teljesítsétek parancsomat. Felálltak s kérdő pillantásokat vetettek egymásra.

- Álljatok meg ott! szóltam.

Felvettem a fejszét s beleakasztottam a nyakamban lógó hurokba. Arczra fordítottam Montgomeryt, felvettem revolverét, a melyben volt még két töltés, aztán lehajoltam, hogy kikutassam zsebeit, s hat töltést találtam még nála.

- Vegyétek föl, szóltam felállva s ostorommal testére mutatva; vegyétek fel, vigyétek ki a tengerbe s dobjátok bele.

Közeledtek, szemmel láthatólag folyton félve még Montgomerytől, de még jobban véres ostorom csattogásától, s néhány kiáltás és ostopattantás után óvatosan fölemelték a testet, levitték a parton s lubiczkolva bementek vele a ragyogó tengerbe.

- Tovább! kiáltottam, tovább! - vigyétek távolabbra.

Begázoltak hónaljig a tengerbe, aztán megálltak, visszanézve rám.

- Ereszszétek el, kiáltottam, s Montgomery teste nagy locschanással eltűnt a vízben. Mintha valami összeszorította volna keblemet. - Jól van! kiáltottam remegő hangon, mire megfordultak s ijedten visszasiettek a víz szélére. Itt megálltak s megfordulva belebámultak a tengerbe, mintha attól féltek volna, hogy Montgomery csakhamar kiemelkedik a vízből s bosszút áll rajtuk.

- Most ezeket! szóltam a többi tetemre mutatva.

Vigyáztak, hogy közelébe se jussanak többé annak a helynek, a hol a tengerbe dobták Montgomeryt. Vagy száz yardnyira a parton vitték előbb a négy fenevad testét s csak azután gázoltak a vízbe, s dobták őket a habok közé.

Mikor M'ling testét czipelték, könnyű léptek zaját hallottam hátam mögött, s gyorsan megfordulva, láttam, hogy a hiénasertés alig van tőlem tizenkét yardnyira. Fejét lehajtotta, ragyogó szemét rám szögezte, s lelógó kurta kezét oldalához szoritotta. Mikor megfordultam, lekushadva megállt, s szemét lekapta rólam.

Egy pillanatig szemben álltunk egymással. Eldobtam az ostort, s a zsebemben levő pisztoly után kaptam.

Föltettem magamban, hogy megölöm ezt a fenevadat, a legfélelmetesebbet a még életben maradtak közül, az első ellenkezésre. Jobban féltem tőle, mint bármely más két állatembertől. Élete folytonos veszedelem volt rám nézve.

Néhány másodperczig beletartott, míg összeszedtem magam, s azután így kiáltottam: - Köszönni! Térdre!

Rám vicsoritotta fogát: - Ki vagy te, hogy...

Talán kissé tulságos izgatottan kihuztam revolveremet, czéloztam, s gyorsan lőttem. Hallottam, hogy felordított, s aztán oldalt fordulva futásnak eredt. Láttam, hogy elhibáztam; hüvelykujjammal visszarántottam a ravaszt, új lövésre készülve. De hanyatt-homlok futott, jobbra-balra ugrándozva, s nem mertem még egy sikertelen lövést megkoczkáztatni. Olykor-olykor féloldalt visszatekintett rám. Kanyarodva futott a part mentén s nemsokára eltűnt az égő telepből felfelé gomolygó sűrű füstcsomókban. Egy darabig utána bámultam. Majd visszafordultam három engedelmes fenevadamhoz, s rájuk parancsoltam, hogy dobják a vízbe M'ling testét. Aztán visszamentem oda, a hol a tűz körül a holttestek feküdtek volt, s lábammal addig egyengettem a homokot, míg a barna vérfoltok a fövényben el nem keveredtek.

Egy kézmozdulattal elbocsátottam három szolgámat, s felmentem a parton a sűrűségbe. Pisztolyomat kezemben tartottam, az ostort és a két fejszét pedig beleakasztottam a nyakamban lógó hurokba. Alig vártam, hogy egyedül maradjak, s gondolkozzam új helyzetemen.

Legelőször az a borzasztó dolog jutott eszembe, hogy most nincsen oly hely sehol az egész szigeten, a hol biztonságban egyedül lehetek s nyugodtan alhatom. Mióta a szigetre kerültem, csodálatosan összeszedtem ugyan magamat, de azért még nagy hajlamom volt az idegességre, s nagyobb erőfeszítést nem igen viselhettem el. Éreztem, hogy az állatemberek között kell megtelepednem, s így biztosítanom életemet. De bátorságom cserben hagyott. Visszamentem a partra, s leültem háttal a tengernek, hogy minden meglepetés szembe érjen. S itt ültem, fejemet térdemre hajtván a forró napban, azon elmélkedve, hogyan fogok élni, míg szabadulásom órája meg nem érkezik, ha ugyan valaha meg fog érkezni. Eszembe jutott Montgomery kétségbeesésének oka. Meg fognak változni, mondta. Bizonyosan megváltoznak. S Moreau - mit is mondott Moreau? „A makacs fenevad mindennap egyre nagyobb erővel keresztül tör rajtuk újra...” Majd eszembe jutott a hiénasertés. Meg voltam győződve, hogy ha meg nem ölöm a fenevadat, előbb-utóbb ő öl meg engem... A törvénytörő szerencsére már halott volt... Most már tudják, hogy bennünket ostorosokat ép úgy meg lehet ölni, mint őket...

Elindultam a part mentén, azt tervezve, hogy átkerülök a sziget keleti sarkába s így közelítem meg a kunyhós utat, elkerülve a bozotos sűrűséget. Egy fél angol mértföldnyit haladhattam a part mentén, mikor egyszerre észrevettem, hogy a bokrok közül felém közeledik egyik a három engedelmes fenevad közül. Oly ideges voltam, hogy azonnal kirántottam revolveremet. Nem volt képes megnyugtatni a közelgő állatember nyilvánvaló alázatossága sem.

Határozatlanul megállt. - Távozzál, kiáltottam rá. Volt egész viselkedésében valami, a mi kutyára emlékeztetett. Hátrált egy darabig, mint a hazakergetett kutya, aztán megállt, esdeklő tekintet vetve felém. - Eredj, kiáltottam. Ne közelíts hozzám!

- Nem maradhatok melletted? kérdezte.

- Nem! kiáltottam, eredj! s pattantottam egyet az ostorral. Aztán fogam közé szorítva az ostor nyelét, fölvettem egy kődarabot, s ezzel a fenyegetéssel elűztem a szegény teremtet.

Aztán megkerültem egymagamban az állatemberek tanyáját, s a bokrok közt rejtőzködve, vártam, míg haza nem érkeznek. Meg akartam figyelni őket, hogy megtudjam, milyen hatással van rájuk Moreau és Montgomery halála, s a kínok hajlékának elpusztulása. Kezdtém érezni, mekkora ostobaság volt gyávaságom. Ha megőriztem volna mindvégig bátorságomat, uralkodó lehettem volna a szigeten, a minő Moreau volt. Így pedig, elszalasztottam az alkalmas pillanatot, s lesülyedtem saját társaim egyszzerű vezetőjévé.

Kilencz óra felé hazajött egynéhány állatember, s lefeküdt, hogy a forró homokban sütkérezzen. Az éhség és szomjúság parancsszava erőt vett félelmemen. Kibujtam a bokrok közül, s kezemben a revolverrel a heverő alakok felé mentem. Valamennyien rám bámészkodtak; de egyik sem kelt föl, hogy üdvözöljön. Gyöngé és kimerült voltam, s nem is mertem arra gondolni, hogy ennyi fenevaddal szembeszálljak. Ujra elszalasztottam a kedvező pillanatot.

- Éhes vagyok, szóltam csaknem mentegetőzve, s közelebb vonultam.

- A kunyhókban van ennivaló, szólt egy ökörbe oltott vadkanember lustán, kerülve tekintetemet.

Elmentem mellettök. Az egyik üres kunyhóban jóllaktam gyümölcscsel, aztán faágakkal elzártam a kunyhó bejáratát. Arczczal a bejárat felé, kezemben szorongatva a revolvért, leheveredtem, s harmincz órai fárasztó virrasztás után könnyű álomba merültem, azt remélve, hogy a gyöngé barikád széthányása fog okozni annyi zajt, hogy bármily meglepetésre felriadjak.

XXI.

Az állatemberek visszafejlődése.

Ilyformán állatemberré lettem én is dr. Moreau szigetén. Mikor fölébredtem, sötétség volt körülöttem. Karom sajjgott a kötelékben. Felültem, az első pillanatban nem is tudva, hol vagyok. Kívül rekedt beszélgetést hallottam. Majd láttam, hogy barikádomat elhordták, s a kunyhó bejárata tiszta volt. A revolver még mindig a kezemben volt.

Hallottam, hogy közvetlenül mellettem lélezkzik valami a földön. Visszafojtva lélekzetemet, igyekeztem kivenni, mi az. Lassan megmozdult, s egyszerre valami lágy, meleg nedves dolog érintette kezemet.

Minden izmom összerándult. Elkaptam a kezein. Kívül lárma támadt, s egyszerre tisztában voltam vele, mi történt.

- Ki az? szóltam rekedten susogva.

- Én, mester.

- Kicsoda?

- Azok kint azt mondják, hogy most már nincs mester. De én tudom, hogy van. Én a tengerbe dobáltam azoknak a testét, a kiket megöltél. Én szolgád vagyok, mester.

- Az vagy, a kivel a parton találkoztam?

- Az vagyok, mester.

- Jól van, szóltam, s oda nyujtottam kezem, hogy még egyszer megcsókolja. Láttam, hogy hűséges szolgám volt, mert különben nekem esett volna, mialatt aludtam. Tudtam, hogy számíthatok rá, s bátorságom kezdett visszatérni. - Hol vannak a többiek? kérdeztem.

- Megvadultak. Megbolondultak, szólt a kutyaember. Most odakint beszélgetnek. Azt mondják: „A mester meghalt; a második ostoros meghalt. Az pedig, a ki a tengerben járt, - olyan, mint mink. Nincs többé mester, nincsenek ostorok, nincs meg a kínok hajléka. Vége mindennek. A törvényt tiszteljük és meg fogjuk tartani; de nincs mester, ostorok nincsenek többé.” Így beszéltek. De én tudom, mester, én tudom.

Megveregettem a sötétben a kutyaember fejét. - Jól van, szóltam újra.

- Nemsokára megölöd valamennyiüket, szólt a kutyaember.

- Nemsokára megölöm valamennyit, szóltam, néhány nap múlva, a mint bizonyos dolgok bekövetkeznek. Valamennyit, kivéve azokat, a kiket meg akarsz kimélni.

- A kit a mester meg akar ölni, azt megöli a mester, szólt meglepődötten.

- Hadd szaporodjanak bűneik, szóltam; hadd éljenek eszeveszettségükben, a míg utolsó percük nem üt. Ne mondd meg nekik, hogy én vagyok a mester.

- A mester akarata parancs, szólt a kutyaember.

- De az egyiknek betelt a végzete. Azt megölöm, a mint utamba kerül. Ha azt mondom neked: *ez az*, akkor vedd rá magad. - S most kimegyek az egybegyűltek közé.

A kunyhó nyílása elsötétedett egy pillanatra, amikor a kutyaember kilépett. Utána mentem és felálltam csaknem azon a helyen, a hol akkor voltam, mikor Moreau és vérebe megjelent, hogy üldözzön. De most éjszaka volt, a dögleletes út tele volt sötétséggel, s távolabb a zöld napsütötte lejtő helyett, tűzrakást láttam, s körülötte felhúzott vállu fenevadak sürgölődtek. A hold épen a mély út szélén emelkedett fölfelé.

- Gyere mellettem, szóltam megemberelve magam, s végig mentünk a szűk úton, nem törődve a kunyhóból ránk bámuló, elmosódó lényekkel.

A tűz mellett egyik sem üdvözölt. Legtöbbje tüntető megvetéssel nézegetett. Körülpillantottam, de a hiénasértés nem volt köztük. Vagy húsz fenevad heverészett ott a tűzbe meresztve szeméit, s beszélgetve.

- Meghalt, meghalt, meghalt a mester, szólt jobbra tőlem a majomember. A kínok hajléka eltűnt, nincs többé.

- Nem halt meg, szóltam emelt hangon. Most is bennünket figyel.

Ez felrázta őket közönyös nyugalmaikból. Hús szempár szegeződött rám egyszerre.

- A kínok hajléka eltűnt, szóltam, de vissza fog érkezni. A mestert nem láthatjátok; de ő most is fölöttünk hallgatózik.

- Igaz, igaz! szólt a kutyaember.

Biztonságom meghökkentette őket.

- A felkötött karú ember furcsa dolgot mond, szólt az egyik fenevad.

- Mondom, hogy így van, szóltam újra. A mester és a kínok hajléka vissza fog jönni újra, s jaj annak, a ki megszegi a törvényt!

Kiváncsian egymásra tekintettek. Közönyösséget színlelve elkezdtem tunyán vagdalni a földet magam előtt fejszémmel. Észrevettem, hogy mind odabámulnak a mély vágásokra a gyepes talajon.

Majd a szatir kételkedni kezdett szavaimban. Feleltem neki, s aztán az egyik tarkabőrű fenevad tett ellenvetést, s így lassan eleven társalgás fejlődött ki a tűz körül. Mindenesetre jobban meggyőződtem róla, hogy személyes biztonságotam nincs mitől félni, s egyre nyugodtabb

hangon beszélgettem. Egy óra múlva egy részüket meggyőztem állításaim valóságáról, a többiek pedig nem tudták elhatározni magukat, mit higgyenek. A mint a hold lefelé kezdett haladni, az egyik fenevad nagyot ásított s csakhamar valamennyien visszahuzódtak a mély útba kunyhóik felé. Együtt mentem velök, mert tudtam, hogy nagyobb biztonságban vagyok, ha többen vannak körülöttem, mintha egyetlen egygyel találkozom a sötétségben.

Igy kezdődött tartózkodásom második, hosszabb fele dr. Moreau szigetén. Ettől az éjszakától kezdve az utolsóig csak egy dolog történt, a mit el kell mondanom, mert azt a számtalan apró kellemetlenséget, s azt a szüntelenül gyötrő nyughatatlanságot, a mely a további tíz hónap története, leírni nem érdemes. Voltak veszekedéseim természetesen folyton a fenevadakkal, de csakhamar kivívta tiszteletüket kődobálási ügyességem és fejszém éle.

A hiénasértés állhatatosan került, úgy hogy folyton résen kellett állnom miatta.

Elválhatatlan kutyaemberem szive mélyéből gyűlölte őt. Csakhamar nyilvánvaló lett, hogy vért szagolt, s a leopárdember példáját követte. Valahol búvóhelyet talált az erdőben s elvadult. Egyszer megpróbáltam hajszát rendezni ellene a fenevadakkal; de annyi tekintélyem nem volt, hogy közös működésre bírjam őket. Megpróbáltam egy magam felverni a barlangját; de hasztalanul. Bármerre jártam, folytonos veszedelemmel fenyegetett, úgy hogy a kutyaember alig mert magamra hagyni.

Az első hónapokban elég emberiesek voltak a fenevadak, s kutyámon kívül néhány mással is barátságos lábon éltem. A kis piros lajhár különösen vonzódott hozzám, s folyton körülöttem tanyázott. Május táján azonban nagy változást vettem észre a fenevadakon. Beszédük, viselkedésük átalakult. A mit mondtam, azt még megértették ugyan, de maguk alig tudtak már beszélni. Egyre nehezebben tudtak csak két lábon járni. Bár szégyenkeztek egymás előtt, mindig gyakrabban történt, hogy négy lábon szaladgáltak. Szürcsölve ittak, rágcsálva táplálkoztak, s egyre jobban eldurvultak. Egyre rohamosabban kezdtek visszafejlődni. A törvény egyre vesztett hagyományos erejéből. Kutyaemberem alig észrevehetően újra kutyává változott; néma lett, négy lábon járt s megszörösödött. A rendetlenség napról-napra növekedett, s a mély út nemsokára oly piszkos és undorító lett, hogy jobbnak láttam visszatérni Moreau telepének romjai közé s ott ágakból kunyhót készíteni magamnak. A kínok homályos emlékezete mégis csak ezt a helyet tette a szigeten legbiztosabbá.

Bajos részletezni ezt az átalakulást; leírni, hogy vesztették el napról-napra jobban emberi hasonlatosságukat; hogy hagyogattak el magukról minden rongydarabot; hogy szörösödtek meg egyre jobban stb. stb.

A változás lassú volt; de elkerülhetetlen. Minden nagyobb rázkódás nélkül történt. Még mindig biztonságban jártam-keltem köztük; de nemsokára félni kezdtem, valami váratlanul bekövetkező rázkódástól. Kutyám követett a helyre, s éberségében bizva időnként békességben aludhattam. A kis piros lajhár is elvadult tőlem, s fent kezdett élni a falombok sűrűjében.

Magam is furcsa változáson mentem keresztül. Ruhám lerongyosodott rólam, s a hasadékokon kilátszott barna bőröm. Hajam hosszúra megnőtt s rendetlenül lógott nyakamra. Szememnek még ma is megmaradt gyors, éber mozdulata, éles pillantása.

Eleinte az egész nappalt a tengerparton töltöttem, hajóra várakozva. Azt reméltem, hogy visszatér az *Ipecacuanha*; de hasztalanul. Ötször láttam vitorlát, és háromszor füstöt feltűnni; de hajó sohasem közeledett a szigethez. Volt kéznél mindig farakásom, a melyet azonnal meggyújtottam; de a hajókat megtévesztette a sziget vulkánikus természete.

Szeptember vagy október lehetett már, mikor arra gondoltam, hogy tutajt készítek. Karom akkorra meggyógyult s két kézzel dolgozhattam. Eleinte iszonyúan éreztem gyámoltalanságomat. Soha életemben ácsmunkával nem foglalkoztam s napokat töltöttem el a favágással.

Nem volt kötelem sem s minden tudással sem tudtam kieszelni, hogy fonjak erős hajlékony kötelet a folyondárokból. Vagy két hétig turkáltam a romok között és a parton, a hol elégették a csónakokat, hogy szögeket vagy ércdarabokat találjak. Majd viharos, esős napok következtek, s ez is késleltette munkámat. De végre elkészült a tutaj.

Gyönyörűség volt ránézni. De csakhamar kitűnt, hogy semmi gyakorlati érzésem sincsen. A tutajt egy mértföldnyi távolságban állítottam össze a tengertől, s mikor oda akartam vonszolni a tengerhez, szétesett. De talán jobb is, hogy így történt. Csakhogy nyomorúságom ekkor már oly iszonyú volt, hogy napokon át kábultan hevertem a parton, belebámulva a tengerbe s a halál gondolatával foglalkozva.

De meghalni mégsem akartam. S ekkor történt valami, a mi figyelmeztetett rá, mily ostobaság így pazarolni az időt, s figyelmeztetett az egyre növekvő veszedelemre. A romfal árnyékában feküdtem, belebámulva a tengerbe, mikor hirtelen felriasztott valami hideg test, a mely sarkamhoz ért. Megfordultam, s láttam, hogy a kis piros lajhár áll velem szemben. A beszédet régen elfelejtette s természetes tunyaságával mozgott. Mikor észrevette, hogy magára vonta figyelmemet, nyöszörögve a bokrok felé indult s aztán visszatekintett rám.

Megértettem, hogy azt akarja, hogy kövessem, s végre el is indultam utána. A fák közé érve, felmászott közéjük, mert a folyondárok közt könnyebben tudott mozogni.

Egyszerre csak egy letaposott térségen kísérteties csoportozathoz értünk. Kutyám élettelenül hevert a földön s mellette kuporgott a hiénasertés, belemélyítve karmait a még remegő húsba s nagyokat horkantva gyönyörűségében. A mint meglátott, rám emelte ragyogó szemét, rám vicsorította véres fogait s fenyegető morgást hallatott. Léptem egyet feléje, aztán megálltam, s kirántva revolveremet, szemtől szemben kerültem vele. Nem szándékozott visszavonulni. Fülét hátra szegte, szőre felborzadt s ugrásra kuporodott. Szemeközé céloztam s megnyomtam a ravaszt. Ugyane perczben nekem ugrott s földre döntött. Megnyomorított kezével utánam kapott; de szerencsére jól találtam, s ugrás közben meghalt. Feltápáskodtam remegő teste alól. Ezt a veszélyt végre szerencsésen kiálltam; de tudtam, hogy ennek nyomában most már egész sor új veszélynek kell rám következnie.

Farakásra tettem a két tetemet s elégettem. Tisztán láttam, hogy hacsak el nem hagyom a szigetet, halálom csupán idő kérdése. A fenevadak egy-kettő kivételével elhagyták már a mély utat, s a sűrűségben mindegyik magának való búvóhelyet választott ki. A legtöbbje nappal aludt, s nappal szinte lakatlannak tetszett a sziget. De éjjel megtelt a lég félelmes ordítózással. Ha lett volna elég töltésem, megpróbáltam volna kipusztítani valamennyit. Husznál több hűsevő nem igen volt már köztük; s a legbátrabbak ezek közül is elpusztultak már. Hű ebem kipusztulása után magam is kezdtem megszokni a nappali alvást, hogy éjjel résen állhassak. S aztán újra neki láttam, valóságos szenvedélylyel a tutajépítésnek.

Végre ezer nehézség között elkészült a tutaj; de nem volt miben vizet vinni magamnak, s agyag sem volt az egész szigeten. Kábultan jártam-keltem a szigeten, tünődve, hogy küzdjem le ezt az utolsó akadályt. De nem tudtam semmit sem kieszelni.

Végre bekövetkezett egy nap, egy csodálatos nap, a melyet félőrülten töltöttem el. Délnyugaton vitorla tűnt fel, keskeny kis vitorla, s azonnal tüzet raktam, s ott álltam figyelve a tűz mellett a déli nap forráságában. Nem ettem, nem ittam, úgy hogy szédült már a fejem, s egész nap a vitorlát néztem kimeresztett szemmel. A csónak jó távol volt még, mikor rám esteledett, s a sötétség elnyelte előlem a vitorlát. Egész éjjel tüzemet élesztettem, s a sűrűségből rám-rám villantak a fenevadak csodálkozó szemei. A mint virradt, a kis csónak közelebb jutott a szigethez. Szemem kimerült a hosszú nézésbe, úgy, hogy alig akartam hinni azt, a mit láttam. Két ember ült a csónakban mozdulatlanul. De a csónak furcsán haladt. Feje nem volt szélirányban s ide-oda ingott a habok közt.

A mint kivilágosodott, elkezdtem lobogtatni kabátom utolsó rongydarabját. De a két ember nem akart semmit észrevenni, s szüntelenül egymásra nézett mozdulatlanul. Lementem a sziget szélére, s kiabáltam és integettem. Nem feleltek, s a csónak tovább haladt lassú, célta-
lan útján az öböl felé. Hirtelen nagy fehér madár röppent fel a csónakból, s láttam, hogy a két ember erre is mozdulatlan marad.

Erre abbahagytam a kiabálást, leültem a parton s kezemre támasztva fejemet, a tengerre bámultam. A csónak lassacskán nyugatra fordult. Ki akartam úszni hozzá, de valami dermesztő félelem visszatartott. Délután zátonyra került körülbelül száz yardnyira nyugat felé a telep romjaitól.

A két férfi meg volt halva a csónakban. Oly régóta halottak voltak, hogy mikor belekapasz-
kodtam a csónakba s kivonszoltam őket a partra, darabokra estek szét. Az egyiknek kuszált
vörös haja volt, mint az *Ipecacuanha* kapitányának, s a csónak fenekén hevert egy piszkos,
fehér sapka. A mint a csónak mellett álltam, három fenevad bújt ki a bokrok közül, szaglászva
a levegőben. Iszonyú undor fogott el. Lelöktem a csónakot a partról, s beleugrottam. A három
fenevad erre leszaladt a partra. Iszonyú borzadály fogott el láttukra. Hátat fordítottam nekik,
felvontam a vitorlát, s kiveztem a tengerre. Semmiért sem tekintettem volna vissza rájuk.

Az éjszakát a sziget közelében töltöttem. Másnap reggel beveztem a folyóba s megtöltöttem
vízzel a csónakban talált üres hordót. Aztán ideges kapkodással összeszedtem egy csomó
gyümölcsöt, s utolsó három töltésemmel löttem két tengeri nyulat.

XXII. Egyedül.

Este utra keltem, s gyöngye délnyugati szél segítségével kiveztem lassan a nyílt tengerre. A
sziget egyre kisebb lett mögöttem s a gomolygó gőzcsomó egyre vékonyabb fonallá enyészett
a forróságban. Az óceán végre elfödte előlem utolsó nyomát is a sötét alacsony földfoltnak.
A napvilág, a nap ragyogó fénykoronája, utolsó özőnlött az égboltozatról, s aztán letűnt, mint
valami félrehúzott világló függöny, s végre rám borult a mérhetetlenség kék árja, a melyet
elföd az ember elől a nap fénye, s kezdtek feltűnedezni fölöttem a csillagok. A tenger néma
volt, az égbolt néma volt; egyedül maradtam az éjjel és a némasággal.

Igy haladtam három napig az árban, közbe-közbe ettem, ittam, s tünődtem azon, a mit keresztül-
éltem, nem is igen vágyódva arra, hogy újra embereket lássak. Egyetlen piszkos rongydarab
volt rajtam, s hajam kuszált rendetlenségben lógott nyakamba. Bizonyos, hogy a kik rám
akadtak, örültek tartottak. Furcsa dolog, de úgy volt, hogy nem kíváncsítottam vissza az
emberek közé. Örültem, hogy kiszabadultam az undok fenevadak közül. A harmadik napon
végre rám bukkant egy Apiából San Franciskóba haladó brig. A hajón lévők közül senkisé-
m akarta hinni történetemet, s azt hitték, hogy a magány és a veszedelem megőrjített. Attól
tartva, hogy ez lehet mások véleménye is, nem is beszéltem el többé senkinek történetemet, s
azt mondtam, hogy nem emlékszem vissza semmire a *Lady Vain* pusztulása és megmentésem
között eltelt időből.

A legnagyobb körültekintéssel kellett eljárnom, hogy meneküljek az örültség gyanujától.
Borzalmas emlékeim szüntelenül üldöztek. S bármily természetellenes dolognak lássék, mikor
visszatértem az emberek közé, a remélt bizalom és rokonszenv helyett egyre növekedett
bennem az a bizonytalanság és az a félelem, a melyet a szigetben való tartózkodásom alatt
éreztem. Nem tudom, elhiszi-e valaki, de bizonyos, hogy csaknem úgy álltam szemben az
emberekkel, mint egykor szemben a sziget fenevadjaival.

Azt mondják, hogy a félelem betegség; de bárhogy van, arra esküszöm, hogy éveken keresztül oly nyughatatlan félelem tartotta fogva kedélyemet, a minőt egy félig megszelidített oroszlánkölyök érezhet. Zavarodottságom különös formában nyilatkozott meg. Folyton azt gondoltam, hogy azok a férfiak és nők, a kikkel találkoztam, állatemberek, ember képére alakított fenévadak, a kik nemsokára elkezdenek visszafejlődni, s elárulják állati lényegüket. Különös állapotomba csak egyetlen egy embert avattam be, a ki ismerte volt Moreaut személyesen, s a ki félig-meddig elhitte történetemet. Elmegyógyász volt, s mondhatom, sokat köszönhetek neki.

Bár azt nem is remélem, hogy a rémes sziget emlékeitől valamikor teljesen megszabadulok, ez az emlék legtöbbször úgy van meg csak bennem, mint távoli, elmosódó ködkép; de olykor-olykor hirtelen szétterjed a ködkép felhője s elborítja az egész égboltozatot. Ilyenkor szétnézek embertársaim között s remegve járok utamon. Hideg, ragyogó ábrázásokat látok magam körül, vagy veszedelmes, komor arcokat; s nincs meg egyikben sem az eszes lélek nyugodt fensőbbisége. Mintha látnám, hogy felülkerekedik bennök az állat; s megismétlődik előttem újra a szigetlakók borzalmas visszafejlődése. Tudom, hogy ez csak képzelődés, hogy a férfiak és nők körülöttem valóságos férfiak és nők, igazi emberek, tökéletes eszes lények, s azok is maradnak mindörökké, tele emberi szenvedélyekkel, felszabadulva az ösztönök ereje alól, a kik nem rabszolgái semmiféle phantastikus törvénynek, és lényegükben mások, mint az állatemberek. De borzadok tőlük mégis, kíváncsi tekintetük, kutatásaik, jóakaratauk megborzogat, s az után epedek, hogy egyedül legyek, távol az emberektől.

Ezért közel is lakom a széles, szabad síksághoz, s ha ráborul a lelkemre ez az árnyék, odame-nekülök. A míg Londonban laktam, borzadásom csaknem elviselhetetlen volt. Nem szabadulhattam az emberektől; a zárt ajtók nem óvtak meg tőlük. Ha erőt véve magamon, kimentem az utcákra, zsákmányra éhes asszonyokat láttam magam körül, irigyen rám tekintő tolvajpillantású férfiakat, sápadt, köhögő munkásokat, a kik úgy vonták maguk után lábukat, mint a sebzett szarvas, s meggörbült bamba öregeket, a kik mormogva botorkáltak odább a csúfolódó utcagyerekek között. Ha ilyenkor bementem valami könyvtárba, zsákmányra éhes türelmes arcokat láttam a könyvekre hajolva. Különösen undorított azoknak az üres, kifejezés nélkül való arcza, a kik vasúton vagy kocsin utaztak. Mintha csupa halottat láttam volna, úgy hogy nem is mertem csak teljesen egyedül utazni. S mintha magam sem lettem volna eszes lény, hanem furcsa agybántalmakban gyötrődő esztelen állat, a melynek az a sorsa, hogy egyedül bolyongjon, mint a csordából kivert bika.

De most már, hála Istennek, nagyon ritkán száll meg az ily hangulat. Kiszakítottam magam a városok zürzavarából s bölcs könyvek között töltöm életemet, a melyeken mint a kiváló szellemek fényével megvilágított ablakokon szemlélem a földi életet. Idegeneket alig látok, háztartásom nagyon kicsiny. Kémiával foglalkozom csaknem mindig, s a legtöbb derült éjszakát csillagászati tanulmányokkal töltöm el. Ott a ragyogó égi seregekben végtelen békére és vigasztalásra lel vergődő lelkem. Nem tudom, mért vagy hogyan? de azt hiszem, ott rejlik a csillagokban az anyagvilágot kormányzó hatalmas, örök törvény, s nem az emberek hétköznap gondjaiban, bűneiben és zavaaraiban; s a mi több az emberben az állatnál, az ott találhatja meg csak reményét és vigasztalását. A remény tartja csak bennem az életet. S így, reménynyel telve, elhagyatottan végzem történetemet.

Prendick Ede.